

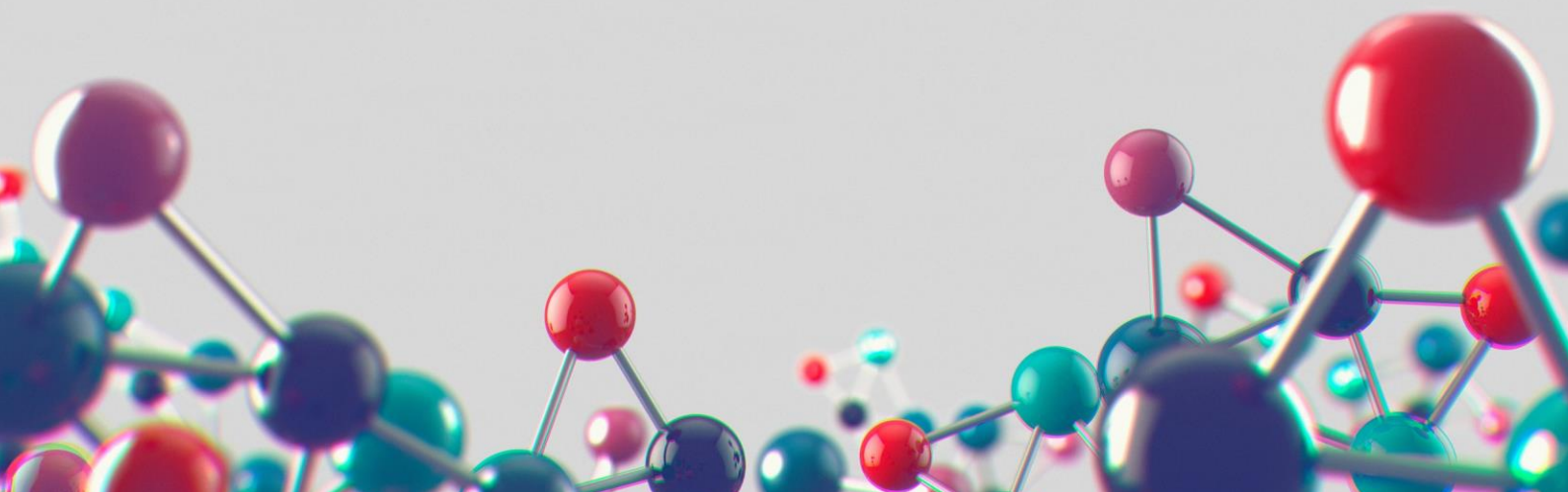

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Badanie powiązań sfery B+R i IOB z przedsiębiorstwami

Raport końcowy

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Publikacja powstała w ramach projektu pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040” (nr LIFE21-IPC-LIFE AFTER COAL PL) finansowanego z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Publikacja odzwierciedla jedynie stanowisko autorów i instytucje finansujące nie ponoszą odpowiedzialności za umieszczoną w nich zawartość merytoryczną.

Zamawiający

AGENCJA ROZWOJU
REGIONALNEGO S.A.
W KONINIE

Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie
ul. Zakładowa 4
62-510 Konin
<https://arrkonin.org.pl>

Wykonawca

Ecorys Polska sp. z o.o.
ul. Solec 38 lok. 105
00-394 Warszawa
www.ecorys.com

Autorzy raportu: dr Beata Belica, Przemysław Bruhn, Anna Górecka-Ojdana, dr Jolanta Kluba, Paulina Kowalczyk, Adam Rybkowski

Konsultacje: Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie: Monika Bielakowska-Kaszniak, Emilia Nachowiak, Jakub Jackowski, Monika Szymczak

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Spis treści

Wykaz pojęć i skrótów stosowanych w raporcie	5
Streszczenie	7
Summary	11
1. Zarys metodologii i kontekstu badania.....	16
2. Wprowadzenie do problematyki działalności B+R i IOB	18
2.1. Podstawy teoretyczne dotyczące działalności B+R	18
2.2. Podstawy teoretyczne dotyczące działalności IOB	32
2.3. Podstawy organizacyjno-prawne prowadzenia działalności B+R w Polsce	36
2.4. Podstawy organizacyjno-prawne prowadzenia działalności IOB w Polsce	41
2.5. Źródła finansowania działalności B+R (podmiotów publicznych i prywatnych) oraz IOB	43
2.5.1. Finansowanie działalności B+R	43
2.5.2. Finansowanie działalności IOB.....	46
2.6. Wykaz zidentyfikowanych IOB oraz podmiotów prowadzących działalność B+R z obszaru Wielkopolski Wschodniej	48
2.7. Rola IOB oraz podmiotów z obszaru B+R w zakresie dostarczania MŚP usług rozwojowych	51
3. Założenia oraz cele „Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040” (RSCN)	54
3.1. Kierunki działań prowadzące do osiągnięcia celów szczegółowych	56
3.2. System monitorowania Strategii.....	58
3.3. Sektory gospodarki, które mogą mieć największe znaczenie dla osiągnięcia neutralności klimatycznej w Wielkopolsce Wschodniej	60
4. Stan współpracy przedsiębiorstw z Wielkopolski Wschodniej z podmiotami z obszaru B+R oraz IOB ze szczególnym uwzględnieniem działań skierowanych na osiągnięcie celów RSCN	63
4.1. Współpraca przedsiębiorstw w Wielkopolsce Wschodniej z podmiotami B+R.....	67
4.1.1. Współpraca przedsiębiorstw w Wielkopolsce Wschodniej z sektorem B+R.....	67
4.1.2. Współpraca przedsiębiorstw w Wielkopolsce Wschodniej z IOB	76
5. Określenie potencjału i zakresu działalności podmiotów z obszaru B+R oraz IOB, współpracujących z przedsiębiorcami z Wielkopolski Wschodniej ze szczególnym uwzględnieniem działań skierowanych na osiągnięcie celów RSCN	83
5.1. Zakres świadczonych usług	85
5.2. Trudności, problemy i bariery działalności	88
5.3. Usługi wspierające realizację RSCN	90

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

5.3.1. Usługi wspierające realizację RSCN – stan obecny	90
5.3.2. Potencjalne usługi, które mogłyby wspierać realizację RSCN.....	92
5.4. Etap funkcjonowania przedsiębiorstwa/cyklad powstawania innowacji, na którym wsparcie IOB/podmiotów sektora B+R w zakresie dążenia do neutralności klimatycznej będzie najskuteczniejsze.....	93
5.5. Obszary działalności IOB i podmiotów B+R w zakresie transformacji przedsiębiorstw w kierunku neutralności klimatycznej, które powinny być wspierane przez środki publiczne.....	94
5.6. Kanały komunikacji stosowane przez podmioty sektora B+R i IOB umożliwiające dotarcie z ofertą do przedsiębiorców.	95
6. Plany, potrzeby, preferencje i oczekiwania przedsiębiorstw w Wielkopolsce Wschodniej w zakresie współpracy z podmiotami z obszaru B+R i IOB w kierunku realizacji celów RSCN	96
6.1. Plany w zakresie współpracy	97
6.2. Potrzeby dotyczące współpracy	104
6.3. Oczekiwania przedsiębiorców w zakresie współpracy z IOB i sferą B+R	107
6.4. Finansowanie współpracy.....	109
6.5. Preferencje dotyczące współpracy	110
7. Wnioski i rekomendacje z badania	112
Wykaz elementów graficznych w tekście	117

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Wykaz pojęć i skrótów stosowanych w raporcie

Skrót	Wyjaśnienie
ARR	Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie
B+R	Działalność badawczo-rozwojowa
BHP	Bezpieczna i higieniczna praca
BGK	Bank Gospodarstwa Krajowego
CATI	Ankieta telefoniczna (j. ang. <i>Computer-Assisted Telephone Interviewing</i>)
CAWI	Ankieta internetowa (j. ang. <i>Computer-Assisted Web Interview</i>)
CTT	Centrum Transferu Technologii
DNSH	Zasada „Do No Significant Harm” (z j. ang. „nie czyn poważnych szkód”)
FENG	Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki na lata 2021-2027
FERS	Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego na lata 2021-2027
FEW	Fundusze Europejskie dla Wielkopolski na lata 2021-2027
GERD	Nakłady krajowe brutto na działalność B+R
GOZ	Gospodarka o obiegu zamkniętym
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IDI	Wywiad indywidualny pogłębiony (j. ang. <i>individual in-depth interview</i>)
IOB	Instytucje otoczenia biznesu
JST	Jednostka samorządu terytorialnego
KIS	Krajowe Inteligentne Specjalizacje
OI	Ośrodek innowacji
OZE	Odnawialne źródła energii
MRIT	Minister Rozwoju i Technologii
MŚP	Małe (w tym mikro-) i średnie przedsiębiorstwa
NCBR	Narodowe Centrum Badań i Rozwoju
PAIiH	Polska Agencja Inwestycji i Handlu
PARP	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Skrót	Wyjaśnienie
PCT	Układ o Współpracy Patentowej (j. ang. <i>Patent Co-operation Treaty</i>)
PKB	Produkt Krajowy Brutto
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności 2007
RIS	Regionalna inteligentna specjalizacja
RIS 2030	Regionalna Strategia Innowacji dla Wielkopolski 2030
RSCN/ Strategia	Strategia na rzecz Neutralności klimatycznej „Wielkopolska Wschodnia 2040” (z j. ang. <i>Regional Strategy for Climate Neutrality Eastern Wielkopolska 2040</i>)
SOOIPP	Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce
SSE	Specjalna Strefa Ekonomiczna
UE	Unia Europejska
UPRP	Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej
WROT	Wielkopolskie Regionalne Obserwatorium Terytorialne

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Streszczenie

Celem głównym niniejszego badania była ocena transferu wiedzy, technologii i innowacji oraz powiązań między sferą B+R i IOB, a przedsiębiorstwami z Wielkopolski Wschodniej. Badanie zostało przeprowadzone w ramach projektu „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie **Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040**” realizowanego przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Strategia, opracowana we współpracy kilku podmiotów, ukierunkowana jest na wskazanie długookresowych działań, które mają na celu redukcję emisji gazów cieplarnianych, poprawę jakości powietrza, rozwój i zwiększenie wykorzystania OZE, ograniczenie zapotrzebowania na energię pierwotną i poprawę efektywności energetycznej. W Strategii przyjęto adekwatne do powyższych wyzwań cele: strategiczny oraz szczegółowe. W ramach celów szczegółowych wskazano szereg kierunków działań, które należy podjąć. Opisują one kompleksowo szerokie spektrum aktywności, zmian, pomysłów, których realizacja pracować będzie na dany cel szczegółowy.

Na etapie koncepcji badania poprzez zmapowanie celów i kierunków działań Strategii na rzecz Neutralności klimatycznej „Wielkopolska Wschodnia 2040” (RSCN) oraz ocenę ekspercką wskazano sekcje PKD mogące mieć istotne znaczenie dla osiągnięcia neutralności klimatycznej regionu. Są to: sekcja B - górnictwo i wydobywanie, sekcja D - wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, sekcja C - przetwórstwo przemysłowe, sekcja F - budownictwo, sekcja E - dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją oraz sekcja H - transport i gospodarka magazynowa.

Według stanu na koniec roku 2023 w Wielkopolsce Wschodniej funkcjonowało 46 082 przedsiębiorstw, co stanowi 9,1% wszystkich podmiotów prowadzących działalność w województwie wielkopolskim i 0,9% działających ogółem w Polsce. Jednocześnie od kilku lat zarówno w kraju, jak i na poziomie regionu i subregionu notuje się stały wzrost liczby przedsiębiorstw. Związane to może być z relatywnie dobrą koniunkturą gospodarczą.

Jak wykazało badanie przedsiębiorstwa z Wielkopolski Wschodniej rzadko podejmują współpracę z podmiotami ze sfery B+R. W latach 2014-2023 spośród 280 ankietowanych firm jedynie 6,8% próbowało nawiązać taką kooperację. Wspólne działania podjęło 4,3% przedsiębiorców, a wielokrotnie współpracowało 4,6%. Najwięcej firm miało swoje siedziby w powiatach: konińskim i tureckim oraz m. Konin. Jako główny powód braku współpracy ankietowane podmioty wskazywały brak takiej potrzeby (59%), a kolejne 16% przedsiębiorstw w ogóle o tym nie myślało.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Firmy z Wielkopolski Wschodniej w zakresie B+R kooperują głównie z uczelniami oraz parkami technologicznymi, zwykle są to podmioty spoza subregionu, ponieważ podmiotów takich brakuje w Wielkopolsce Wschodniej.

Współpraca z IOB również jest rzadko podejmowana (8,2% wskazań). Głównym powodem takiego stanu rzeczy jest brak wiedzy o działalności tego rodzaju podmiotów oraz niewielki poziom zorientowania przedsiębiorców instytucjami działającymi w ich najbliższym otoczeniu. Dominującymi partnerami są jednostki budżetowe wspierające biznes oraz stowarzyszenia i firmy doradcze.

Upowszechnienie wiedzy o możliwościach współpracy oraz korzyściach z niej płynących może zwiększyć zaangażowanie firm z Wielkopolski Wschodniej we wspólne przedsięwzięcia z podmiotami B+R i IOB. Badanie potwierdza, że choć obecnie relacje przedsiębiorców z tymi podmiotami są ograniczone, istnieje potencjał do ich rozwoju, szczególnie w kontekście realizacji celów RSCN.

Wydaje się, że dla skutecznego wdrożenia założeń RSCN większe znaczenie od jednostek B+R mają IOB. Z tymi podmiotami przedsiębiorstwa częściej realizują działania, których efekty są spójne z celami Strategii. Wynika to m.in. z zakresu usług świadczonych przez poszczególne podmioty: IOB doradzają i pomagają szukać źródeł finansowania różnych przedsięwzięć związanych z zieloną gospodarką czy transformacją energetyczną, natomiast w przypadku podmiotów B+R współpraca ukierunkowana jest na prace badawcze kończące się wdrożeniem produktu lub usługi, gdzie podstawowym założeniem jest zwiększenie zysków. Implementacja innowacji jest bardziej czasochłonna, wymaga też zaangażowania większych środków, na co wielu firm nie stać (zwłaszcza mikro-, małych i średnich). Jednocześnie funkcjonowanie wielu przedsiębiorstw nie wymaga wprowadzania innowacji i opiera się na wypracowanych metodach działań udoskonalanych w procesie zbierania doświadczeń.

Zarówno w przypadku podmiotów B+R jak i IOB istotnym źródłem wiedzy przedsiębiorców o ich ofercie jest Internet – media społecznościowe i strony www. Niemniej wciąż najważniejszym sposobem komunikacji pozostają wszelkiego rodzaju inicjatywy o charakterze sieciującym (spotkania, konferencje, warsztaty, śniadania biznesowe, itp.).

Jak pokazały wywiady jakościowe (IDI) z przedstawicielami 25 IOB pomimo zróżnicowanej formy organizacyjno-prawnej i potencjale kadrowym najważniejszym źródłem finansowania działalności są środki zewnętrzne pozyskiwane w formie dotacji. Ich coraz mniejsza dostępność stanowi zarazem jeden z głównych problemów w działalności tych instytucji, tym bardziej, że przedsiębiorcy w niewielkim zakresie są gotowi ponosić koszty oferowanych przez nie usług. Utrudnia to komercjalizację działalności. Wśród innych wyzwań stojących przed IOB znajdują się kwestie kadrowe (związane głównie z fluktuacją pracowników), trudności lokalowe i braki w zakresie infrastruktury technicznej.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Badane IOB świadczą różne usługi: głównie informacyjno-doradcze, szkoleniowe i dotyczące wsparcia w pozyskiwaniu środków ze źródeł zewnętrznych. Często oferta uzupełniona jest o udzielanie pożyczek, wynajem pomieszczeń i wyposażenia oraz udzielanie poręczeń. Zakres usług kształtowany jest w odpowiedzi na zapotrzebowanie rynku, jednak zwykle nie jest prowadzony regularny monitoring tych potrzeb, a jedynie odpowiadają się na bieżące zgłoszenia. W wielu przypadkach zakres usług danej IOB kształtują dostępne możliwości (np. realizacji szkoleń w ramach projektu finansowanego z UE). Badane instytucje koncentrują uwagę głównie na usługach w zakresie wspierania rozwoju przedsiębiorczości i nie są zorientowane na działalność proinnowacyjną. Istotna jest ich rola w sieciowaniu współpracy pomiędzy podmiotami współtworzącymi regionalny system przedsiębiorczości i innowacji. Proces ten umożliwia bowiem osiągnięcie efektu synergii współpracujących ze sobą podmiotów, posiadających specyficzne zadania i umiejętności. Badani podkreślali jego znaczenie dla tworzenia klimatu sprzyjającego rozwojowi przedsiębiorczości. Jednocześnie w prowadzonych wywiadach zaobserwowano relatywnie wysoki potencjał IOB do efektywnego wspierania realizacji celów RSCN. Wprawdzie nie jest on związany z działalnością innowacyjną przedsiębiorstw, ale pole do aktywności IOB skupia się w obszarze informacyjnym, doradczym i konsultingowym. Obecnie IOB świadczą usługi wpisujące się w RSCN, głównie związane z doradztwem w zakresie poszukiwania źródeł finansowania i pomocy w wypełnieniu wniosków. Ponadto angażują się w działania sieciujące oraz specjalne rozwiązania zachęcające przedsiębiorców do realizacji przedsięwzięć w kierunku zielonej gospodarki. Istotne w funkcjonowaniu IOB są i będą aktywności dotyczące podnoszenia świadomości, edukacyjne i upowszechniające informacje nt. zielonej transformacji i jej roli. Niektóre IOB realizują też projekty finansowane ze źródeł zewnętrznych, które dotyczą transformacji energetycznej.

W odpowiedzi na wyzwania związane z transformacją energetyczną można zauważyć powstawanie nowych podmiotów wpisujących się w definicję IOB, a prowadzących prace badawcze lub analityczne. Podmioty te zajmują się identyfikacją zmian w otoczeniu w związku z wyzwaniami transformacji. Nierzadko IOB w odpowiedzi na problemy rozwojowe planują podjęcie aktywności związanych ze zrównoważonym rozwojem, w tym w zakresie energii odnawialnej i wdrażanie działań ukierunkowanych na gospodarkę cyrkularną, niskoemisyjność. Jest to dla nich element strategii przetrwania lub rozwoju. Zarazem IOB podkreślają, że obecnie firmy są zainteresowane tylko tym, co jest konieczne z punktu widzenia ich obecności na rynku. Spodziewają się jednak, że sytuacja ulegnie zmianie w ciągu najbliższych lat.

Również jednostki B+R nie identyfikują na razie wielu sygnałów z rynku w zakresie projektów badawczo-rozwojowych dotyczących transformacji energetycznej, jednak wskazują, że jest to z pewnością temat, który zyska na istotności w perspektywie maksymalnie dwóch lat. Badane

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

IOB oraz podmioty z sektora B+R na razie w niewielkim stopniu kooperują z przedsiębiorcami w obszarze działań proklimatycznych. Jest to jednak dobry czas na nawiązanie takiej współpracy i jej rozwijanie. Wszyscy badani (IOB, podmioty B+R, eksperci) podkreślają konieczność budowania środowiska sprzyjającego sprawiedliwej, szybkiej, a jednocześnie efektywnej transformacji energetycznej. Jest to ich zdaniem pierwszy krok na drodze do rozwoju takich usług. Ważne jest przy tym wzmocnienie potencjału IOB w celu wyposażenia ich w odpowiednią wiedzę i umiejętności, a także instrumenty, które umożliwią świadczenie usług wspierających procesy transformacji (wsparcie infrastrukturalne i organizacyjne). Istotne w tym kontekście będą skuteczne sposoby komunikowania się z odbiorcami.

Znaczna część badanych przedsiębiorstw z Wielkopolski Wschodniej (72,86%) nie wie jeszcze, czy w najbliższych latach będzie podejmowała jakiegokolwiek działania wspólnie z jednostkami z sektora B+R i/lub IOB. Wśród deklarujących taki zamiar są przede wszystkim przedsiębiorstwa z m. Konin i powiatu konińskiego działające w branżach budowlanej (PKD sekcja F - 34%) oraz przetwórczej (PKD sekcja C – 31%). Znaczący odsetek pochodzi też z branży transportu i gospodarki magazynowej (PKD sekcja H – 24%). W grupie planujących współpracę w perspektywie do 2030 roku jest aż 75% tych, którzy dotychczas jej nie podejmowali, co jest dobrym prognostykiem na przyszłość. Największą biernością cechują się podmioty z powiatów słupeckiego i tureckiego, reprezentujące sekcję H.

Przedsiębiorcy z Wielkopolski Wschodniej wskazali w badaniu, że najchętniej podjęliby współpracę z podmiotami znajdującymi się w ich subregionie. Może być to jednak trudne z uwagi na niewielką liczbę IOB oraz podmiotów B+R zlokalizowanych na obszarze subregionu. Przedsiębiorcy z ostrożnością podchodzą do współpracy z IOB oraz podmiotami B+R. Wskazują, że najpierw chcą uzyskać pewność, czy kooperacja przebiegać będzie zgodnie z ich wyobrażeniami i przyniesie im oczekiwane, konkretne korzyści. Są w stanie ponieść wyższe opłaty za usługi, by uzyskać większą swobodę w zakresie formy współpracy z IOB/B+R. Powodem tego ograniczonego zaufania mogą być doświadczenia nieudanego współdziałania w przeszłości.

Zwraca uwagę, że plany współpracy zarówno z IOB jak i z podmiotami ze sfery B+R są niesprecyzowane i pozostają na bardzo ogólnym poziomie. Duża część przedsiębiorców wskazuje, że nie wie, z jakim podmiotem podejmie współpracę w perspektywie do 2030 roku. Nie potrafi również określić korzyści, jakie zamierza uzyskać w wyniku współpracy. Deklaracje przedsiębiorców wskazują również na to, że słabo znają ofertę regionalnych IOB. Koniecznymi działaniami są zatem przedsięwzięcia sieciujące, organizacja spotkań matchingowych oraz doradztwo i informacja, które mogą być kluczowe dla skutecznej współpracy.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Summary

The main objective of this study was to assess the transfer of knowledge, technology and innovation and the links between R&D and BEIs and enterprises in Eastern Wielkopolska. The study was carried out in the framework of the project ‘LIFE AFTER COAL PL - Implementation of the Strategy for Climate Neutrality of Eastern Wielkopolska 2040’ carried out with funding from the LIFE Programme of the European Union and the National Fund for Environmental Protection and Water Management. The Strategy, developed in cooperation between several entities, is aimed at identifying long-term actions to reduce greenhouse gas emissions, improve air quality, develop and increase the use of RES, reduce the demand for primary energy and improve energy efficiency. The Strategy adopts strategic and specific objectives adequate to the above challenges. Within the framework of the specific objectives, a number of directions of actions to be taken have been indicated. They comprehensively describe a broad spectrum of activities, changes and ideas, the implementation of which will work on a given specific objective.

At the stage of the study concept, through mapping the objectives and directions of activities of the Climate Neutrality Strategy ‘Eastern Wielkopolska 2040’ (RSCN) and expert assessment, sections of PKD were identified that may be important for achieving climate neutrality in the region. These are: section B - mining and quarrying, section D - generation and supply of electricity, gas, steam, hot water and air conditioning, section C - manufacturing, section F - construction, section E - water supply, sewage and waste management and activities related to restoration, and section H - transport and storage.

At the concept stage of the study (on the basis of the provisions of the Strategy for Climate Neutrality ‘Eastern Wielkopolska 2040 (RSCN)), sections of PKD were identified that could be important for achieving climate neutrality. This was done by mapping the objectives and areas of the Strategy with individual sections of PKD and expert assessment. These sections are: section B - mining and quarrying, section D - generation and supply of electricity, gas, steam, hot water and air conditioning, section C - manufacturing, section F - construction, section E - water supply, sewage and waste management and remediation activities, section H - transport and storage.

According to the state at the end of 2023, there were 46 082 enterprises in Eastern Wielkopolska, which constitutes 9.1% of all entities operating in the Wielkopolskie Voivodeship and 0.9% of those operating in Poland in total. At the same time, a steady increase in the number of enterprises has been recorded for several years both nationally and at the level of the region and subregion. This may be related to the relatively good economic situation.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

As the survey showed, companies in Eastern Wielkopolska rarely undertake cooperation with entities from the R&D sphere. In the years 2014-2023, out of 280 surveyed companies, only 6.8% tried to establish such cooperation. Joint activities were undertaken by 4.3% of entrepreneurs, and 4.6% cooperated repeatedly. Most companies were based in the districts of Konin and Turek and the city of Konin. As the main reason for not cooperating, the surveyed entities indicated the lack of such a need (59%), and another 16% of companies did not think about it at all.

Companies from Eastern Wielkopolska in the field of R&D cooperate mainly with universities and technology parks, usually with entities from outside the subregion. because such entities are missing in Eastern Wielkopolska.

Cooperation with BEIs is also rarely undertaken (8.2%). The main reason for this is the lack of knowledge about the activities of such entities and the low level of orientation of entrepreneurs towards institutions operating in their immediate environment. The dominant partners are budgetary units supporting business and associations and consulting companies.

Dissemination of knowledge about the possibilities of cooperation and its benefits may increase the involvement of companies from Eastern Wielkopolska in joint undertakings with R&D entities and BEIs. The study confirms that although currently the relations of entrepreneurs with these entities are limited, there is a potential for their development, especially in the context of the implementation of RSCN objectives.

It seems that for the effective implementation of RSCN assumptions, BEIs are more important than R&D entities. With these entities, enterprises are more likely to carry out activities whose effects are consistent with the objectives of the Strategy. This is due, among other things, to the range of services provided by individual entities: BEIs advise and help seek sources of funding for various ventures related to the green economy or energy transformation, while in the case of R&D entities, cooperation is geared towards research work ending in the implementation of a product or service, where the primary objective is to increase profits. The implementation of innovations is more time-consuming and requires more resources, which many companies (especially micro, small and medium-sized ones) cannot afford. At the same time, the functioning of many enterprises does not require the implementation of innovations and is based on developed methods of operation, which are improved in the process of gaining experience.

Both in the case of R&D entities and BEIs, an important source of entrepreneurs' knowledge about their offer is the Internet - social media and websites. Nevertheless, all kinds of networking initiatives (meetings, conferences, workshops, business breakfasts, etc.) are still the most important means of communication.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

As shown by qualitative interviews (IDI) with representatives of 25 BEIs, despite their diverse organizational and legal forms and staff potential, the most important source of financing for their activities is external funding obtained in the form of grants. At the same time, their increasingly limited availability is one of the main problems in the activities of these institutions, all the more so as entrepreneurs are hardly prepared to bear the costs of the services they offer. This hinders the commercialization of activities. Other challenges facing BEIs include staffing issues (mainly related to employee turnover), premises difficulties and technical infrastructure deficiencies.

The surveyed BEIs provide various services: mainly information and advisory services, training and support in obtaining funds from external sources. Often the offer is supplemented by granting loans, renting premises and equipment and providing guarantees. The range of services is shaped in response to market demand, but there is usually no regular monitoring of these needs, and they only respond to current requests. In many cases, the scope of services of a given BEI is shaped by the available opportunities (e.g. the delivery of training within an EU-funded project). The surveyed institutions focus their attention mainly on services in support of entrepreneurship development and are not oriented towards pro-innovation activities. Their role in networking cooperation between entities co-creating the regional entrepreneurship and innovation system is important. This is because the process enables synergies to be achieved between cooperating actors with specific tasks and skills. Respondents emphasised its importance in creating a climate conducive to entrepreneurship. At the same time, a relatively high potential of BEIs to effectively support the implementation of RSCN objectives was observed in the interviews conducted. Although not related to the innovative activities of enterprises, the field of activity of the BEIs is concentrated in the information, advisory and consulting area. Currently, PSIs provide services that are part of the RSCN, mainly related to advice on finding sources of funding and assistance in completing applications. In addition, they are involved in networking activities and special solutions to encourage entrepreneurs to implement ventures towards the green economy. Awareness-raising, educational and dissemination activities on the green transition and its role are and will continue to be important in the functioning of BEIs. Some BEIs also implement externally funded projects that address the energy transition.

In response to the challenges of the energy transition, it is possible to see the emergence of new entities that fit the definition of an IOB and that carry out research or analytical work. These entities are concerned with identifying changes in the environment in relation to the challenges of the transition. It is not uncommon for BEIs, in response to development issues, to plan to undertake activities related to sustainable development, including in the field of renewable energy and the implementation of activities aimed at a circular economy, low carbon. For them, this is part of a survival or growth strategy. At the same time, BEIs

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

emphasise that companies are currently only interested in what is necessary for their market presence. However, they expect the situation to change in the coming years.

The R&D entities also do not identify many signals from the market so far in terms of energy transition R&D projects, but indicate that this is certainly a topic that will gain relevance in a maximum of two years. The surveyed BEIs and R&D actors are so far cooperating little with entrepreneurs in the area of pro-climate measures. However, this is a good time to establish and develop such cooperation. All respondents (BEIs, R&D actors, experts) emphasise the need to build an environment conducive to a fair, rapid and yet effective energy transition. This is, in their view, the first step towards the development of such services. In doing so, it is important to strengthen the capacities of BEIs in order to equip them with the appropriate knowledge and skills, as well as instruments that will enable them to provide services to support the transformation processes (infrastructural and organisational support). Effective ways of communicating with recipients will be important in this context.

A significant part of the surveyed enterprises from Eastern Wielkopolska (72.86%) do not know yet whether they will undertake any actions in the coming years together with units from the R&D sector and/or BEIs. Among those declaring such an intention are above all enterprises from the city of Konin and Konin powiat, operating in the construction (PKD section F - 34%) and processing (PKD section C - 31%) industries. A significant percentage also comes from the transport and storage industry (PKD section H - 24%). In the group planning cooperation in the perspective to 2030, there are as many as 75% of those who have not undertaken it so far, which is a good prognosis for the future. Entities from the Słupskie and Turek powiats, representing section H, are characterized by the greatest passivity.

Entrepreneurs from Eastern Wielkopolska indicated in the study that they would be most willing to start cooperation with entities located in their subregion. However, this may be difficult due to the small number of BEIs and R&D entities located in the subregion.

Entrepreneurs are cautious about cooperation with BEIs and R&D entities. They indicate that they first want to be sure that the cooperation will proceed according to their ideas and bring them the expected concrete benefits. They are able to pay higher service fees in order to have more freedom with regard to the form of cooperation with BEIs/B+R. The reason for this limited confidence may be the experience of unsuccessful collaboration in the past.

Notes that plans for cooperation with both BEIs and R&D entities are unspecified and remain at a very general level. A large proportion of entrepreneurs indicate that they do not know with which entity they will cooperate in the perspective until 2030. They are also unable to define the benefits they intend to obtain as a result of the cooperation. Entrepreneurs' declarations also indicate that they are poorly aware of the offer of regional BEIs. Necessary

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

actions are therefore networking ventures, the organisation of matching meetings, as well as counselling and information, which can be crucial for effective cooperation.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

1. Zarys metodologii i kontekstu badania

Niniejsze badanie zostało przeprowadzone w ramach projektu „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040” realizowanego przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Jest to złożony, konsorcjalny projekt kilkudziesięciu podmiotów – partnerów z Wielkopolski Wschodniej. Nazwa projektu – „Życie po węglu” stanowi odpowiedź na wyzwania, które stoją przed obszarem Wschodniej Wielkopolski – są one związane głównie z koniecznością redukcji stosowania paliw kopalnych w gospodarce przy zachowaniu bezpieczeństwa energetycznego i stabilności całego systemu. Realizacja niniejszego badania nastąpiła w okresie od 17 czerwca 2024 r. do 15 października 2024 r.

Celem głównym badania była ocena transferu wiedzy, technologii i innowacji oraz powiązań między sferą B+R i IOB, a przedsiębiorstwami z Wielkopolski Wschodniej. **Celami szczegółowymi** niniejszego badania były natomiast:

- 1) określenie i ocena potencjału podmiotów sfery B+R (oferujących usługi z zakresu B+R), w tym w szczególności sektora publicznego;
- 2) określenie i ocena potencjału IOB w zakresie usług prorozwojowych i proinnowacyjnych (w tym specjalistycznych) świadczonych dla MŚP z obszaru Wielkopolski Wschodniej;
- 3) określenie i ocena podejmowanych przez sektor B+R oraz IOB działań w zakresie współpracy z przedsiębiorstwami z Wielkopolski Wschodniej na rzecz realizacji celów RSCN;
- 4) określenie i ocena podejmowanych przez przedsiębiorstwa w Wielkopolsce Wschodniej działań na rzecz nawiązania współpracy z sektorem B+R oraz IOB w obszarach związanych z realizacją celów RSCN;
- 5) określenie deficytów w zakresie usług świadczonych przez podmioty sfery B+R i IOB z Wielkopolski Wschodniej dla przedsiębiorstw, w celu szybszego osiągnięcia celów RSCN;
- 6) określenie obszarów współpracy przedsiębiorstw z Wielkopolski Wschodniej z IOB oraz sektorem B+R, a także oczekiwań i potrzeb przedsiębiorstw względem zakresu usług świadczonych przez IOB oraz sektor B+R, które wspierać będą osiągnięcie celów RSCN;
- 7) określenie planów przedsiębiorstw z Wielkopolski Wschodniej w zakresie współpracy z sektorem B+R oraz IOB;

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

- 8) określenie wyzwań oraz czynników (w tym barier) mających wpływ na podejmowanie przez przedsiębiorstwa z Wielkopolski Wschodniej współpracy z sektorem B+R oraz IOB.

Badanie obejmowało **obszar Wielkopolski Wschodniej**, tj. miasto Konin oraz powiaty: kolski, koniński, słupecki i turecki, z uwzględnieniem wewnętrznego zróżnicowania Wielkopolski Wschodniej (na poziomie powiatów i gmin).

Badaniem zostały objęte również **podmioty sfery B+R oraz IOB spoza obszaru Wielkopolski Wschodniej** (w tym z województwa wielkopolskiego, innych województw – łódzkiego oraz kujawsko-pomorskiego oraz obszaru Unii Europejskiej), w szczególności te, które świadczą usługi na rzecz przedsiębiorstw z Wielkopolski Wschodniej.

Zakres podmiotowy badania objął w szczególności trzy kategorie podmiotów kształtujących innowacyjne oblicze subregionu, tj.:

Mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa z obszaru Wielkopolski Wschodniej

IOB wspierające przedsiębiorstwa z terenu Wielkopolski Wschodniej

Podmioty sfery B+R świadczące usługi badawczo-rozwojowe dla przedsiębiorstw z Wielkopolski Wschodniej

W ramach przeprowadzonego badania zastosowano następujące **instrumentarium metodologiczne**:

Analiza desk research

Analizy statystyczne

Badanie CAWI/CATI z przedsiębiorcami (n=280)

IDI z IOB, podmiotami sfery B+R, ekspertami z instytucji/podmiotów udzielających wsparcia dot. B+R i IOB (n=35)

Badanie zostało przeprowadzone w oparciu o możliwie najbardziej aktualne dane, z uwzględnieniem danych historycznych (za okres od 2014 roku), a także informacji dotyczących planów przedsiębiorstw na najbliższe 7 lat (do 2030 roku).

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

2. Wprowadzenie do problematyki działalności B+R i IOB

2.1. Podstawy teoretyczne dotyczące działalności B+R

Zgodnie z definicją pochodzącą z Podręcznika Frascati **działalność badawczo-rozwojowa (B+R)** „*stanowi pracę twórczą podejmowaną w sposób metodyczny w celu zwiększenia zasobów wiedzy (...) oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla istniejącej wiedzy*”¹. W zbliżony sposób działalność B+R zdefiniowano w polskim prawodawstwie, które wskazuje, że jest to działalność twórcza obejmująca badania naukowe lub prace rozwojowe, podejmowana w sposób systematyczny w celu zwiększenia zasobów wiedzy oraz wykorzystania zasobów wiedzy do tworzenia nowych zastosowań².

W myśl Podręcznika Frascati działalność ta musi spełniać pięć kryteriów, tzn.³:

Kryteria te powinny być spełnione niezależnie od tego, czy działalność B+R prowadzona jest w sposób ciągły, czy też sporadyczny (okazjonalny) przez dany podmiot.

¹ Podręcznik Frascati 2015, Pomiar działalności naukowo-technicznej i inwestycyjnej. Zalecenia dotyczące pozyskiwania i prezentowania danych z zakresu działalności badawczej i rozwojowej, Warszawa 2015, s. 46.

² Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, art. 4a pkt 26; Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, art. 5a pkt 38.

³ Podręcznik Frascati 2015, Pomiar działalności naukowo-technicznej i inwestycyjnej. Zalecenia dotyczące pozyskiwania i prezentowania danych z zakresu działalności badawczej i rozwojowej, Warszawa 2015, s. 48 i n.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Definicja działalności B+R ujęta w polskim prawodawstwie zawiera dwa istotne pojęcia, które wymagają wyjaśnienia: **badania naukowe** oraz **prace rozwojowe**⁴. Są one – obok twórczości artystycznej⁵ – elementami składającymi się na działalność naukową.

Badania naukowe są działalnością obejmującą:

- **badania podstawowe** – czyli prace empiryczne lub teoretyczne mające na celu przede wszystkim *zdobycie nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów bez nastawienia na bezpośrednie zastosowanie komercyjne*⁶;
- **badania aplikacyjne (stosowane)** – czyli prace stawiające sobie za cel *zdobycie nowej wiedzy oraz umiejętności, nastawione na opracowywanie nowych produktów, procesów lub usług lub wprowadzanie do nich znaczących ulepszeń*⁷.

Prace rozwojowe stanowią natomiast działalność *obejmującą nabywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności, w tym w zakresie narzędzi informatycznych lub oprogramowania, do planowania produkcji oraz projektowania i tworzenia zmienionych, ulepszonych lub nowych produktów, procesów lub usług, z wyłączeniem działalności obejmującej rutynowe i okresowe zmiany wprowadzane do nich, nawet jeżeli takie zmiany mają charakter ulepszeń*⁸.

W pojęciu działalności badawczo-rozwojowej zawierają się zatem trzy główne rodzaje działalności: badania podstawowe, badania stosowane oraz prace badawczo-rozwojowe. Poniżej zaprezentowano definicję każdego z tych rodzajów działalności:

⁴ Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, art. 4. Por. Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, art. 4a pkt 26; Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, art. 5a pkt 38.

⁵ Zgodnie z Ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (art. 4) *twórczość artystyczna jest działalnością obejmującą działania twórcze w sztuce, której efektem jest stanowiące wkład w rozwój kultury dzieło artystyczne materialne lub niematerialne, w tym także artystyczne wykonanie.*

⁶ Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, art. 4.

⁷ Tamże.

⁸ Tamże.

WIELKOPOLSKA

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Badania podstawowe

Są to prace eksperymentalne lub teoretyczne podejmowane głównie w celu zdobycia nowej wiedzy na temat podstaw zjawisk i obserwowalnych faktów, bez uwzględniania konkretnych zastosowań.

Badania stosowane

Są to oryginalne badania podejmowane w celu zdobycia nowej wiedzy. Są ukierunkowane na konkretny, praktyczny cel lub zamiar.

Prace badawczo-rozwojowe

Są to prace podejmowane w sposób metodyczny, oparte na wiedzy zdobytej w wyniku działalności badawczej i rozwojowej i doświadczeń praktycznych oraz wytwarzające dodatkową wiedzę, ukierunkowaną na wytworzenie nowych produktów lub procesów bądź na udoskonalenie istniejących produktów lub procesów.

Nie są to elementy odrębne. Badania naukowe (zarówno podstawowe, jak i stosowane) mogą się zająć z pracami badawczo-rozwojowymi. Poniższy schemat pozwala zrozumieć zależności :

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Schemat 1. Zależności pomiędzy poszczególnymi rodzajami działalności B+R

Należy również wskazać, że badania podstawowe i stosowane są często stawiane w opozycji do siebie. W tym kontekście badania podstawowe są postrzegane jako refleksja teoretyczna, zaś badania stosowane jako odpowiedź na konkretne problemy, z którymi spotykamy się w rzeczywistości⁹. Interesujące rozróżnienie, pozwalające zrozumieć zależności pomiędzy pojęciami sporządził Remigiusz Sapa.

Tabela 1. Różnice pomiędzy poszczególnymi rodzajami działalności B+R

Kryterium:	Badania podstawowe	Badania stosowane	Prace badawczo-rozwojowe
Przedmiot badań	Ogólne prawa występujące w nauce	Rzeczywiste zjawiska, sytuacje, procesy, produkty itp. i ich praktyczne zastosowanie	Rzeczywiste zjawiska, sytuacje, procesy, produkty itp. i ich praktyczne zastosowanie
Cel	Tworzenie nowej wiedzy, rozwijanie nauki, wyjaśnianie prawidłowości	Wykorzystanie istniejącej już wiedzy w praktyce	Tworzenie nowych rozwiązań i ulepszanie istniejących, optymalizacja działania w praktyce
Kontekst – badany „świat”	Wewnętrzny świat nauki Nastawienie na teorię, nie na praktyczne zastosowanie, badania w kontrolowanych	Połączenie świata nauki oraz świata praktyki Badania inspirowane często przez praktyków	Świat praktyki Działania prowadzone w ramach specyficznych sytuacji, wykorzystanie wiedzy profesjonalnej i naukowej

⁹ R. Sapa, *Diagnostyka jako badania stosowane*, [w:] S. Cisek, M. Wójcik (red.), *Diagnostyka w zarządzaniu informacją: perspektywa nauk o komunikacji społecznej i mediach w kontekście rozwoju badań interdyscyplinarnych*, Kraków 2022, s. 27.

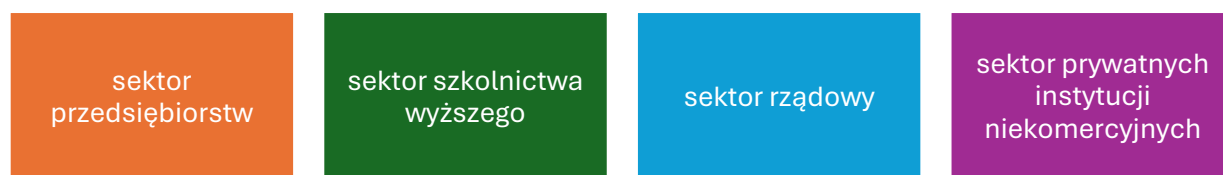
Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Kryterium:	Badania podstawowe	Badania stosowane	Prace badawczo-rozwojowe
	warunkach, np. w laboratoriach		
Metoda	Formułowanie wąskich pytań, precyzyjnych hipotez, oczekiwanie jednoznacznych odpowiedzi	Pytania szersze i otwarte	Brak metodologii naukowej
	Weryfikacja na podstawie oceny poprawności metodologii naukowej	Weryfikacja oparta o skuteczność w praktyce	Weryfikacja oparta o skuteczność w praktyce
	Czystość teorii: stosowanie metod uniwersalnych	Instrumentalne podejście do teorii	Działalność w oparciu o metodyki profesjonalne lub specyficzne uwarunkowane praktyki
	Liniowy charakter i przewidywalny przebieg badań	Ograniczona przewidywalność przebiegu badań	-

Źródło: skrót na podstawie: R. Sapa, *Diagnostyka jako badania stosowane*, [w:] S. Cisek, M. Wójcik (red.), *Diagnostyka w zarządzaniu informacją: perspektywa nauk o komunikacji społecznej i mediach w kontekście rozwoju badań interdyscyplinarnych*, Kraków 2022, s. 27.

Należy zaznaczyć także, że granice pomiędzy poszczególnymi kategoriami w powyższej tabeli mogą być nieostre, trudne do uchwycenia¹⁰. Podział ten jest wyłącznie teoretyczny.

Wskazując sektory, które zajmują się działalnością B+R, w ślad za Podręcznikiem Frascati można wyróżnić:

Poniżej zdefiniowano każdy z tych sektorów:

¹⁰ J. Baruk, *Charakterystyka działalności badawczo-rozwojowej*, „Problemy Zarządzania” nr 1, 2004, s. 34.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Sektor przedsiębiorstw

obejmuje on przedsiębiorstwa sektora prywatnego i przedsiębiorstwa sektora publicznego.

Sektor szkolnictwa wyższego

tworzą go uniwersytety, uczelnie techniczne i inne instytucje prowadzące formalne programy studiów wyższych, instytuty badawcze, ośrodki, stacje doświadczalne i kliniki, prowadzące działalność B+R pod kontrolą lub zarządem instytucji szkolnictwa wyższego.

Sektor rządowy

obejmuje on jednostki organów władzy centralnej i regionalnej, a także instytucje kontrolowane przez te organy, działające na zasadach nierynkowych, z wyłączeniem szkolnictwa wyższego.

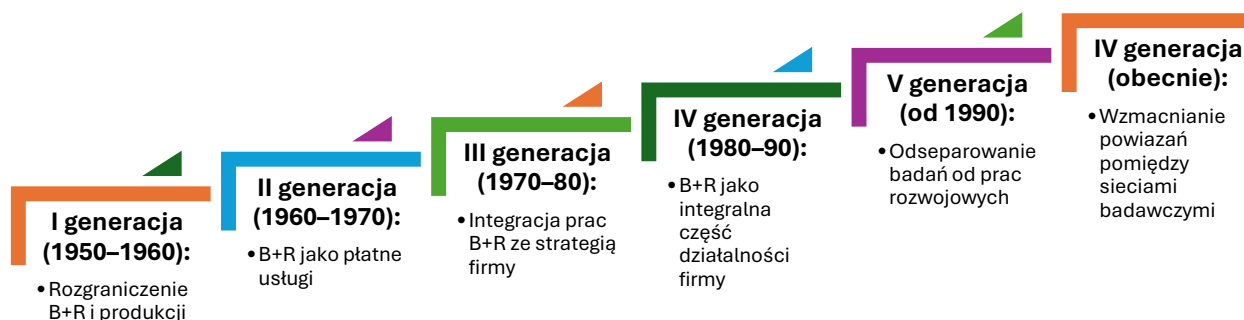
Sektor prywatnych instytucji niekomercyjnych

tworzą go wszystkie instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych, z wyjątkiem tych zaklasyfikowanych do sektora szkolnictwa wyższego, również gospodarstwa domowe i osoby fizyczne.

Ważnym aspektem jest również zarządzanie działalnością B+R. Wskazuje się, że zarządzanie B+R przeszło przez pięć etapów – zwanych generacjami, zaś obecnie znajdujemy się w VI etapie. Początkowo, po II wojnie światowej, prace B+R były rozgraniczone od produkcji i bieżącej działalności firmy (I generacja). Z czasem, w dekadzie lat 60. XX wieku, prace B+R stały się płatnymi usługami świadczonymi na rzecz przedsiębiorstwa. Następnie, w ramach III generacji, prace te zaczęły być integralną częścią strategii firmy, zaś w ramach IV generacji – integralną częścią jej działalności. Począwszy od lat 90. XX wieku zaczęły się dalsze przemiany – postęp technologiczny przyspieszył na tyle, że konieczne stało się odseparowanie prac badawczych od rozwojowych. Obecnie zaś mamy do czynienia z rozproszonymi sieciami badawczymi, w ramach których należy wzmacniać powiązania – koszty prowadzenia niektórych działań są tak wysokie, a postęp tak szybki, że jest to konieczne w celu efektywniejszej współpracy oraz wprowadzania innowacyjnych usług i produktów na rynek. Zestawienie poszczególnych generacji zarządzania działalnością B+R przedstawiono na poniższym schemacie:

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Źródło: opracowanie własne na podstawie: J. Baruk, *Charakterystyka działalności badawczo-rozwojowej*, „Problemy Zarządzania” nr 1, 2004, s. 40; A. Gryzik, A. Knapieńska, A. Tomczyńska (red.), *Zarządzanie projektami badawczo-rozwojowymi w sektorze przemysłu*, OPI-PIB, Warszawa 2012, s. 64-66.

Kolejnym zagadnieniem, które w niniejszym rozdziale wymaga precyzyjnego zdefiniowania są **innowacje**. Nadrzędne znaczenie przy określaniu czym są innowacje ma podręcznik Oslo. W zakres pojęcia innowacji wchodzi: *rola wiedzy jako podstawy innowacji, walor nowości i użyteczności oraz tworzenie lub zachowanie wartości jako zakładany cel innowacji*¹¹. Innowację charakteryzuje to, że musi ona zostać wdrożona (oddana do użytku lub udostępniona użytkownikom). Kryterium nowości i użyteczności, zawarte w definicji powoduje, że możliwa staje się obiektywna ocena tego, czy coś jest innowacją, czy też nie oraz porównanie stanu obecnego ze stanem sprzed wprowadzenia innowacji. Ogólnie pod pojęciem innowacji należy rozumieć *nowy lub ulepszony produkt lub proces (lub ich połączenie), który różni się znacząco od poprzednich produktów lub procesów danej jednostki i który został udostępniony potencjalnym użytkownikom (produkt) lub wprowadzony do użytku przez jednostkę (proces)*¹². W literaturze można napotkać definicje kontekstowe, ujmujące m.in. jakie przedsiębiorstwo można uznać za innowacyjne. Przykładowo, może to być przedsiębiorstwo, które:

1. W szerokim zakresie prowadzi prace B+R lub korzysta z wyników takich prac;
2. Przeznacza na działalność B+R względnie wysokie nakłady;
3. Systematycznie wdraża nowe rozwiązania naukowe lub techniczne;
4. W towarach/usługach przedsiębiorstwa występuje wysoki udział nowości;
5. Systematycznie tworzy i wdraża innowacje¹³.

¹¹ Podręcznik Oslo. *Zasady gromadzenia i interpretacji danych dotyczących innowacji*, wydanie IV, Warszawa 2018, s. 66-67.

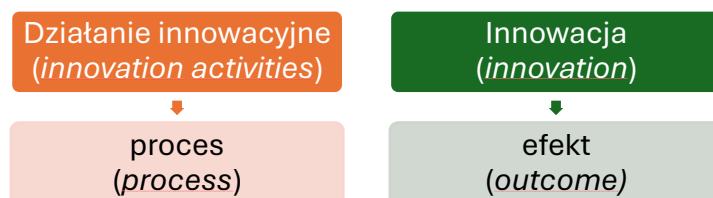
¹² Tamże.

¹³ J. Baruk, *Charakterystyka działalności badawczo-rozwojowej*, „Problemy Zarządzania” nr 1, 2004, s. 32.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Uszczegóławiając, pod pojęciem innowacji należy rozumieć **zarówno działanie, jak i wynik działania**. Działalność innowacyjna, jako proces, może prowadzić do powstania innowacji, jednak nie jest to jednoznaczne – również sam proces może być produktem docelowym innowacji. W powyższej definicji zwraca uwagę silne sprzężenie innowacji z działalnością B+R.

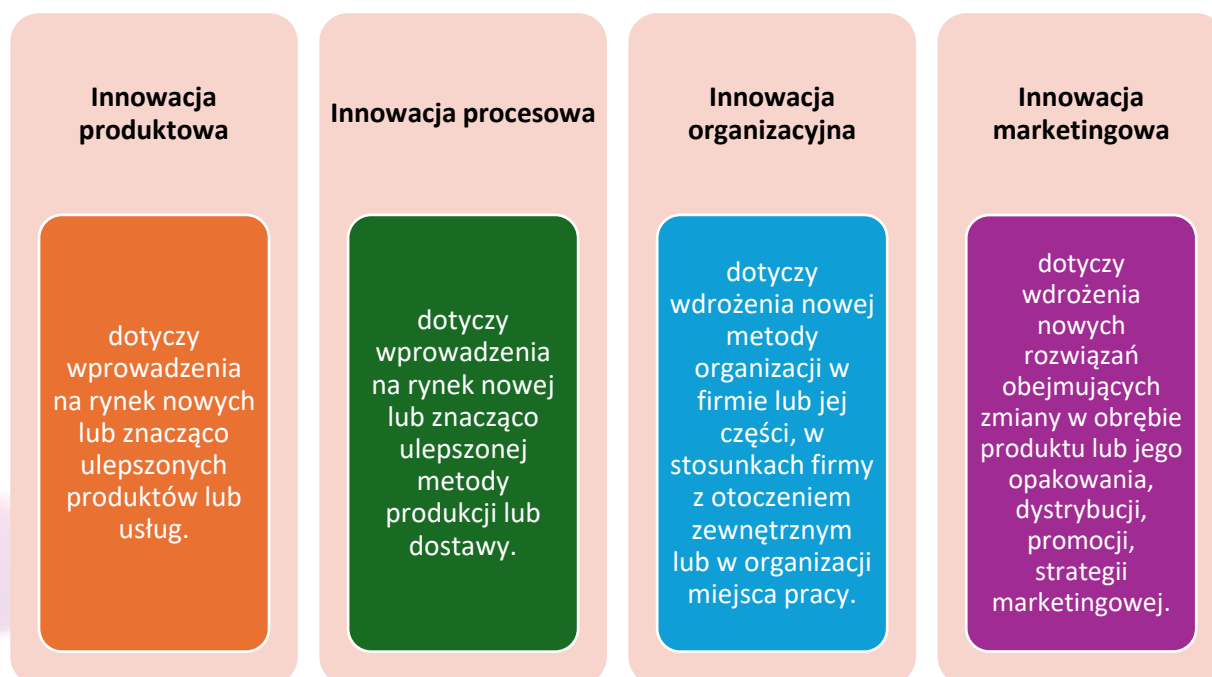
Innowacja (zarówno jako produkt, jak i proces) może być:

- kontynuowana (ongoing),
- odłożona w czasie (postponed),
- zaniechana (abandoned).

Odłożenie w czasie lub zaniechanie zazwyczaj wynika z niewystarczających zasobów organizacji – zarówno finansowych, jak też innych, np. kadrowych lub organizacyjnych. Przyczyną może być również zmiana priorytetów przedsiębiorstwa.

Z powyższego opisu wnioskować można, że przez innowację rozumieć należy produkt lub proces nowy lub znacząco ulepszone co najmniej na poziomie organizacji.

Stosując z kolei kryterium przedmiotu podręcznik Oslo wyróżniał dotychczas 4 rodzaje innowacji:

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Niekiedy lista ta jest również rozszerzana o innowacje społeczne lub technologiczne. Należy jednak zaznaczyć, że innowacje tego rodzaju nie zostały wspomniane w podręczniku Oslo.

Innowacja społeczna

jest to działanie mające na celu poprawę jakości życia ludzi oraz całych społeczności. W tym kontekście innowacyjne może być samo rozwiązanie, które jest unikalne lub też zastosowanie dotychczas znanego rozwiązania w nowym kontekście.

Innowacja technologiczna

jest procesem polegającym na wprowadzaniu do organizacji nowych technologii lub znaczącej poprawie istniejących technologii, w celu tworzenia nowych lub znacząco ulepszonych produktów, usług lub metod pracy. W tym znaczeniu innowacja technologiczna poprzedza innowację produktową, procesową lub organizacyjną.

Co więcej, w najnowszej wersji Podręcznika z Oslo (z 2018 r.) ograniczono liczbę innowacji do dwóch – innowacji produktowej oraz innowacji w procesie biznesowym. W myśl wprowadzonych w 2018 roku definicji innowacja produktowa oznacza *nowy lub ulepszony wyrób lub usługę, które różnią się znacząco od dotychczasowych wyrobów lub usług przedsiębiorstwa i które zostały wprowadzone na rynek*¹⁴. Innowacja w procesie biznesowym to natomiast *nowy lub ulepszony proces biznesowy dla jednej lub wielu funkcji biznesowych, który różni się znacząco od dotychczasowych procesów biznesowych przedsiębiorstwa i który został wprowadzony do użytku przez przedsiębiorstwo*¹⁵.

Również same przedsiębiorstwa można podzielić wedle poziomu ich innowacyjności. Pomiar innowacyjności wymaga przyjęcia cezurę czasowej, w której będziemy obserwować poziom innowacyjności przedsiębiorstwa. Podręcznik Oslo określa, że pod tym względem można wyróżnić następujące typy przedsiębiorstw:

¹⁴ Podręcznik Oslo 2018, zalecenia dotyczące pozyskiwania, prezentowania i wykorzystywania danych z zakresu innowacji. Pomiar działalności naukowo-technicznej i innowacyjnej, Wydanie 4, Warszawa-Szczecin 2020, s. 23.

¹⁵ Tamże.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Przedsiębiorstwo innowacyjne

(występuje w nim co najmniej jedna innowacja w okresie obserwacji)

Przedsiębiorstwo aktywne innowacyjnie

(w okresie obserwacji angażuje się w działania innowacyjne).

Przedsiębiorstwo nieinnowacyjne

(nie występuje w nim ani jedna innowacja w okresie obserwacji)

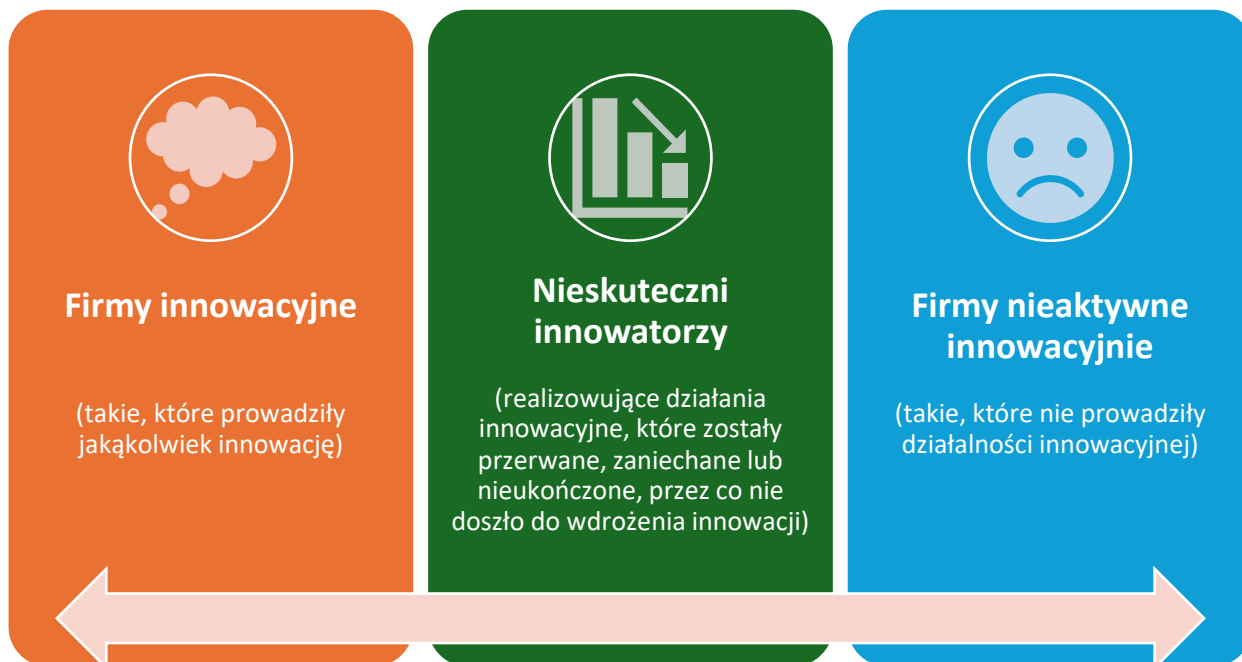
Przedsiębiorstwo innowacyjne, które w okresie obserwacji nie prowadziło żadnej działalności innowacyjnej

(występuje bardzo rzadko, głównie w sytuacji, gdy wdrożenie innowacji wymaga dodatkowych zasobów).

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości wskazuje natomiast na inny podział¹⁶:

Innowacje i działalność innowacyjna nierozzerwalnie wiążą się z **ochroną własności intelektualnej**. Oznacza ona działania prawne oraz administracyjne dotyczące składania wniosków, rejestracji, dokumentacji, zarządzania, obrotu, udzielania licencji, wprowadzania na rynek oraz egzekwowania praw własności intelektualnej, jak też nabywanie tych praw od innych podmiotów i sprzedaż własności intelektualnej¹⁷.

Podręcznik Oslo wyróżnia, że do praw własności intelektualnej zaliczają się: **patenty, wzory użytkowe, wzory przemysłowe, znaki towarowe, prawa autorskie, wzory układów scalonych, prawa hodowców roślin (nowe odmiany roślin), oznaczenia geograficzne oraz informacje poufne, takie jak tajemnice handlowe**¹⁸. Katalog ten jest bardzo szeroki, należy więc przybliżyć definicje poszczególnych elementów, które podlegają ochronie własności intelektualnej.

Urząd Patentowy RP wskazuje, że **patent** stanowi *prawo do wyłącznego korzystania z wynalazku przez określony czas, w sposób zarobkowy (przemysłowy, handlowy) na terytorium*

¹⁶ Monitoring innowacyjności polskich przedsiębiorstw. Wyniki IV edycji badania, Warszawa 2022, s. 19-20.

¹⁷ Podręcznik Oslo. Zasady gromadzenia i interpretacji danych dotyczących innowacji, wydanie IV, Warszawa 2018, s. 101-102.

¹⁸ Tamże.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

danego państwa lub państw, przyznane przez kompetentny organ państwowy, regionalny lub międzynarodowy¹⁹.

Prawo ochronne **wzorów użytkowych** stanowi natomiast *prawo do wyłącznego korzystania ze wzoru użytkowego przez określony czas, w sposób zarobkowy (przemysłowy, handlowy) na terytorium danego państwa lub państw, przyznane przez kompetentny organ państwowy, regionalny lub międzynarodowy*²⁰.

Definicje te są niemal identyczne; odróżnia je **przedmiot ochrony**. W przypadku patentu jest to wynalazek, który definiuje się jako *dowolne rozwiązanie o charakterze technicznym*²¹; w przypadku wzorów użytkowych – jest to wzór użytkowy definiowany jako *nowe i nadające się do przemysłowego zastosowania rozwiązanie o charakterze technicznym, dotyczące kształtu lub budowy przedmiotu o trwałej postaci albo przedmiotu składającego się ze związanych ze sobą funkcjonalnie części o trwałej postaci*²².

Tabela 2. Różnice pomiędzy patentem a wzorem użytkowym

	Patent	Wzór użytkowy
Przedmiot ochrony	procesy technologiczne, urządzenia mechaniczne, substancje chemiczne	zewnątrzny wygląd lub cechy użytkowe przedmiotu
Okres ochrony	20 lat	10 lat

Źródło: opracowanie własne.

Dodatkowo, patenty udzielane są jedynie na te wynalazki, które posiadają **zdolność patentową**, a więc spełniają ustawowe przesłanki (zdefiniowane w Dziale II, Rozdziale I Ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej) do udzielenia patentu. Ogółem, za wynalazki nie mogą zostać uznane np. odkrycia lub teorie naukowe, czy też sposoby diagnostyki i leczenia ludzi i zwierząt, które powinny służyć całej nauce i ludzkości. Odnosząc się do cech wpływających na zdolność patentową należy zaznaczyć, że wynalazek, by posiadał taką zdolność, powinien być nowy, charakteryzować się wynalazczością oraz nadawać się do zastosowania w przemyśle. Zgodnie bowiem z polskim prawodawstwem *patenty są udzielane – bez względu na dziedzinę techniki – na wynalazki, które są nowe, posiadają poziom wynalazczy i nadają się do przemysłowego stosowania*²³. Poniżej

¹⁹ <https://uprp.gov.pl/pl/przedmioty-ochrony/wynalazki-i-wzory-uzytkowe/wynalazki-i-wzory-uzytkowe-informacje-podstawowe/czym-jest-patent-na-wynalazek-i-prawo-ochronne-na-wzor-uzytkowy>.

²⁰ <https://uprp.gov.pl/pl/przedmioty-ochrony/wynalazki-i-wzory-uzytkowe/wynalazki-i-wzory-uzytkowe-informacje-podstawowe/czym-jest-patent-na-wynalazek-i-prawo-ochronne-na-wzor-uzytkowy>.

²¹ Tamże.

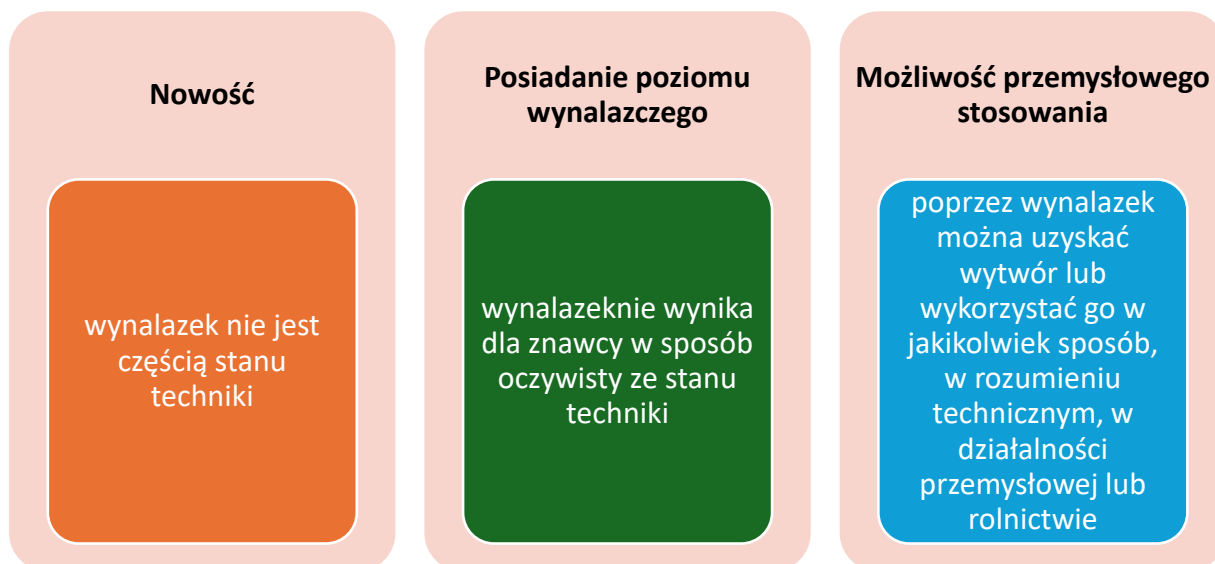
²² Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej, art. 94 ust. 1.

²³ Tamże, art. 24.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

wyjaśniono poszczególne składowe definicji wynalazku, świadczące o jego zdolności patentowej:

W dalszej kolejności sprecyzowano, co należy rozumieć pod **wzorem przemysłowym**. Zgodnie z polskim prawodawstwem²⁴ wzór definiowany jest jako postać wytworu lub jego części, która została mu nadana poprzez takie cechy jak: linie, kontury, kształty, kolorystykę, fakturę lub materiał. Wzór przemysłowy może stanowić np. etykieta lub logotyp, jednakże również przedmiot w postaci przestrzennej, np. konkretny model obuwia. Wzór przemysłowy służy ochronie wyglądu zewnętrznego dowolnego produktu (z wyłączeniem programów komputerowych)²⁵. Rejestracja wzoru przemysłowego pozwala na wyłączne wytwarzanie produktu zawierającego chroniony wzór. By możliwe było zarejestrowanie wzoru przemysłowego, musi on posiadać zdolność rejestrową. Zdolność taką posiada, jeśli jest nowy (tzn. wcześniej nie ujawniono, by inny podmiot/osoba posługiwał się tym wzorem) oraz posiada indywidualny charakter (a zatem ogólne wrażenie, jakie wzór wywołuje na użytkownika nie nawiązuje do innych, wcześniej zarejestrowanych wzorów przemysłowych)²⁶. Przykładem naruszeń wzorów przemysłowych jest np. produkcja odzieży nawiązującej krojem do odzieży znanych marek, np. z charakterystycznymi przeszyciami. Rejestracja wzoru przemysłowego nie przesądza o wyłączności na wytwarzanie produktów o określonych cechach (np. termoizolacyjnych, nieprzemakalnych) – te elementy stanowią o cechach technicznych i użytkowych produktu, np. obuwia czy odzieży, a nie wynikają z rejestracji wzoru przemysłowego.

²⁴ Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej, art. 102.

²⁵ Tamże.

²⁶ Tamże, art. 103 i 104.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Ze wzorami przemysłowymi w sposób ścisły związane są **znaki towarowe**. Za znak towarowy należy uznać każde oznaczenie, które umożliwia odróżnienie towarów jednego przedsiębiorstwa od towarów innego przedsiębiorstwa. Ponadto, musi być możliwe do przedstawienia w rejestrze znaków towarowych w taki sposób, by jednoznacznie ustalić przedmiot ochrony²⁷. Do niedawna konieczna była graficzna forma znaku towarowego, jednak w 2019 roku, poprzez implementację prawa UE do polskiego porządku prawnego, wymóg ten został zniesiony. Obecnie znaki towarowe mogą występować w postaci wyrazu (dot. również nazwiska, które może stać się znakiem towarowym), formy graficznej (np. rysunku), litery i/lub cyfry, formy przestrzennej, kombinacji kolorów lub dźwięku. Przykładem naruszeń wzorów przemysłowych jest – przykładowo - produkcja odzieży nawiązującej logotypem lub nazwą producenta do odzieży znanych marek.

Warto wskazać, że istnieją liczne wyjątki, tzn. sytuacje, w których znak nie może zostać zarejestrowany. Są to wszelkiego typu skróty nawiązujące do dyskryminacji, seksualności, religijności lub też patriotyzmu (np. znak Polski Walczącej) lub też wprowadzające w błąd co do kraju pochodzenia produktu.

Wzór układu scalonego to rozwiązanie polegające na przestrzennym, wyrażonym w dowolny sposób, rozplanowaniu elementów, z których co najmniej jeden jest elementem aktywnym oraz wszystkich lub części połączeń układu scalonego²⁸. Zgodnie z danymi ze strony Urzędu Patentowego RP *dla topografii układu scalonego najważniejsze jest wzajemne usytuowanie w przestrzennej strukturze funkcjonalnej układu scalonego poszczególnych jego elementów aktywnych i biernych o odpowiednio dobranych własnościach chemicznych i fizycznych oraz ich rozmiary gabarytowe i kształt*²⁹. Prawo do rejestracji udzielane jest bez sprawdzania spełniania warunków określonych w zgłoszeniu. Sprawdzenie takie może nastąpić po fakcie rejestracji, gdy nastąpi sprzeciw ze strony innego podmiotu lub osoby lub też będzie toczyło się w danej sprawie postępowanie sporne.

Warto również wspomnieć o **prawach hodowców roślin**. Mogą oni ubiegać się o wyłączone prawo do ochrony wyhodowanej albo odkrytej/wprowadzonej do hodowli odmiany. Prawo to przyznawane jest na wniosek hodowcy przez dyrektora Centralnego Ośrodka Badania Odmian Roślin Uprawnych (COBRU). Obowiązuje ono na terytorium Polski. Hodowcy mogą również ubiegać się o ochronę na poziomie unijnym – służy temu Wspólnotowe Wyłączone Prawo do Odmiany (CPVR) przyznawane przez Wspólnotowy Urząd Odmian Roślin (CPVO) z siedzibą we Francji.

²⁷ Tamże, art. 120.

²⁸ Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej.

²⁹ <https://uprp.gov.pl/pl/przedmioty-ochrony/topografie-ukladow-scalonych/informacje-podstawowe>.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Ostatnim elementem wymagającym zdefiniowania są **prawa autorskie**. Materia ta została uregulowana w ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Zgodnie z art. 1 tej ustawy *przedmiotem prawa autorskiego jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia (utwór)*³⁰. Co istotne, a także odróżniające prawa autorskie od pozostałych opisanych powyżej praw, o uznanie autorstwa nie trzeba się ubiegać. Zgodnie z ustawą przyjmuje się, że twórcą dzieła jest osoba, której nazwisko (lub podmiot, którego nazwę) uwidoczniono na egzemplarzach utworu. Ustawa określa natomiast dozwolone sposoby użytkowania utworu w taki sposób, by zapewnić ochronę praw twórców.

2.2. Podstawy teoretyczne dotyczące działalności IOB

Na wstępie niniejszego rozdziału warto zaznaczyć, że Instytucje Otoczenia Biznesu (IOB) to pojęcie pojemne, odnoszące się do różnego rodzaju podmiotów, o różnym zakresie działalności. Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce (SOOIPP), na podstawie szeregu definicji IOB podawanych w różnych opracowaniach (m.in. PARP, Samorządu Województwa Mazowieckiego), wyróżniło cztery główne aspekty, które definiują IOB:

- 1) IOB to podmioty usługowe, które łączą podmioty ze sfery nauki z biznesem, a ich działalność jest w pewnym stopniu finansowana ze środków publicznych.
- 2) IOB nie są nastawione na zysk lub uzyskany zysk przeznaczają na cele statutowe, tj. wspieranie innowacyjności i przedsiębiorczości.
- 3) Celem IOB jest wspieranie mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, niezależnie od etapu ich rozwoju.
- 4) IOB posiadają odpowiednie zasoby infrastrukturalne i niematerialne (wiedza, kwalifikacje) oraz wystarczające zasoby kadrowe do prowadzenia działalności³¹.

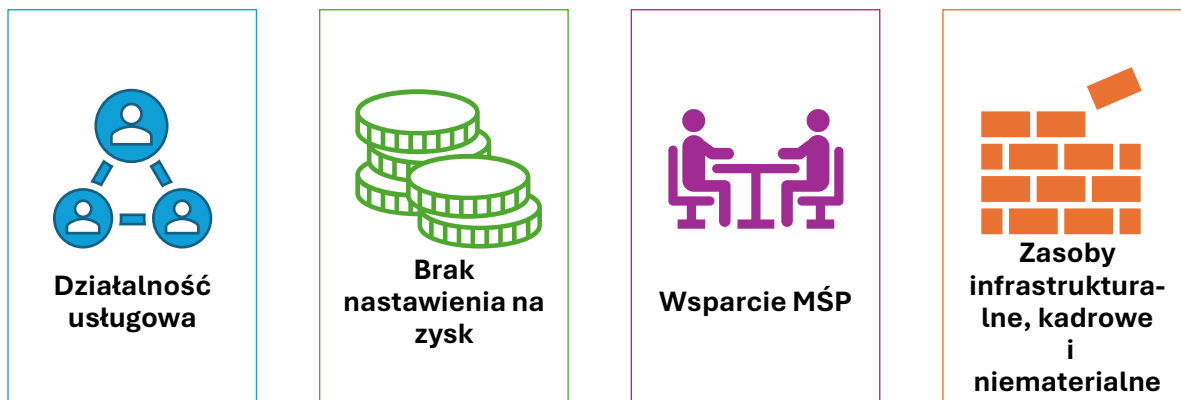
³⁰ Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, art. 1.

³¹ Ośrodki Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce (red. A. Bąkowski, M. Mażewska, J. Rudawska), Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce, Poznań 2021.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Schemat 2. Cztery główne cechy IOB

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Ośrodki Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce” (red. A. Bąkowski, M. Mażewska, J. Rudawska), Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce, Poznań 2021

Ekspert SOOIPP dzieli IOB na dwie główne kategorie:

- **Instytucje o charakterze komercyjnym** – np. fundusze *seed i venture capital*, banki, komercyjne, ośrodki szkoleniowe i doradcze, komercyjne laboratoria badawcze realizują działalność wspierającą przedsiębiorczość i innowacyjność.
- **Instytucje o charakterze niekomercyjnym** – ich głównym celem jest wspieranie przedsiębiorczości i innowacyjności, działalność nie przynosi zysku lub zysk jest przeznaczony na wsparcie beneficjentów instytucji³².

Warto zaznaczyć, że działalność IOB uzależniona jest od polityki regionalnej, krajowej oraz UE³³. Oznacza to, że IOB wspierają określone MŚP w zależności od aktualnych strategii państwa i regionów w obszarze innowacji np. kierują wsparcie do przedsiębiorstw wpisujących się w Krajowe lub Regionalne Inteligentne Specjalizacje (KIS lub RIS). Z kolei uzależnienie IOB od polityki UE polega na dofinansowaniu określonych, priorytetowych dla UE obszarów np. zielonej transformacji.

Ponadto, eksperci SOOIPP wyróżnili dwa typy IOB: **ośrodki innowacji** oraz **ośrodki przedsiębiorczości**. Do pierwszej grupy zaliczono: Centra Transferu Technologii, Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości, Inkubatory Technologiczne, e-inkubatory, Parki: technologiczne, naukowe, badawcze, przemysłowo-technologiczne oraz techno-parki, Centra Innowacji. Zadaniem ośrodków innowacji jest wspieranie innowacyjności MŚP. Do drugiej

³² Tamże, s. 16.

³³ Tamże, s. 17-18.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

grupy zaliczono: ośrodki szkoleniowo-doradcze, preinkubatory oraz inkubatory przedsiębiorczości. Są to podmioty, których celem jest promowanie i wspieranie przedsiębiorczości w różnych grupach społecznych. Poniżej, pokrótce opisano poszczególne rodzaje ośrodków innowacji oraz ośrodków przedsiębiorczości.

Według M. Majczaka **Centra Transferu Technologii (CTT)** to ośrodki innowacji zdolne do inicjowania i realizacji procesu komercjalizacji wiedzy. CTT są zdolne do wykorzystania wszelkich zdolności stwarzanych przez infrastrukturę innowacji (fundusze finansujące innowacje, inkubatory i parki technologiczne) i są w stanie efektywnie oraz skutecznie wspierać ten proces. CTT są tworzone w celu sprzedaży lub nieodpłatnego przekazywania wyników prac rozwojowych i badań przedkonkurencyjnych do gospodarki³⁴. Z kolei **Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości tworzy się w celu wspierania działalności gospodarczej pracowników uczelni, doktorantów i studentów**³⁵. Według definicji SOOliPP **inkubator technologiczny** to podmiot, który prowadzi kompleksowe działania z zakresu: wsparcia infrastrukturalnego, doradztwa/szkolenia związanego z rozwojem biznesu, networkingu, lub dostępu do know-how dla wybranych przedsięwzięć technologicznych³⁶. Z kolei charakterystyczną cechą **e-inkubatora** jest wsparcie rozwoju przedsiębiorstw działających w Internecie. Warto podkreślić, że same e-inkubatory nie są podmiotami „wirtualnymi”, a jedynie wspierają firmy w działające online. E-inkubatory wspierają MŚP za pomocą: dostarczania informacji na temat źródeł finansowania działalności; dostarczania informacji na temat różnych rynków zbytu; udostępnienia pomieszczeń konferencyjnych i magazynowych³⁷. Jak podaje PAliH **parki przemysłowe i technologiczne to miejsca, w których dzięki zgromadzeniu firm z jednej branży oraz wspierających je placówek badawczo-naukowych możliwy jest szybki ich rozwój**³⁸. Parki technologiczne ukierunkowane są na wspieranie MŚP chcących rozwijać i wdrażać nowoczesne technologie³⁹. Parki poza standardowym wsparciem oferowanym przez IOB, jak np. doradztwo, oferują także infrastrukturę techniczną, a także powierzchnię biurową/laboratoryjną. Jak podaje PARP **centra innowacji to ośrodki, które świadczą klientom wyspecjalizowane usługi informacyjne, doradcze i szkoleniowe o charakterze**

³⁴ Michał Majczak, *Centra transferu technologii w Polsce. Analiza, bariery i perspektywy rozwoju*, *Studia Ekonomiczne*, 2016, nr 306, s. 81-96.

³⁵ Art. 148. *Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*.

³⁶ Zał. 4 do *Procedury przeprowadzania audytu spełniania środowiskowych standardów działania ośrodków innowacji i przedsiębiorczości*.

³⁷ *Ośrodki Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce* (red. A. Bąkowski, M. Mażewska, J. Rudawska), s. 20.

³⁸ *Parki przemysłowe i technologiczne*, Polska Agencja Inwestycji i Handlu.

³⁹ K. Waligóra, *Parki Naukowe, technologiczne i przemysłowe jako narzędzie wspierające potencjał innowacyjny polskiej gospodarki*, *Optimum. Studia Ekonomiczne* 5(77), s. 173.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

proinnowacyjnym. Adresatem kompleksowych usług proinnowacyjnych najczęściej są już działające przedsiębiorstwa lub technologiczne startupy⁴⁰.

Ośrodki szkoleniowo-doradcze wspierają natomiast konkurencyjność MŚP i przedsiębiorczość poprzez doradztwo i usługi szkoleniowo-informacyjne⁴¹. **Preinkubatory** nastawione są na wsparcie osób, które dopiero planują działalność gospodarczą. Dostarczają one wiedzy i umiejętności do prowadzenia własnej firmy i najczęściej skierowane są do studentów oraz doktorantów. **Inkubatory** oferują MŚP powierzchnię pod wynajem, a także wsparcie doradcze i infrastrukturalne do prowadzenia działalności, a także udzielają pomocy w pozyskaniu finansowania i nawiązania współpracy z innymi IOB oraz ośrodkami naukowymi⁴².

Jak podaje SOOIPP w 2021 roku w Polsce działało 280 podmiotów realizujących zadania charakterystyczne dla IOB, wśród nich były 164 ośrodki innowacji (OI) oraz 116 ośrodków przedsiębiorczości⁴³. W województwie wielkopolskim funkcjonowało 12 ośrodków innowacji i 8 ośrodków przedsiębiorczości. Niespełna połowa, tj. 42,1% IOB zlokalizowana była poza stolicą regionu - Poznaniem.

Warto dodać, że na podstawie analizy realizowanej na zlecenie Wielkopolskiego Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego (WROT), w województwie wielkopolskim wyróżniono jeszcze dwa typy IOB, tj. **pozabankowe instytucje finansowe** oraz **firmy świadczące usługi dla biznesu**⁴⁴. Do pierwszych zaliczono: fundusze pożyczkowe, fundusze poręczeń kredytowych oraz fundusze kapitału zaangażowanego. Do drugiego typu należą przedsiębiorstwa z sekcji PKD 2007: informacja i komunikacja (sekcja J), działalność finansowa i ubezpieczeniowa (sekcja K), działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (sekcja L), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (sekcja M), działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (sekcja N). Niemniej jednak, jak wskazano w ww. opracowaniu pozabankowe instytucje finansowe i firmy świadczące usługi dla biznesu stanowią zdecydowaną mniejszość sektora IOB w regionie.

⁴⁰ Jak ośrodki innowacji wspierają polskich przedsiębiorców? PARP, lipiec 2023.

⁴¹ Ośrodki Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce (red. A. Bąkowski, M. Mażewska, J. Rudawska), s. 21.

⁴² Tamże, s. 21.

⁴³ Tamże, s. 23.

⁴⁴ Świdurska A., Jagodziński W., Organizacja przestrzenna i funkcjonowanie instytucji otoczenia biznesu w województwie wielkopolskim, Poznań 2015.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

2.3. Podstawy organizacyjno-prawne prowadzenia działalności B+R w Polsce

Podstawowymi aktami prawnymi regulującymi prowadzenie działalności B+R w Polsce są ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz.U. 2018 poz. 1668 z późn. zm.), ustawa z dnia 30 maja 2008 r. *o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej* (Dz.U. 2008 nr 116 poz. 730 z późn. zm.) oraz ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. *Prawo własności przemysłowej* (Dz.U. 2001 nr 49 poz. 508 z późn. zm.).

Pierwsza z nich definiuje m.in. zasady funkcjonowania jednostek naukowych oraz warunki prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych, a także wspiera rozwój innowacji i transfer technologii. Ponadto reguluje kwestie związane z finansowaniem badań naukowych, współpracą międzynarodową oraz komercjalizacją wyników badań naukowych. Ustawa szczególną uwagę zwraca na mechanizmy wspierające innowacyjność i transfer technologii z sektora akademickiego do przemysłu. Do jej zapisów odwołują się inne akty prawne dotyczące m.in. kwestii podatkowych (CIT, PIT).

Z kolei ustawa o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej reguluje zasady wspierania działalności innowacyjnej i konkurencyjności gospodarki. Celem ustawy jest m.in. rozwój prywatnego sektora działalności badawczo-rozwojowej i wzrost nakładów przedsiębiorstw na badania i rozwój, zwiększenie efektywności wdrażania polityki innowacyjnej w skali kraju oraz na poziomie regionalnym, jak również optymalizacja efektów z wykorzystanych środków publicznych na działalność innowacyjną⁴⁵. W ustawie skupiono się na kwestiach dotyczących m.in. udzielania kredytu technologicznego przez banki i premii technologicznej przez Bank Gospodarstwa Krajowego, nadawania przedsiębiorcy statusu centrum badawczo-rozwojowego, pomocy udzielanej w ramach programów w obszarze innowacyjności gospodarki ustanawianych przez ministra właściwego do spraw gospodarki. Ustawa przewiduje również ulgi podatkowe oraz inne formy wsparcia finansowego dla przedsiębiorstw inwestujących w badania i rozwój. Dodatkowo, określa zasady współpracy między sektorem nauki a przemysłem, w tym tworzenie konsorcjów badawczych i innowacyjnych klastrów.

Ustawa *Prawo własności przemysłowej* odgrywa kluczową rolę w kontekście prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej poprzez ustanawianie ram prawnych i mechanizmów ochrony innowacji i rezultatów prac badawczych. W artykule 1 ustawa normuje:

- stosunki w zakresie wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych, oznaczeń geograficznych i topografii układów scalonych;

⁴⁵ Gust-Bardon N.I. 2011. *Polityka innowacyjna w Polsce. EKONOMIA XLII – Nauki Humanistyczno-Społeczne – ZESZYT 402, Toruń.*

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

- zasady, na jakich przedsiębiorcy mogą przyjmować projekty racjonalizatorskie i wynagradzać ich twórców;
- zadania i organizację Urzędu Patentowego RP.

Zapisy ustawy umożliwiają przedsiębiorstwom i instytucjom naukowym skuteczne komercjalizowanie wyników swoich badań poprzez licencjonowanie praw własności przemysłowej lub ich sprzedaż, co jednocześnie daje możliwość generowania przychodów z wynalazków i innych innowacji. Przepisy ustawy są zharmonizowane z międzynarodowymi konwencjami i porozumieniami dotyczącymi ochrony własności przemysłowej, co ułatwia polskim przedsiębiorstwom ochronę ich wynalazków i innowacji na rynkach zagranicznych.

Do rozwoju innowacyjnej działalności badawczo-rozwojowej w Polsce przyczynia się szereg mechanizmów wprowadzanych m.in. z poziomu krajowego, które szczególnie rozwinęły się od momentu wstąpienia Polski do UE. Wymienić tu należy zarówno rozwiązania o charakterze niefinansowym, jak również finansowym. Do pierwszych z nich zaliczyć należy tworzenie proinnowacyjnego otoczenia prawnego tj. struktur organizacyjno-prawnych umożliwiających i ułatwiających współpracę nauki i biznesu np. poprzez tworzenie start-up'ów czy spółek celowych, premiowanie aktywności biznesowej jako elementu rozwoju zawodowego pracowników naukowych, ułatwianie przedsiębiorcom dostępu do infrastruktury badawczej jednostek naukowych oraz podejmowanie działań promujących innowacyjność wśród przedsiębiorców⁴⁶. Do rozwiązań o charakterze finansowym należy zaliczyć dedykowane dotacje, granty, subwencje oraz rozwiązania fiskalne np. preferencje podatkowe, co zostało szerzej opisane w rozdziale *Źródła finansowania działalności B+R (podmiotów publicznych i prywatnych) oraz IOB*.

Duże znaczenie dla rozwoju działalności B+R w Polsce mają powołane instytucje, których rolą jest wspieranie sektora nauki i sektora prywatnego w rozwoju i finansowaniu przedsięwzięć/prac badawczo-rozwojowych. Do najważniejszych ośrodków w kraju należy zaliczyć m.in. Narodowe Centrum Badań i Rozwoju podlegające pod Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. NCBR jest łącznikiem świata nauki i biznesu, tworząc odpowiednie warunki do prowadzenia prac badawczo-rozwojowych, a jego misją jest wsparcie polskich jednostek naukowych oraz przedsiębiorstw w rozwijaniu ich zdolności do tworzenia i wykorzystywania rozwiązań opartych na wynikach badań naukowych w celu nadania impulsu rozwojowego gospodarce i z korzyścią dla społeczeństwa. NCBR pełni funkcję Instytucji Pośredniczącej w programach operacyjnych: Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027 (FENG) oraz Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS), a także realizuje szereg programów krajowych i międzynarodowych. Wśród

⁴⁶ Szymański W. *Finansowe instrumenty stymulowania aktywności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia nr 6/2017 (90)*.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

instytucji zaangażowanych w proces wspierania badań naukowych należy również wymienić m.in. Narodowe Centrum Nauki, Agencję Wymiany Akademickiej, Agencję Badań Medycznych.

Obok systemu wsparcia badań naukowych działa także system instytucji rozwoju zajmujących się wspieraniem przedsiębiorczości i innowacyjności⁴⁷, wśród których czołową rolę zajmuje istniejąca od 2000 roku Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, jak również Bank Gospodarstwa Krajowego oraz instytucje regionalne finansujące prace badawczo-rozwojowe w ramach regionalnych programów operacyjnych. Rolą PARP jest realizacja programów rozwoju gospodarki, wspierających m.in. działalność innowacyjną i badawczą MŚP, rozwój regionalny, rozwój osób oraz wykorzystywanie nowych technologii w działalności gospodarczej. Obecnie PARP zajmuje się m.in. realizacją konkursów z Funduszy Europejskich dla Nowoczesnej Gospodarki. Od 2019 roku PARP, BGK wraz z Agencją Rozwoju Przemysłu, PAIiH oraz Korporacją Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych Spółka Akcyjna wchodzi w skład grupy Polskiego Funduszu Rozwoju powołanego w 2016 roku, w ramach którego oferowane są instrumenty służące rozwojowi przedsiębiorstw, jednostek samorządu terytorialnego oraz osób prywatnych, przyczyniających się do wzrostu gospodarczego państwa.

W tym kontekście warto wspomnieć o tym, jak kształtuje się obraz Polski jako kraju rozwijającego działalność B+R. W 2023 r. względem roku 2015 znacząco wzrósł udział wydatków na działalność B+R (GERD): z 18,061 mld PLN do 53,116 mld PLN⁴⁸. Zmieniła się też relacja GERD do PKB: z 1% w 2015 r. do 1,56% w 2022 r.⁴⁹

Mimo stosunkowo bogatego systemu wsparcia działalności B+R, powiększającej się liczby organizacji wspierających rozwój innowacyjności oraz systematycznego wzrostu całkowitych nakładów na działalność B+R efekty prowadzenia działalności B+R w Polsce są niezadowolające. Polska jest określana mianem wschodzącego innowatora, wydajność systemu mierzona między innymi pozycją kraju w rankingach innowacyjności, tak jak Innovation Union Scoreboard czy Global Innovation Index, oceniana jest dość nisko⁵⁰. Niemniej z opracowania GUS „Działalność badawcza i rozwojowa w Polsce w 2023 roku”⁵¹ wynika, że w 2023 r. w działalność B+R w kraju zaangażowanych było 7 549 podmiotów (dla

⁴⁷ Baranowski M. i in. *System wsparcia B+R+I w Polsce w kontekście realizacji wybranych programów NCBR. Narodowe Centrum Badań i Rozwoju. Warszawa, 2022.*

⁴⁸ *Działalność badawcza i rozwojowa w Polsce w 2023 r., Informacja sygnałna GUS.*

⁴⁹ *Tamże.*

⁵⁰ Baranowski M. i in. *System wsparcia B+R+I w Polsce w kontekście realizacji wybranych programów NCBR. Narodowe Centrum Badań i Rozwoju. Warszawa, 2022.*

⁵¹ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/nauka-i-technika/dzialalnosc-badawcza-i-rozwojowa-w-polsce-w-2023-roku,8,13.html>

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

porównania w 2018 roku 5 779 podmiotów), zaś nakłady krajowe brutto na działalność B+R (GERD) wyniosły 53,1 mld zł, co oznacza wzrost o 18,8% w stosunku do poprzedniego roku. Wartość nakładów krajowych brutto na działalność B+R w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 1 409 zł i była o 19,2% większa niż przed rokiem. Liczba podmiotów zaangażowanych w działalność B+R wzrosła o 1,6% w porównaniu z 2022 rokiem. W strukturze nakładów wewnętrznych na działalność B+R według rodzajów kosztów dominowały nakłady bieżące (85,1% wszystkich nakładów krajowych). Od lat najwyższe nakłady wewnętrzne na projekty B+R pochodzą w zdecydowanej większości ze środków finansowych sektora przedsiębiorstw (34,3 mld zł w 2023 roku) oraz sektora rządowego (962 mln zł), co stanowiło odpowiednio 54,8% oraz 31,9% wszystkich nakładów wewnętrznych na działalność B+R (wobec 54,8% oraz 33,5% w 2022 r.). W 2023 r. w strukturze personelu wewnętrznego B+R według sektorów wykonawczych dominowały osoby pracujące przy działalności B+R w sektorze przedsiębiorstw oraz sektorze szkolnictwa wyższego.

Tabela 3. Wybrane wskaźniki dotyczące działalności B+R w Polsce

Wskaźniki	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba podmiotów w działalności B+R	5779	5863	6381	7370	7431	7549
Nakłady krajowe brutto na działalność B+R (GERD) w mln zł (ceny bieżące)	25647,8	30284,8	32402,1	37675,8	44702,4	53115,9
Relacja nakładów krajowych brutto na działalność B+R (GERD) do PKB w %	1,21	1,32	1,39	1,43	1,46	1,56
Nakłady krajowe brutto na działalność B+R na 1 mieszkańca w zł	668	789	849	992	1182	1409

Źródło: GUS „Działalność badawcza i rozwojowa w Polsce w 2023 roku”.

Odnosząc się do sytuacji w Wielkopolsce, w 2022 roku nakłady na działalność B+R w regionie wyniosły 2 881,8 mln zł i były wyższe niż rok wcześniej o 23,8% (w porównaniu z 2018 r. wzrosły o 85,6%), natomiast udział województwa w nakładach kraju wyniósł 6,4%⁵². Nakłady wewnętrzne na B+R na 1 mieszkańca w regionie w 2022 roku kształtowały się na poziomie 824,2 zł, tj. o 24,0% wyższym niż rok wcześniej (w kraju wzrost o 19,2%), co w rankingu województw uplasowało region wielkopolski na 5. miejscu, podczas gdy rok wcześniej

⁵² Według danych GUS BDL, nakłady wewnętrzne na działalność B+R.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

zajmowało miejsce 7⁵³. Ponad połowę (51,1%) nakładów na działalność B+R poniesiono w sektorze przedsiębiorstw (1473,7 mln zł)⁵⁴. W 2022 roku średni odsetek przedsiębiorstw innowacyjnych w Wielkopolsce wynosił 25,5% (w kraju – 32,2%), w porównaniu do roku poprzedniego jego wartość zwiększyła się o 7,4 p.p. (w Polsce o 11,3 p.p.), ale w rankingu województwo przesunęło się z 11. na 12. miejsce. W przypadku przedsiębiorstw z sektora usług odsetek przedsiębiorstw innowacyjnych wyniósł 22,8%, a w odniesieniu do przedsiębiorstw przemysłowych – 28,1%. Współpracę w zakresie działalności innowacyjnej podjęło w 2022 roku 3,6% przedsiębiorstw z sektora usług oraz 8,5% przedsiębiorstw przemysłowych (więcej niż w 2021 roku odpowiednio o 1,6 p.p. i 4,1 p.p.).

Podmioty z Wielkopolski w 2022 roku dokonały w UP RP 267 zgłoszeń wynalazków i przyznano im 208 patentów (9,4% wszystkich udzielonych patentów dla wynalazków krajowych), na 1 mln mieszkańców regionu przypadło 59,5 udzielonych patentów (w kraju 58,8). Pozwoliło to zająć 7. miejsce wśród województw (rok wcześniej miejsce 10. z wartością wskaźnika 76,2, średnio w kraju – 85,4)⁵⁵. Zauważalna jest dominacja podmiotów zlokalizowanych na terenie podregionu miasta Poznań oraz podregionu poznańskiego. Województwo wielkopolskie zajmuje wysokie miejsce na liście regionów z największą liczbą zgłoszeń wynalazków (czwarte miejsce w kraju po woj. mazowieckim, śląskim i małopolskim). W okresie 2018-2022 odnotowano 1 606 zgłoszeń z łącznej liczby 18 719 w skali kraju (ok. 8,6%)⁵⁶.

W raporcie „Działalność badawczo-rozwojowa (B+R) w Polsce”⁵⁷ podkreślono, że problemem Polski jest wciąż niska innowacyjność środowiska naukowego oraz brak aktywów intelektualnych. Słabymi stronami są niski odsetek absolwentów studiów doktoranckich, w tym studentów zagranicznych oraz niska liczba zgłoszeń patentowych PCT, zaś wysoko cenione są zaawansowane zastosowania projektowe oraz odsetek populacji z wykształceniem wyższym. Według rankingu najlepszych szkół wyższych, nazywanego Listą Szanghajską⁵⁸, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie i Uniwersytet Warszawski zajęły miejsca między 401-

⁵³ Raport o stanie województwa wielkopolskiego za 2023 rok. Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego.

⁵⁴ Działalność badawcza i rozwojowa w Polsce w 2022 r. GUS. Warszawa, Szczecin 2023 r.

⁵⁵ Raport o stanie województwa wielkopolskiego za 2023 rok. Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego.

⁵⁶ Analiza działalności wynalazczej w Wielkopolsce w latach 2018-2022. Innoreg Sp. z o.o. Poznań, 2023 r.

⁵⁷ Działalność badawczo-rozwojowa (B+R) w Polsce. Ocena sytuacji i perspektywy dla gospodarki cyfrowej. Raport Związku Cyfrowa Polska, wrzesień 2024 r.: Działalność B+R w Polsce.

⁵⁸ Ranking opracowywany przez firmę Shanghai Ranking Consultancy, która ocenia ponad 2500 uniwersytetów z całego świata, a tysiąc najlepszych umieszcza na liście.

WIELKOPOLSKA

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

500, Politechnika Gdańska znalazła się w dziewiątej setce (801-900), a Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie, Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu, Politechnika Warszawska i Wrocławski Uniwersytet Medyczny - na miejscach 901-1000. Sytuacja ta wskazuje na spadek Polski w rankingach w porównaniu z poprzednimi edycjami, bowiem w 2023 roku na liście było uwzględnionych dziewięć polskich uczelni, a w 2022 roku jedenaście⁵⁹.

2.4. Podstawy organizacyjno-prawne prowadzenia działalności IOB w Polsce

Na wstępie warto zaznaczyć, że w polskim prawodawstwie nie istnieje jeden akt prawny regulujący działalność IOB. W rozporządzeniu Ministra Rozwoju Regionalnego w sprawie udzielania pomocy na wzmacnianie potencjału instytucji otoczenia biznesu w ramach regionalnych programów operacyjnych⁶⁰, IOB definiowano jako przedsiębiorcę, *bez względu na formę prawną, który nie działa dla zysku lub przeznaczą zysk na cele statutowe i prowadzi działalność ku tworzeniu korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości*. W polskim porządku prawnym nie zdefiniowano, jaką formę działalności powinny przyjąć IOB. Mogą one przybrać postać np. spółki akcyjnej, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, stowarzyszenia, fundacji, jednostki uczelnianej, jednostki budżetowej lub jednostki samorządu terytorialnego⁶¹. Jak wskazano w raporcie dotyczącym IOB w województwie wielkopolskim, większość z nich działa w formie stowarzyszeń i spółek z o.o.⁶²

Niemniej, choć nie istnieje jeden akt prawny, który regulowałby działalność IOB, to wzmianki na temat poszczególnych typów IOB można znaleźć w:

- ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (w odniesieniu do akademickich inkubatorów przedsiębiorczości i centrów transferu technologii);
- ustawach regulujących powstawanie i funkcjonowanie podmiotów, które mogą stanowić formę organizacyjno-prawną IOB (ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. *Prawo*

⁵⁹ *Działalność badawczo-rozwojowa (B+R) w Polsce. Ocena sytuacji i perspektywy dla gospodarki cyfrowej. Raport Związku Cyfrowa Polska, wrzesień 2024 r.: Działalność B+R w Polsce.*

⁶⁰ *Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego w sprawie udzielania pomocy na wzmacnianie potencjału instytucji otoczenia biznesu w ramach regionalnych programów operacyjnych z dnia 20 maja 2009 r.*

⁶¹ *Instytucje otoczenia biznesu w województwie wielkopolskim 2021: publikacja na podstawie ekspertyzy wykonanej na zlecenie Wielkopolskiego Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego / dr hab. Renata Lisowska prof. UŁ, dr Jakub Grabowski ; [ASM - Centrum Badań i Analiz Rynku Sp. z o.o.].*

⁶² *Tamże, s. 29.*

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

o stowarzyszeniach, ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach, ustawa z dnia 30 maja 1989 r. o izbach gospodarczych);

- ustawie regulującej kwestie praw majątkowych i własności intelektualnej (ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. *prawo własności przemysłowej*, ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. *o prawie autorskim i prawach pokrewnych*)⁶³.

Pewnych ram dla funkcjonowania IOB dostarcza także system akredytacji Ośrodków Innowacji wprowadzony przez Ministra Rozwoju i Technologii⁶⁴. Akredytację można uzyskać w maksymalnie trzech z sześciu podanych przez MRiT funkcji IOB, tj.: 1) Inkubacja/akceleracja; 2) Doradztwo innowacyjne; 3) Brokering w obszarze innowacji; 4) Udostępnianie infrastruktury; 5) Transfer technologii z nauki do biznesu; 6) Działalność wdrożeniowa. Z analizy regulaminu konkursu dotyczącego ostatnich akredytacji (tj. z lipca 2024) można wnioskować, jakie cechy wg MRiT powinien mieć świadczący wysokiej jakości usługi, wyspecjalizowany ośrodek innowacji. Na etapie oceny dostępowej, a zatem warunków, które musi bezwzględnie spełnić Ośrodek Innowacji starający się o akredytację, brane pod uwagę są m.in.:

- zgodność działalności klienta OI z obszarami **Krajowych Inteligentnych Specjalizacji**,
- specjalizacja OI, tj. **świadczanie** min. 15 **proinnowacyjnych usług** w ramach wybranej do akredytacji funkcji w ciągu 3 ostatnich lat,
- dostarczenie **portfolio klientów**,
- spełnienie wymogów dotyczących **personelu** tj. posiadanie w zespole m.in. menadżera/dyrektora, koordynatora ds. rozwoju technologii/biznesu danej funkcji, ekspertów/konsultantów ds. realizowanych usług w wybranych funkcjach,
- posiadanie **strony internetowej** uwiarygadniającej OI.

W ramach pozostałych kryteriów przy ocenie pod uwagę brane są m.in. zaangażowanie OI w rozwój regionalnego systemu ekoinnowacji, posiadanie certyfikatów potwierdzających standardy świadczenia usług, doświadczenie w realizacji usług danej funkcji, kompetencje i doświadczenie zespołu, potencjał infrastrukturalny, to czy OI ma strategię rozwoju, a także dotychczasowe efekty działalności⁶⁵.

⁶³ *Institucje otoczenia biznesu w województwie wielkopolskim 2021, s. 18-19*

⁶⁴ <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologie/akredytacja-indywidualna>

⁶⁵ Załącznik nr 8 do Regulaminu Konkursu o akredytację indywidualną.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

2.5. Źródła finansowania działalności B+R (podmiotów publicznych i prywatnych) oraz IOB

2.5.1. Finansowanie działalności B+R

Prowadzenie działalności B+R wymaga ponoszenia znaczących nakładów, m.in. na zakup aparatury do prowadzenia badań. Należy więc zastanowić się, jakie są źródła finansowania tych wydatków. Badania „Działalność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw w Polsce”⁶⁶ z 2020 r. wskazują, że głównym źródłem finansowania takich działań są **środki własne przedsiębiorstw** (99% przedsiębiorstw prowadzących prace B+R korzysta z własnych środków). Środki te w przypadku niemal połowy przedsiębiorstw (48%) są wspomagane poprzez fundusze UE oraz instrument wsparcia, jakim jest **pomoc publiczna** – głównie pomoc *de minimis*. Dla 39% przedsiębiorstw źródłem finansowania działań badawczo-rozwojowych są **kredyty** oraz **leasingi urządzeń**. Dużo mniej popularnym rozwiązaniem są **fundusze venture capital**, z których korzysta jedynie 3% firm⁶⁷.

W przypadku **środków własnych** przedsiębiorstwa przeznaczają na działalność B+R ok. 1-5% przychodów rocznie (robi tak 43% przedsiębiorców). Mniej niż 1% przychodów przeznaczają na działalność B+R 30% przedsiębiorstw, zaś więcej niż 5% - 27% przedsiębiorstw, z czego 8% przedsiębiorstw przeznaczają na ten cel powyżej 15% przychodów⁶⁸.

Kolejnym istotnym źródłem finansowania są **fundusze UE**⁶⁹. W perspektywie finansowej UE 2014-2020 na cele związane z działalnością badawczo-rozwojową w skali całego kraju przeznaczono łącznie 11 793 522 843,54 PLN (wartość dofinansowania UE), wspierając tym samym blisko 6 tysięcy projektów⁷⁰. Wskazuje się, że główną instytucją, która wspiera realizację projektów B+R oraz dysponuje środkami na ten cel (m.in. pochodzącymi z UE) jest NCBR⁷¹.

⁶⁶ P. Kuskowski, M. Strojny, M. Trusiewicz, K. Żagun, *Działalność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw w Polsce. Perspektywa 2020*.

⁶⁷ Tamże, s. 21.

⁶⁸ Tamże, s. 23.

⁶⁹ Na podstawie odrębnych przepisów wsparcie w ramach funduszy UE jest traktowane jako pomoc *de minimis*. Zasady udzielania pomocy *de minimis* wskazuje Rozporządzenie Komisji (UE) Nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis* (Dz. Urz. UE L 352 z 24.12.2013).

⁷⁰ <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/projekty/lista-projektow/lista-projektow-realizowanych-z-funduszy-europejskich-w-polsce-w-latach-2014-2020/>.

⁷¹ T. Gutowski, *Działalność badawczo-rozwojowa i innowacyjna przedsiębiorstw w kontekście idei zrównoważonego rozwoju*, „*Ekonomia XXI wieku*”, nr 3(11), 2016, s. 256.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

W latach 2021-2027 przedsiębiorcy mogą skorzystać z dofinansowania w ramach programu **Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)** oraz z programów regionalnych – w przypadku Wielkopolski są to środki z Programu **Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 (FEW)**.

W ramach FENG możliwe jest zrealizowanie przedsięwzięć w ramach priorytetów:

I – Wsparcie dla przedsiębiorców

II – Środowisko przyjazne innowacjom

III - Zazielenienie przedsiębiorstw

Całkowita wartość środków przeznaczonych na dofinansowanie przedsięwzięć wynosi 7,9 mld EUR. Środki pokrywają – w zależności od priorytetu i celu szczegółowego – od 50 do 85% kosztów kwalifikowalnych przedsięwzięcia⁷². Stosowane są mechanizmy terytorialne, tj. ZIT oraz IIT, które powodują, że część wsparcia jest kierowana do konkretnych subregionów.

W przypadku FEW na działania B+R przeznaczone są środki w ramach Priorytetu 1 *Fundusze europejskie dla wielkopolskiej gospodarki* oraz 10 *Sprawiedliwa transformacja Wielkopolski Wschodniej*.

Cele odnoszące się do B+R zaprezentowano poniżej⁷³:

Dla Priorytetu 1: Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii

• Zakres interwencji:

- Wsparcie potencjału B+R podmiotów badawczych w regionie
- Wsparcie działalności B+R przedsiębiorstw i konsorcjów przedsiębiorstw z organizacjami badawczymi, w tym w zakresie infrastruktury B+R
- Wzmocnienie procesu przedsiębiorczego odkrywania w regionie

⁷² Zob. szerzej: <https://wrpo.wielkopolskie.pl/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/fundusze-europejskie-dla-Wielkopolski-2021-2027>.

⁷³ Zob. szerzej: <https://www.nowoczesnagospodarka.gov.pl/>.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Dla Priorytetu 10: Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie

• Zakres interwencji:

- Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w publicznych organizacjach badawczych i instytucjach szkolnictwa wyższego bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi
- Rozwiązania TIK, usługi elektroniczne, aplikacje dla administracji
- Infrastruktura biznesowa dla MŚP (w tym parki i obiekty przemysłowe)
- Zaawansowane usługi wsparcia dla MŚP i grup MŚP (w tym usługi w zakresie zarządzania, marketingu i projektowania)

Na działania związane z B+R w ramach priorytetu 1 alokowano 62,06 mln EUR, zaś w ramach priorytetu 10 – 35,02 mln EUR:

Warto przybliżyć również wsparcie, jakimi jest **pomoc de minimis**. Przedsiębiorcy w ramach ulg podatkowych mogą skorzystać z następujących mechanizmów⁷⁴:

- 1. Ulga B+R** – dotyczy możliwości odliczenia od podstawy opodatkowania wydatków poniesionych na prowadzenie prac B+R, które wskazane są w ustawie o PIT i ustawie o CIT. Wysokość ulgi wynosi 200% kosztów kwalifikowalnych poniesionych na prowadzenie prac B+R⁷⁵.
- 2. Ulga IP BOX** – ten rodzaj ulgi dotyczy preferencyjnego opodatkowania dochodów z komercjalizacji praw własności intelektualnej, np. patentów, wytworzonych, ulepszonych lub rozwiniętych przez dane przedsiębiorstwo⁷⁶.
- 3. Ulga na prototyp** – ulga ta dotyczy uruchomienia produkcji próbnej i wprowadzenia na rynek nowego produktu. Dotyczy ona kosztów poniesionych na etapie testowania nowego produktu, przed rozpoczęciem jego produkcji na skalę masową i przed dopuszczeniem go do sprzedaży. Ważne jest, by produkty, których dotyczy ulga były nowe; innowacja powinna obejmować przynajmniej skalę firmy. Wysokość ulgi to 30% kosztów związanych z produkcją próbną oraz wprowadzeniem produktu na rynek przy zastrzeżeniu, że wysokość ulgi w danym roku nie może przekroczyć 10% dochodów firmy⁷⁷.

⁷⁴ Stan na połowę 2024 r.

⁷⁵ <https://www.biznes.gov.pl/pl/portal/001099#4>.

⁷⁶ Tamże.

⁷⁷ Tamże.

WIELKOPOLSKA

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

4. **Ulga na wsparcie innowacyjnych pracowników** – ulga stanowi alternatywę dla ulgi B+R. Jeśli przedsiębiorca w danym roku nie skorzystał z ulgi B+R (np. z uwagi na poniesienie straty), może odliczyć równowartość tej ulgi od zaliczek na podatek, które odprowadza od wynagrodzeń pracowników. Założono, że ulga dotyczy pracowników, których czas pracy w ramach prowadzenia prac B+R wynosi co najmniej 50% ogólnego czasu pracy. Co ważne, pracownicy, w przypadku których przedsiębiorca może skorzystać z ulgi mogą być zatrudnieni w różnych formach – w ramach umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej⁷⁸.
5. **Ulga na robotyzację** – ulga dotyczy przedsiębiorstw chcących zastosować roboty przemysłowe w celu usprawnienia procesu produkcji. Jej założeniem jest pomoc w zwiększeniu produktywności i konkurencyjności na rynku zarówno krajowym, jak i na rynkach zagranicznych. Ulga zakłada możliwość odliczenia od podstawy opodatkowania 50% kosztów uzyskania przychodów w związku z wprowadzaniem robotyzacji. Kwota odliczenia nie może przekraczać dochodu uzyskanego przez firmę w roku, w którym następuje odliczenie⁷⁹.

Dodatkowo warto wspomnieć o **Specjalnych Strefach Ekonomicznych** oraz **Polskiej Strefie Inwestycji**. Są to instrumenty wsparcia, przewidujące m.in. zwolnienie z podatku podmiotów realizujących działania w ich ramach. Docelowo, przewiduje się, że Polska Strefa Inwestycyjna zastąpi Specjalne Strefy Ekonomiczne. Tym samym cała Polska stanie się specjalną strefą ekonomiczną – zwolnienie z podatku nie będzie bowiem związane z lokalizacją inwestycji.

2.5.2. Finansowanie działalności IOB

Jednym ze źródeł finansowania IOB są **budżety instytucji prowadzących daną instytucję**. Dotyczy to najczęściej podmiotów, których właścicielem jest JST (jednostka samorządu terytorialnego), a więc są to **środki samorządu**⁸⁰. Inne źródła to **środki własne, w tym pochodzące z realizacji usług** – jest to szczególnie powszechne źródło finansowania wielkopolskich IOB⁸¹. Jednym z ważnych źródeł finansowania są ponadto **fundusze europejskie**.

W perspektywie finansowej 2014-2020 IOB były beneficjentem działań w ramach Priorytetu Inwestycyjnego 3a⁸². IOB mogły otrzymać wsparcie służące rozszerzeniu lub podniesieniu

⁷⁸ Tamże.

⁷⁹ Tamże.

⁸⁰ *Ośrodki Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce* (red. A. Bąkowski, M. Mażewska, J. Rudawska), s. 52; *IDI z przedstawicielami IOB*.

⁸¹ Tamże, s. 31.

⁸² *Wpływ polityki spójności 2014-2020 na konkurencyjność i rozwój przedsiębiorstw w Polsce*, Ecorys, Wise, 2023.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolski Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

jakości dotychczas oferowanych usług na rzecz MŚP, np. inkubacji przedsiębiorstw, doradztwa dla nowych firm (w tym start-upów), ulepszenia usług dla firm już istniejących.

Obecnie (w perspektywie finansowej 2021-2027) IOB z obszaru Wielkopolski Wschodniej mogą skorzystać ze wsparcia w ramach Działania 10.3 *Budowa ekosystemu instytucji otoczenia biznesu oraz wsparcie publicznej infrastruktury B+R i cyfryzacji administracji publicznej* Programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027. Dofinansowanie mają szansę uzyskać projekty nakierowane na rozwoju potencjału i poprawę jakości usług oraz infrastruktury instytucji otoczenia biznesu. Zadaniem IOB będzie tworzenie ekosystemu start-upów m.in. w postaci inkubatorów przedsiębiorczości oraz hubów technologicznych. Współfinansowane mogą być w szczególności budowa/ rozbudowa/ przebudowa infrastruktury IOB oraz zakup środków trwałych jak i wartości niematerialnych i prawnych. Do IOB z całego województwa kierowane jest Działanie 1.6. *Rozwój przedsiębiorstw poprzez wsparcie IOB/Klasy oraz wsparcie ich potencjału*. Współfinansowane mogą być m.in. wzmacnianie zasobów kadrowych i infrastrukturalnych IOB, rozwój know-how, sieciowanie, umiędzynarodowienie IOB, certyfikacja, czy też świadczenie usług na rzecz przedsiębiorstw wpisujących się w RIS oraz działania powiązane z testowaniem i wdrażaniem nowych lub ulepszonych usług dla przedsiębiorców⁸³. W ramach Działania 1.6 realizowany jest m.in. projekt „Świadczenie usług proinnowacyjnych przez sieć IOB w Wielkopolsce” o łącznej wartości 19 949 994,75 zł. Ma on na celu stworzenie sieci Instytucji Otoczenia Biznesu, która będzie oferowała wyspecjalizowane, wystandaryzowane proinnowacyjne usługi dla sektora MŚP. Sieć IOB utworzą: Fundacja Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości, Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości Sp. z o.o., Fundacja Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (która prowadzi Poznański Park Naukowo-Technologiczny), Turecka Izba Gospodarcza, Leszczyńskie Centrum Biznesu Sp. z o.o. oraz Izba Gospodarcza Północnej Wielkopolski. W pierwszym etapie zostanie zbudowana sieć wraz z bazą danych oferowanych przez nią usług. Następnie doradcy ds. innowacji (wybrane IOB tworzące sieć) opracują diagnozę potrzeb i plan rozwoju firm wyłonionych do wsparcia w drodze naboru. Firmy będą miały możliwość skorzystania z wybranej, zgodnej ze zdiagnozowanymi potrzebami usługi za pomocą vouchera (MŚP nie otrzymają bezpośrednio środków finansowych, za usługę zapłaci realizator projektu). Projekt może stać się dla wielu MŚP pierwszym krokiem do nawiązania trwalszej współpracy z IOB w regionie. Dzięki projektowi wypracowane zostaną także standardy świadczenia usług, które będą świadczone przez IOB zrzeszone w sieci, co potencjalnie wzmocni potencjał IOB oraz ich pozycję w regionie⁸⁴.

⁸³ Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027.

⁸⁴ Na podstawie opisu projektu zamieszczonego na liście projektów realizowanych z Funduszy Europejskich dla Wielkopolski 2021-2027.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Z kolei w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Gospodarki (FENG) w Działaniu 2.18 *Rozwój oferty OI dla firm* planowane jest wsparcie ośrodków innowacji. Na ten cel przeznaczono 81 781 611,00 EUR. Środki skierowane są na rozwój OI, co ma przełożyć się na rozszerzenie ich oferty o nowe lub ulepszone usługi proinnowacyjne dla firm. Pomoc finansowa może zostać przeznaczona także na testowanie nowych usług (które przyczyniać się będą do rozwoju i wdrażania innowacji w MŚP). Wsparcie dla OI może obejmować również elementy umiędzynarodowienia, ucyfrowienia usług czy też zwiększenia dostępu do informacji o innowacyjnych rozwiązaniach⁸⁵.

2.6. Wykaz zidentyfikowanych IOB oraz podmiotów prowadzących działalność B+R z obszaru Wielkopolski Wschodniej

W porównaniu z całym obszarem Wielkopolski, w Wielkopolsce Wschodniej znajduje się relatywnie niewiele jednostek B+R oraz IOB. Wśród jednostek B+R wymienić można przedsiębiorstwo Chemat, posiadające swoje centrum badawczo-rozwojowe. Do kryteriów kwalifikujących dany podmiot jako IOB zaliczono podmioty, które posiadają poniższe cechy:

- 1) IOB to podmioty usługowe, które łączą podmioty ze sfery nauki z biznesem, a ich działalność jest w pewnym stopniu finansowana ze środków publicznych.
- 2) IOB nie są nastawione na zysk lub uzyskany zysk przeznaczają na cele statutowe, tj. wspieranie innowacyjności i przedsiębiorczości.
- 3) Celem IOB jest wspieranie mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, niezależnie od etapu ich rozwoju.
- 4) IOB posiadają odpowiednie zasoby infrastrukturalne i niematerialne (wiedza, kwalifikacje) oraz wystarczające zasoby kadrowe do prowadzenia działalności

Dwie uczelnie w regionu – jedna publiczna oraz jedna niepubliczna – mimo posiadania laboratoriów inżynierskich wykorzystywanych na potrzeby dydaktyczne nie prowadzą prac badawczo-rozwojowych wspólnie z przedsiębiorcami, co nakazuje traktować je raczej jako instytucje otoczenia biznesu.

Wszystkie jednostki B+R znajdują się na obszarze miasta Konin. W przypadku IOB jednostki zlokalizowane są na obszarze miasta Konin i w mieście Turek. Zestawienie podmiotów przedstawia poniższa tabela.

⁸⁵ Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Tabela 4. Wykaz zidentyfikowanych IOB oraz podmiotów prowadzących działalność B+R z obszaru Wielkopolski Wschodniej

Lp.	Rodzaj podmiotu	Nazwa podmiotu	Powiat	Gmina	Kryteria klasyfikacji: podmioty usługowe, łączą podmioty ze sfery nauki z biznesem		Kryteria klasyfikacji : Nie są nastawione na zysk/ zysk przeznaczają na cele statutowe	Kryteria klasyfikacji: Celem jest wspieranie	Kryteria klasyfikacji: posiadają odpowiednie zasoby do prowadzenia działalności
1	B+R	Centrum Badawczo-Rozwojowe CHEMAT sp. z o.o.	m. Konin	m. Konin					X*
2	IOB	Akademia Nauk Stosowanych w Koninie	m. Konin	m. Konin	x				x
3	IOB	Wyższa Szkoła Kadr Menadżerskich w Koninie	m. Konin	m. Konin	x				x
4	IOB	Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie	m. Konin	m. Konin	x		x		x
5	IOB	Stowarzyszenie Aglomeracja Konińska	m. Konin	m. Konin		x			x
6	IOB	Izba Gospodarcza Wielkopolski Wschodniej	m. Konin	m. Konin	x		x		x
7	IOB	Naczelna Organizacja Techniczna Federacja Stowarzyszeń Naukowo-	m. Konin	m. Konin	x				x

Lp.	Rodzaj podmiotu	Nazwa podmiotu	Powiat	Gmina	Kryteria klasyfikacji: podmioty usługowe, łączą podmioty ze sfery nauki z biznesem	Kryteria klasyfikacji : Nie są nastawione na zysk/ zysk przeznaczają na cele statutowe	Kryteria klasyfikacji: Celem jest wspieranie	Kryteria klasyfikacji: posiadają odpowiednie zasoby do prowadzenia działalności
		Technicznych Rada w Koninie						
8	IOB	Fundacja Instytut Zielonej Przyszłości	m. Konin	m. Konin		x		x
9	IOB	Turecka Izba Gospodarcza	turecki	Turek	x	x	x	x
10	IOB	Turecki Inkubator Przedsiębiorczości	turecki	Turek	x	x	x	x
11	IOB	Cech Rzemiosł Różnych w Koninie	m. Konin	m. Konin	x		x	x
12	IOB	LGD „Solna Dolina”	kolski	Kłodawa		x	x	x
13	IOB	LGD "Wielkopolska Wschodnia"	koniński	Kramsk		x	x	x
14	IOB	LGD „Między ludźmi i jeziorami”	koniński	Kazimierz z Biskupi		x	x	x

Źródło: Opracowanie własne na podstawie analizy desk research.

* Kryterium klasyfikacji podmiotu jako B+R – posiadanie zaplecza badawczo-rozwojowego.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

2.7. Rola IOB oraz podmiotów z obszaru B+R w zakresie dostarczania MŚP usług rozwojowych

Instytucje Otoczenia Biznesu oraz jednostki badawczo-rozwojowe są istotne dla rozwoju MŚP, ponieważ wypełniają lukę pomiędzy działalnością komercyjną (rynkową), a działaniami administracji publicznej⁸⁶. Z założenia, IOB świadczą usługi okołobiznesowe dopasowane do potrzeb przedsiębiorstw oraz zgodne z trendami rozwojowymi regionu/kraju. IOB skoncentrowane są przede wszystkim na wspieraniu powstawania nowych przedsiębiorstw, a także poprawie ich innowacyjności i efektywności⁸⁷. Co istotne, IOB mają także swój udział w sieciowaniu przedsiębiorstw w regionach, a także nawiązywaniu współpracy przedsiębiorstw ze światem nauki⁸⁸. **IOB pełnią ważną funkcję w rozwoju regionalnym, gdyż poprzez wspieranie innowacyjności MŚP, przyczyniają się do wzrostu konkurencyjności regionu**⁸⁹. W wymiarze krajowym, IOB, a w szczególności OI, coraz częściej stają się partnerem dla administracji rządowej⁹⁰.

W Wielkopolsce rola IOB została dostrzeżona w dokumentach strategicznych. W „Regionalnej Strategii Innowacji dla Wielkopolski 2030” (RIS 2030) Instytucje Otoczenia Biznesu zostały określone jako element regionalnego systemu innowacji, na równi z JST oraz podmiotami z obszaru B+R⁹¹. Działania wprost dedykowane IOB zaplanowano w ramach Celu Operacyjnego RIS 2.4. Profesjonalizacja i zwiększanie potencjału ośrodków innowacyjności. W RIS 2030 założono, że **IOB stanowią ważny potencjał do rozwoju technologicznego regionu**, poprzez oferowanie wysokiej jakości usług dla MŚP. RIS 2030 jest dokumentem, w którym podkreślono, że IOB powinny świadczyć usługi dostosowane do potrzeb MŚP, odpowiadając na wyzwania zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej. Wskazano, że w odniesieniu do innowacyjności, usługi IOB powinny obejmować generowanie, zarządzanie i komercjalizowanie procesów innowacyjnych. Podkreślono także udział IOB w internacjonalizacji regionu poprzez wsparcie MŚP w wykorzystaniu przewag na rynkach międzynarodowych. Z kolei w „Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030

⁸⁶ A. Kuchciński, *Funkcjonowanie systemu Instytucji Otoczenia Biznesu w zakresie wspierania rozwoju przedsiębiorczości w Polsce w: Polska i świat w kryzysie wywołanym COVID-19 – aspekty ekonomiczne, społeczne i prawne, pod red. nauk. A. Kuchcińskiego, T. Konopki, Oficyna Wydawnicza Staropolskiej Szkoły Wyższej w Kielcach, Kielce 2021.*

⁸⁷ Tamże, s. 68.

⁸⁸ J. Dominiak, *Struktura i organizacja przestrzenna otoczenia biznesu w aglomeracji poznańskiej*, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2006.

⁸⁹ *Ośrodki Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce* (red. A. Bąkowski, M. Mażewska, J. Rudawska), s.11

⁹⁰ Tamże, s. 17.

⁹¹ *Regionalna Strategia Rozwoju Innowacji dla Wielkopolski 2030*, Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu, Poznań, grudzień 2020 r.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

roku” w ramach celu operacyjnego 1.1 Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu założono profesjonalizację usług IOB⁹². Ważną rolę IOB przypisano w „Strategii Rozwoju Wielkopolski Wschodniej 2040”⁹³. W ww. dokumencie IOB wskazano jako jeden z podmiotów **służących kształtowaniu postaw przedsiębiorczych**, poprzez zwiększenie współpracy liderów biznesu ze szkołami i uczelniami. Podkreślono również **rolę IOB w tworzeniu sieci współpracy** nowo powstałych przedsiębiorstw, ale również animowaniu MŚP z większymi podmiotami, w tym sektorem nauki. W strategii wskazano także na konieczność poszerzania oferty w celu świadczenia usług dla firm rodzinnych oraz rozwijanie współpracy IOB z firmami z sektora rolno-spożywczego. W strategii podkreślono, że wzrost innowacyjności tego sektora jest jednym z wyzwań dla Wielkopolski. W momencie przygotowywania Strategii w strukturze produkcji sprzedanej przemysłu widoczna była silna pozycja przemysłu spożywczego (w 2017 r. – 20,2% jej wartości), a sam region charakteryzował się znaczącą (3 731 w 2018 r.) liczbą przedsiębiorstw produkujących żywność. Ponownie podkreślono, że **IOB powinny zapewniać warunki do rozwoju innowacyjnych przedsiębiorstw** m.in. poprzez tworzenie funkcjonalnych przestrzeni biurowych i dostarczanie wiedzy MŚP.

Z badania przeprowadzonego przez SOOIPP wynika, że w 2020 roku najczęściej oferowanymi i realizowanymi przez IOB w Polsce doradczymi usługami innowacyjnymi były: opracowanie modelu biznesowego, analiza rynku i marketing, wdrażanie nowych produktów i usług, a także usługi technologiczne i patentowe⁹⁴. Ww. usługi posiadała w ofercie i realizowała ponad połowa IOB. Z kolei, jeśli chodzi o usługi szkoleniowe, IOB realizowały przede wszystkim: opracowanie modelu biznesowego, analizę rynku i marketing, szkolenia z obszaru handlu zagranicznego i współpracy międzynarodowej, usługi szkoleniowe z zarządzania biznesem, a także wdrażanie nowych usług i produktów. W ujęciu nominalnym, najwięcej usług IOB zrealizowały z obszaru konsultacji i selekcji nowych pomysłów, następnie doradztwa w zakresie praw ochrony własności intelektualnej oraz pośrednictwa kooperacyjnego za granicą. Powyższa analiza pokazuje, że IOB wypełniają swoją funkcję wspierania innowacyjności oraz internacjonalizacji przedsiębiorstw. Warto wspomnieć, że dzięki samym środkom UE, w perspektywie finansowej 2014-2020 IOB wsparły powstanie 1121 nowych przedsiębiorstw⁹⁵. Dowodzi to, że IOB wypełniają także swoją funkcję inkubacyjną.

⁹² *Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku, Poznań, 27 stycznia 2020 r.*

⁹³ *Strategia Rozwoju Wielkopolski Wschodniej 2040.*

⁹⁴ *Ośrodki Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce (red. A. Bąkowski, M. Mażewska, J. Rudawska), s. 140. Pod uwagę wzięto dane przekazane na potrzeby badania przez 49 IOB.*

⁹⁵ *Wpływ polityki spójności 2014-2020 na konkurencyjność i rozwój przedsiębiorstw w Polsce, broszura informacyjna*

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

W literaturze wskazuje się, że *jednym z głównych zadań postawionych przed przedsiębiorstwami nowoczesnej gospodarki w odniesieniu do poziomu ich innowacyjności jest aktywizacja działalności B+R i powszechne korzystanie z jej wyników, jak również działania mające na celu pobudzanie kreatywności pracowników organizacji, a dzięki temu zmniejszanie dywergencji w poziomie rozwoju regionalnego*⁹⁶.

Z uwagi na to, że nie wszystkie przedsiębiorstwa mają wystarczający potencjał w obszarze przeprowadzania i implementacji prac badawczo-rozwojowych, konieczne jest podjęcie współpracy z innymi podmiotami, zazwyczaj są to bądź uczelnie wyższe, bądź instytucje będące jednostkami badawczo-rozwojowymi szczebla krajowego (np. instytuty PAN, instytucje Sieci Badawczej Łukasiewicz). W przypadku inwestycji w środki trwałe (grunty, budynki) oraz w zakresie implementacji innowacyjnych procesów wytwórczych współpraca z uczelniami ma kluczowe znaczenie, zaś w przypadku inwestycji w oprogramowanie komputerowe, jak i implementację nowych lub udoskonalonych wyrobów najlepsze efekty przynosi współpraca z krajowymi jednostkami B+R⁹⁷.

Warto również wspomnieć o tym, że w przypadku prac B+R mogą być podejmowane kroki mające na celu komercjalizację stworzonego rozwiązania, jeśli może ono znaleźć zainteresowanie na rynku. Same badania naukowe (eksperymentalne lub teoretyczne) nie są zazwyczaj nastawione na praktyczne użytkowanie wyników; dopiero badania przemysłowe mają na celu opatentowanie nowych rozwiązań (np. produktów, usług) – w zakresie prac eksperymentalnych następuje np. budowa prototypów lub linii demonstracyjnych.

Komercjalizacja następuje w celu osiągania zysków. W związku z tym gotowy produkt, by został wprowadzony na rynek, potrzebuje wsparcia inwestycyjnego oraz uzyskania patentu. Pozyskanie inwestora możliwe jest np. poprzez wykorzystanie środków UE lub programów sektorowych. Możliwe jest również nawiązanie współpracy z przedsiębiorstwem (inwestorami lub funduszami kapitałowymi) zainteresowanym zainwestowaniem w dane rozwiązanie.

Warto również wskazać na spółki typu spin-off i spin-out (zwane potocznie spółkami odpryskowymi). Ich charakterystyczną cechą jest to, że zostają wydzielone z organizacji macierzystej, zaś ich zadaniem jest działalność biznesowa, komercjalizująca wyniki prac. W ramach obu rodzajów spółek następuje transfer wiedzy z organizacji macierzystej (np. z przedsiębiorstwa macierzystego, uczelni) do nowo wykreowanej spółki. Warto podkreślić, że wśród wyróżników tego typu spółek jest to, że co najmniej jeden z założycieli

⁹⁶ K. Szopik-Depczyńska, *współpraca innowacyjna przedsiębiorstw sfery B+R w województwie śląskim*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach” 2015, nr 225, s. 192.

⁹⁷ Tamże, s. 197.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

jest pracownikiem organizacji macierzystej. Spółki są zatem zakładane z wykorzystaniem potencjału intelektualnego organizacji macierzystej. Główną różnicą pomiędzy spółkami jest stopień zależności organizacyjnej i finansowej (spółki typu spin-off cechują się dużą zależnością od organizacji macierzystej, spółki spin-out – mają w tym zakresie większą swobodę). Wskazuje się, że taka forma komercjalizacji jest korzystna zarówno dla przedsiębiorstwa macierzystego, jak i dla nowopowstałego. W przypadku przedsiębiorstwa macierzystego powołanie tego typu spółki wiąże się z ograniczeniem skutków niepowodzenia przedsięwzięć, stanowi też najbardziej dochodową formę komercjalizacji projektów. Dla osób pracujących nad danym rozwiązaniem powstanie spółki wiąże się natomiast z decyzywnością i poczuciem względnej niezależności w zakresie prowadzonej działalności⁹⁸. Współpraca przedsiębiorstw z sektorem B+R stanowi więc swoistą symbiozę.

W dalszej części niniejszego raportu wskazano, na podstawie badań własnych, z jakich usług wielkopolskich IOB oraz jednostek B+R najczęściej korzystają przedsiębiorcy.

3. Założenia oraz cele „Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040” (RSCN)

W Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040 stosuje się szereg pojęć istotnych i specyficznych dla analizowanej problematyki, poniżej jako wstęp do niniejszego rozdziału zostały one wyjaśnione.

Jednym z podstawowych założeń przyjętej przez kraje członkowskie Unii Europejskiej polityki klimatycznej jest osiągnięcie do 2050 roku **neutralności klimatycznej** - równowagi pomiędzy emisją dwutlenku węgla a usuwaniem go z atmosfery przez tzw. „pochłaniaczy dwutlenku węgla”. Osiągnięcie neutralności klimatycznej wiąże się z szeregiem stopniowo wdrażanych zmian. Zgodnie z przyjętą Strategią, Wielkopolska Wschodnia chce osiągnąć ten cel szybciej - tj. do 2040 roku.

Kolejnym pojęciem jest **gospodarka o obiegu zamkniętym (GOZ)**, która oznacza maksymalne wydłużenie cyklu życia produktów poprzez szereg działań: dzielenie się, pożyczanie, ponowne używanie, naprawianie, odnawianie, recykling materiałów lub produktów. Aby gospodarka mogła być w ten sposób określana, należy wprowadzić nowy model produkcji i konsumpcji, dzięki któremu odpady będą ograniczone do minimum. Gospodarka o obiegu zamkniętym powinna być wdrażana w każdym sektorze gospodarki, co pozwala na ograniczenie wydobycia nowych surowców.

⁹⁸ J. Halik, T. Kusio, M. Makowiec, *Poradnik Spin Promotor. Przedsiębiorczość akademicka w Praktyce*, Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie, Rzeszów 2015, s. 16.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Warto również wspomnieć o **zielonej gospodarce**, czyli gospodarce charakteryzującej się ograniczaniem degradacji środowiska naturalnego oraz przyczynianiem się do poprawy dobrobytu ludzi i do sprawiedliwości społecznej. Jest to gospodarka, która prowadzona jest w sposób zrównoważony. Pojęcie upowszechnione zostało po Konferencji Narodów Zjednoczonych w Rio de Janeiro w 2012 roku i przyjęciu Programu Narodów Zjednoczonych ds. środowiska. W dokumentach unijnych związane jest ono z poszukiwaniem sposobów na wzrost dobrobytu bez konieczności zwiększenia wykorzystania zasobów i negatywnego wpływu na środowisko⁹⁹.

Od 2020 roku, na podstawie art. 17 rozporządzenia UE 852 z dnia 18 czerwca 2020 r.¹⁰⁰ w sprawie ustanowienia ram ułatwiających przeprowadzanie zrównoważonych inwestycji stosuje się również „**Zasadę DNSH (Do no Significant Harm)**” czyli „nie czyni poważnych szkód”, według której ze środków Unii Europejskiej nie powinno się wspierać prowadzenia działalności gospodarczej, która wyrządza szkodę środowisku i jednocześnie zagrażać może osiągnięciu unijnych celów klimatycznych¹⁰¹.

Kolejne pojęcie to **sprawiedliwa transformacja**: proces, w którym gospodarka przekształca się z wysokoemisyjnej do neutralnej klimatycznie. Co istotne, w procesie tym ważne jest uwzględnienie dobrostanu ludności pod względem ciągłości zatrudnienia. Sprawiedliwa transformacja zakłada konieczność odejścia od wykorzystywania paliw kopalnych w energetyce, bierze jednak pod uwagę, że zmiany te muszą zająć z uwzględnieniem potrzeb grup osób, które mogłyby wraz z zaprzestaniem wykorzystania tych paliw ucierpieć ekonomicznie - stracić pracę¹⁰².

Sprawiedliwa transformacja jest procesem zakorzenionym w danym regionie - zastąpienie zatrudnienia w sektorze do tej pory istotnym¹⁰³ (pod względem liczby zatrudnionych osób) odbywać się musi przy współpracy wielu podmiotów i powinno być starannie zaplanowane, zgodne z wizją przyszłości regionu.

⁹⁹ Towards a green economy in Europe - EU environmental policy targets and objectives 2010-2050. European Environmental Agency, 2013.

¹⁰⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje, zmieniające rozporządzenie (UE) 2019/2088

¹⁰¹ Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności, MFiPR, Warszawa 2022.

¹⁰² rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1056 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji.

¹⁰³ Przykładowo w Wielkopolsce Wschodniej zatrudnienie w „Sekcji B” PKD – Górnictwo i wydobywanie znajdowało w 2022 roku ponad 1500 osób, w „Sekcji C” PKD - Przetwórstwo przemysłowe 29 166 osób. (dane GUS).

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Strategia na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040¹⁰⁴ opracowana została dzięki współpracy wielu podmiotów: Agencji Rozwoju Regionalnego S.A w Koninie, Wielkopolskiego Biura Planowania Przestrzennego w Poznaniu, departamentów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego oraz ARR Transformacja Sp. z o.o. Dokument przyjęty został w 2021 roku przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego.

Celem stworzenia Strategii jest określenie **proklimatycznego podejścia** w rozwoju subregionu Wielkopolski Wschodniej ukierunkowanego na osiągnięcie na poziomie regionalnym unijnych celów klimatycznych (wynikających bezpośrednio z dokumentów UE)¹⁰⁵. Dzięki stworzeniu Strategii możliwe jest wskazanie kierunków długookresowych działań, mających na celu: redukcję emisji gazów cieplarnianych, poprawę jakości powietrza, rozwój i zwiększenie wykorzystania OZE, ograniczenie zapotrzebowania na nieodnawialną energię pierwotną i zwiększenie efektywności energetycznej. Strategia określa cel strategiczny, którym jest: **WIELKOPOLSKA WSCHODNIA OBSZAREM SPRAWIEDLIWEJ TRANSFORMACJI NEUTRALNYM DLA KLIMATU W 2040 ROKU.**

Proces osiągnięcia neutralności klimatycznej w subregionie opierać ma się na trzech celach szczegółowych¹⁰⁶:

1. Poziom emisji gazów cieplarnianych niższy co najmniej o 55,0% w 2030 r.
2. Udział energii z odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu energii zwiększony co najmniej do 32,0% w 2030 r.
3. Efektywność energetyczna większa co najmniej o 32,5% w 2030 r.

3.1. Kierunki działań prowadzące do osiągnięcia celów szczegółowych

Dla celu 1: Poziom emisji gazów cieplarnianych niższy co najmniej o 55,0% w 2030 r.

Podstawowym działaniem, które może ograniczać emisję gazów cieplarnianych jest **rozwój niskoemisyjnego sektora energetycznego**. Rozwój ten odbywać się może poprzez dywersyfikację źródeł energii, rozwój OZE, odejście od spalania węgla do 2030 roku, integrację systemów energetycznych i inne pomniejsze działania. Oprócz sektora energetycznego istotny jest również **rozwój gospodarki neutralnej klimatycznie** rozumiany jako transformacja gospodarki w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ), promocja

¹⁰⁴ Uchwała nr 3340/2021 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 11 marca 2021 roku w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040.

¹⁰⁵ Europejski Zielony Ład, Czysta Planeta oraz Strategia w zakresie wodoru na rzecz Europy neutralnej dla klimatu.

¹⁰⁶ Poniższe założenia dotyczą stosunku do poziomu z roku 1990.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

oraz wsparcie łańcucha wartości gospodarki wodorowej, budowę regionalnej infrastruktury wodorowej i inne. Wpływ na poziom emisji ma także rolnictwo, stąd ważną rolę w ograniczeniu emisji ma rozwój **nowoczesnego sektora biogospodarki**. W tym aspekcie wspierać trzeba m.in. zrównoważone przetwórstwo rolno-spożywcze, rolnictwo ekologiczne, producentów żywności organicznej oraz stworzenie ekosystemu klastrowego z zakresu biogospodarki. Również rozwój **niskoemisyjnego budownictwa** może się w znacznym stopniu przyczynić do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych. Rozwój ten może następować dzięki stosowaniu neutralnych dla środowiska i klimatu materiałów budowlanych, wymianę źródeł ciepła na przyjazne środowisku, stosowanie technologii pozwalających na odzysk ciepła czy przeciwdziałanie ubóstwu energetycznemu. **Niskoemisyjny transport** jest kolejnym elementem, którego rozwój jest ważny w ograniczeniu emisji gazów. Przyczynić się do wzrostu jego znaczenia może m.in. powstanie nowych powiązań kolejowych zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych, wspieranie publicznego transportu zbiorowego (nisko i zeroemisyjnego) czy tworzenie systemu korytarzy tras rowerowych. Silniejsze **środowisko przedsiębiorczości dla rozwoju innowacyjnej, zielonej gospodarki** również przyczyniłoby się do ograniczenia emisji. Wsparcie tego środowiska rozumieć można m.in. przez rozwój sektora B+R oraz IOB, wzmacnianie adaptacyjności przedsiębiorców i pracowników do zmian w kierunku zielonej gospodarki, wspierania inicjatyw klastrowych. Ostatnim punktem jest **zwiększenie powierzchni terenów zieleni** dzięki rewitalizacji i renaturyzacji zdegradowanych terenów leśnych i ekosystemów podmokłych, rekultywacji terenów pokopalnianych w kierunku leśnym czy kształtowanie bioróżnorodności.

Dla celu 2: Udział energii z odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu energii zwiększony co najmniej do 32,0% w 2030 r.

Pierwszym kierunkiem działań, który służy temu celowi jest **rozwój OZE** (energii wiatru, słońca, wód geotermalnych, biomasy, biogazu). Odbywać się to może np. dzięki wprowadzeniu regulacji umożliwiających szybką ścieżkę inwestycyjną, rozwój kształcenia i doradztwa w zakresie wykorzystania OZE, informatyzację sektora OZE. Kolejny kierunek to wspieranie **rozwój inteligentnych sieci energetycznych na potrzeby OZE**, co jest niezbędnym działaniem towarzyszącym zwiększaniu udziału OZE w bilansie energetycznym. Sieci rozwijać można przez zapobieganie dekapitalizacji majątku sieciowego, modernizację sieci elektroenergetycznej w pełni zautomatyzowane czy sprawne zarządzanie generacją rozproszoną. Również rozwój tzw. **społeczności energetycznych** może w dużym stopniu pracować na wskazany cel. Rozwój ten jest możliwy poprzez tworzenie i stosowanie systemu wsparcia energetyki rozproszonej, stymulowanie rozwoju źródeł wytwarzania czy budowę lokalnych magazynów energii elektrycznej. Ważne w realizacji celu jest również **rozwijanie przemysłu OZE**, tzn. tworzenie preferencji dla lokalizacji przedsiębiorstw z sektora OZE, budowa przedsiębiorstw i zakładów wytwarzających przemysłowe, bateryjne i wodorowe

WIELKOPOLSKA

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

magazyny energii, wspieranie rozwoju inwestycji i produktów o niskim śladzie środowiskowym i klimatycznym.

Dla celu 3: Efektywność energetyczna większa co najmniej o 32,5% w 2030 r.

Jednym z kierunków wspierających realizację celu 3 jest wspieranie **energooszczędnego budownictwa**, m.in. poprzez stosowanie systemu oceny energetycznej budynków mieszkalnych czy opracowanie długoterminowych strategii kompleksowych modernizacji energetycznych budynków. Następnym kierunkiem jest **rozwój energooszczędnego przemysłu**, dzięki upowszechnianiu systemów zarządzania środowiskowego, wdrożeniu i intensyfikacji energooszczędnych technologii w przemyśle i innych. Ostatnim z kierunków jest **energooszczędny transport**, na który mogą składać się: stosowanie energooszczędnych środków transportu, stosowanie inteligentnych systemów transportowych, wprowadzanie i intensyfikację inteligentnych rozwiązań systemów informatycznych w logistyce.

3.2. System monitorowania Strategii

Poszczególne zadania związane z monitorowaniem Strategii podzielone zostały pomiędzy: Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie, Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego w Poznaniu oraz właściwe jednostki organizacyjne Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego.

Podstawowym mechanizmem monitorowania jest **sprawozdawczość w cyklu trzyletnim**. **Sprawozdanie z realizacji Strategii**, przekazywane jest co 3 lata Komitetowi Sterującemu ds. Wielkopolski Wschodniej¹⁰⁷ i zawiera elementy takie jak:

- główne wnioski z dialogu strategicznego, wymiany informacji w ramach Regionalnego Forum Wielkopolski Wschodniej
- analizę wskaźników osiągnięcia celów Strategii
- informacje z realizacji przedsięwzięć i projektów, które mają wpływ na osiągnięcie celów
- okresowy przegląd polityk unijnych związanych z celami klimatycznymi

Komitet Sterujący ds. Wielkopolski Wschodniej może na podstawie sprawozdania określić **środki zaradcze**, które służyć mają sprawniejszemu i/lub efektywniejszemu osiągnięciu celów Strategii. Charakter uzupełniający w systemie monitoringu mogą mieć wyniki badań, ekspertyz i analiz tematycznych realizowanych przez jednostkę ewaluacyjną oraz Sieć Wielkopolskiego Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego.

¹⁰⁷ Nazywany też Regionalnym Forum ds. monitoringu RSCN.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Głównym źródłem pozyskania informacji o wartości wskaźników monitorujących jest statystyka publiczna i informacje z realizowanych projektów/ przedsięwzięć. Wskaźniki zaprezentowane są w poniższej tabeli:

Tabela 5. Wskaźniki pozwalające na monitorowanie Strategii w podziale na cele szczegółowe

CS	L.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość na 2019	Zmiana do 2030	Zmiana do 2040
CS 1	1	Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych ogółem (wg GUS), w tym:	t/rok	7373084	spadek	spadek
	-	- dwutlenek siarki	t/rok	4339	spadek	spadek
	-	- tlenki azotu	t/rok	7265	spadek	spadek
	-	- tlenek węgla	t/rok	1417	spadek	spadek
	-	- dwutlenek węgla	t/rok	7356959	spadek	spadek
	-	- metan	t/rok	0	brak	brak
	-	- podtlenek azotu	t/rok	0	brak	brak
CS 1	2	Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych (wg GUS)	t/rok	834	spadek	Spadek
CS 1	3	Grunty zdewastowane i zdegradowane zrehabilitowane (wg GUS, dane dla poziomu NUTS2)	ha	289	wzrost	wzrost
CS 1	4	Odpady wytworzone w ciągu roku poddane odzyskowi (wg GUS)	tys. t	77,4	wzrost	wzrost
CS 1	5	Przeciętne zatrudnienie w sekcji B - Górnictwo i wydobywanie (wg PKD) (wg GUS)	os.	3831	spadek	spadek
CS 1	6	Liczba utworzonych miejsc pracy dzięki udzielonemu wsparciu finansowemu	szt.	0	wzrost	wzrost
CS 1	7	Liczba wspartych przedsiębiorstw dzięki udzielonemu wsparciu finansowemu	szt.	0	wzrost	wzrost
CS 2	8	Liczba nowo wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE dzięki udzielonemu wsparciu finansowemu	szt.	0	wzrost	wzrost

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

CS	L.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość na 2019	Zmiana do 2030	Zmiana do 2040
CS 2	9	Dodatkowa zdolność produkcyjna w zakresie energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, ciepłej) dzięki udzielonemu wsparciu finansowemu	MW	0	wzrost	wzrost
CS 2	10	Cyfrowe systemy zarządzania inteligentnymi systemami energetycznymi dzięki udzielonemu wsparciu finansowemu	szt.	0	wzrost	wzrost
CS3	11	Liczba mieszkań/budynków o poprawionej charakterystyce energetycznej dzięki udzielonemu wsparciu finansowemu	szt.	0	wzrost	wzrost
CS3	12	Liczba zakupionych jednostek nisko- lub zeroemisyjnego taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym dzięki udzielonemu wsparciu finansowemu	szt.	0	wzrost	wzrost
CS3	13	Liczba nowo zarejestrowanych nisko- lub zeroemisyjnych samochodów osobowych	szt.	2121	wzrost	wzrost

Źródło: Strategia na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040.

3.3. Sektory gospodarki, które mogą mieć największe znaczenie dla osiągnięcia neutralności klimatycznej w Wielkopolsce Wschodniej

Zgodnie z treścią Strategii, w Wielkopolsce Wschodniej kluczowym sektorem, którego dotkną zmiany w związku z osiąganiem neutralności klimatycznej są sektory wydobywczy i energetyczny. W subregionie znajdują się dwie elektrownie opierające się na wydobywanym w pobliżu węgla brunatnym - Elektrownia Pątnów I i Elektrownia Pątnów II oraz Elektrownia Konin wykorzystująca biomasę. Co istotne, Elektrownia Konin oprócz energii elektrycznej, dostarcza także ciepło do mieszkań. Od kilku lat pojedyncze bloki węglowe są sukcesywnie wyłączone z użytku.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

W 2021 roku (roku opracowania Strategii), Zespół Elektrowni Pątnów – Adamów – Konin (ZE PAK S.A.) odpowiadały za wytworzenie ok. 4% energii elektrycznej w kraju i za prawie 90% emitowanego CO₂ w subregionie¹⁰⁸. Z tych powodów wskazuje się „**Sekcję B - górnictwo i wydobywanie**” jako część gospodarki, która jest bardzo istotna przy dążeniu do osiągnięcia neutralności klimatycznej.

W osiągnięciu neutralności klimatycznej kluczowy będzie rozwój odnawialnych źródeł energii, które muszą sukcesywnie zastępować dotychczasowe źródła pozyskiwania energii elektrycznej. W Wielkopolsce Wschodniej są relatywnie dobre warunki do dalszego rozwoju energetyki wiatrowej. Istotne w procesie wytwarzania energii elektrycznej są także instalacje oraz „mikroinstalacje” korzystające z energii promieniowania słonecznego, spalanie biomasy, wykorzystanie wód płynących oraz geotermii. Kolejnym źródłem powstawania energii elektrycznej w subregionie może być także wodór, który oprócz wytwórstwa energii może być wykorzystywany na inne sposoby m.in. w transporcie i przemyśle.

W osiągnięciu neutralności klimatycznej istotna jest też dbałość o przesył i dystrybucję energii elektrycznej. Warto możliwie zredukować straty występujące w przesyśle energii elektrycznej oraz rozwijać, przystosowywać system elektroenergetyczny do zmieniających się potrzeb (zmian struktury wytwarzania energii elektrycznej).

Istotność i skala zmian jakie czekają wytwórstwo energii elektrycznej w Wielkopolsce Wschodniej sprawiają, że „**Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych**” jest jedną z najistotniejszych podczas osiągnięcia neutralności klimatycznych.

Osiągnięcie neutralności klimatycznej wymaga wprowadzenia zmian w **przemysle i budownictwie**, szczególnie w przedsiębiorstwach, których funkcjonowanie jest energochłonne i/lub wysokoemisyjne. W Wielkopolsce Wschodniej procentowo więcej jest niż w całej Wielkopolsce podmiotów gospodarczych o specjalizacji przemysłowej¹⁰⁹, stąd istotna w osiągnięciu neutralności klimatycznej „**Sekcja C - przetwórstwo przemysłowe**”. W 2022 roku w Wielkopolsce Wschodniej w „sekcji C” zatrudnionych było niemal 30 tysięcy osób¹¹⁰, co sprawia że istotne jest wprowadzenie zmian w sposób gwarantujący utrzymanie jak największej liczby miejsc pracy zgodnie z zasadami sprawiedliwej transformacji. Na sektor przemysłu i budownictwa składa się również istotna w subregionie „**Sekcja F -**

¹⁰⁸ Strategia na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040

¹⁰⁹ 28,4% takich podmiotów wobec 23,6% podmiotów w województwie. Źródło: Strategia na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040

¹¹⁰ Według danych GUS za 2022 rok dla powiatów kolskiego, konińskiego, tureckiego, słupeckiego oraz miasta Konin było to 29 166 osób.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

budownictwo”, to do niej zalicza się jedno z największych (ponad 1000 pracowników) przedsiębiorstwo.¹¹¹

W sektorach tych istotną kwestią jest m.in. rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym, co jest jednym z ważniejszych kierunków działań podejmowanych w celu osiągnięcia celów szczegółowych.

Obszar Wielkopolski Wschodniej ma stosunkowo wysoki udział użytków rolnych sięgający 73,1%, większy o niemal 10 p.p. od średniej wojewódzkiej. Warunki klimatyczne pod wpływem zmian klimatycznych mogą ulegać pogorszeniu, a gminy Wielkopolski Wschodniej wskazywane są na podstawie ekspertyzy jako zagrożone suszą (wartość wskaźnika zagrożenia suszą - wysoka)¹¹².

Istotne jest zatem wprowadzanie zmian technologicznych i usprawnień zachowując wysoką jakość wytwarzanej żywności przy jednoczesnym zwiększaniu przyjazności dla środowiska, np. wprowadzaniu elementów gospodarki o obiegu zamkniętym. Z powodu skali zmian jakie stoją przed rolnictwem oraz wysokiego udziału użytków rolnych, **„Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo”** również może być zaliczana jako jedna z najważniejszych w osiągnięciu neutralności klimatycznej. Między innymi z powodu wspomnianego zagrożenia suszą oraz przez konieczność ograniczania zużycia wody, istotna staje się **„Sekcja E - dostawa wody, gospodarowanie ściekami oraz działalność związana z rekultywacją”**. Zawarta w niej rekultywacja może mieć szczególne znaczenie z powodu zmiany przeznaczenia terenów, które obecnie są silnie związane z wydobyciem węgla brunatnego np. zamykane wyrobiska.

Transport zarówno indywidualny jak i towarowy oraz zbiorowy mogą być źródłem znacznych ilości zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery. Istotne jest, aby inwestować w rozwój nisko lub zeroemisyjnego transportu np. poprzez wymianę taboru autobusowego w miastach. Również transport drogowy osobowy oraz towarowy może być mniej szkodliwy dla środowiska dzięki wymianie pojazdów na takie, które spełniają bardziej restrykcyjne normy spalin (np. pojazdy z napędem elektrycznym). Ogromne wyzwania i zmiany jakie stoją przed każdym rodzajem transportu związane z koniecznością ograniczenia emisji sprawiają, że istotna w osiągnięciu neutralności klimatycznej (nie tylko w Wielkopolsce Wschodniej) jest **„Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa”**.

¹¹¹ Strategia na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040.

¹¹² Ekspertyza „Wyznaczenie obszarów w różnym stopniu zagrożonych wystąpieniem suszy w Polsce na potrzeby wdrażania operacji „Modernizacja gospodarstw rolnych” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020”, Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa - Państwowy Instytut Badawczy w Puławach, lipiec 2019.

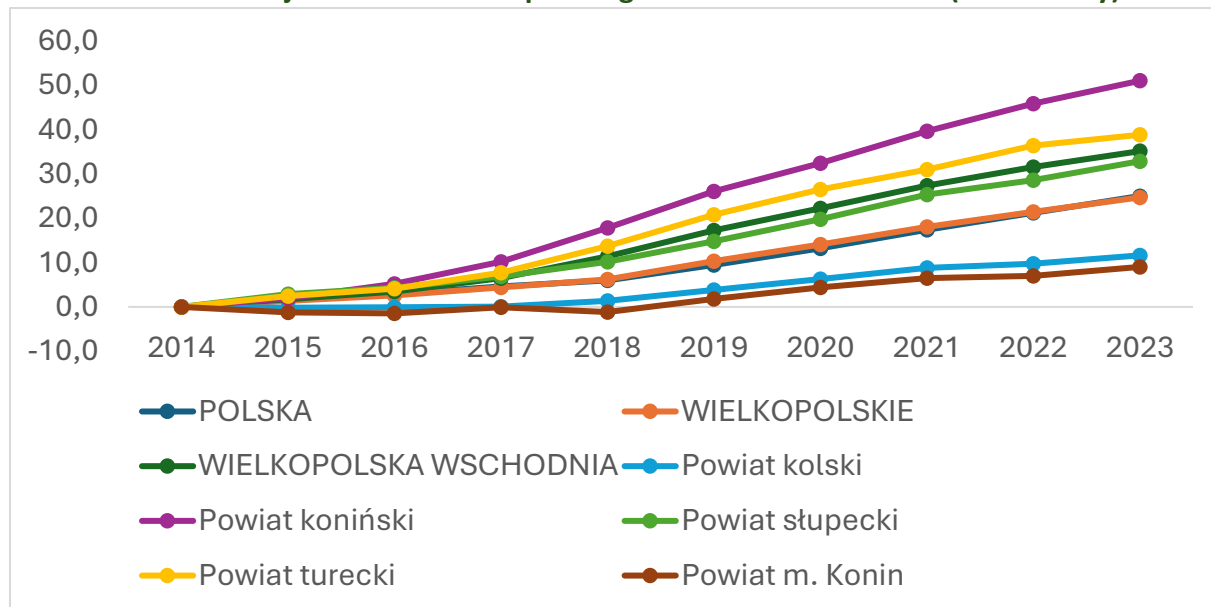

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

4. Stan współpracy przedsiębiorstw z Wielkopolski Wschodniej z podmiotami z obszaru B+R oraz IOB ze szczególnym uwzględnieniem działań skierowanych na osiągnięcie celów RSCN

Według stanu na koniec roku 2023 w Wielkopolsce Wschodniej funkcjonowało 46 082 przedsiębiorstw, co stanowi 9,1% przedsiębiorstw prowadzących działalność w województwie wielkopolskim i 0,9% wszystkich przedsiębiorstw działających w Polsce. Jednocześnie w stosunku do lat poprzednich **liczba przedsiębiorstw zarówno w regionie**, jak i subregionie **wzrosła**, podobnie jak w Polsce w ogóle. **Dynamika wzrostu liczby przedsiębiorstw w Wielkopolsce Wschodniej jest przy tym wyższa** od dynamiki wzrostu liczby przedsiębiorstw w województwie wielkopolskim oraz – średnio w Polsce. O ile na przestrzeni ostatnich 10 lat (przyjmując rok 2014 jako bazowy) w Polsce i w województwie wielkopolskim do roku 2023 nastąpił wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej o ok. 25 p.p., o tyle w Wielkopolsce Wschodniej odnotowano wzrost o ok. 35 p.p. w analogicznym okresie.

Wykres 1. Dynamika wzrostu liczby przedsiębiorstw w powiatach Wielkopolski Wschodniej w odniesieniu do województwa wielkopolskiego i Polski w latach 2014 (rok bazowy) - 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (BDL).

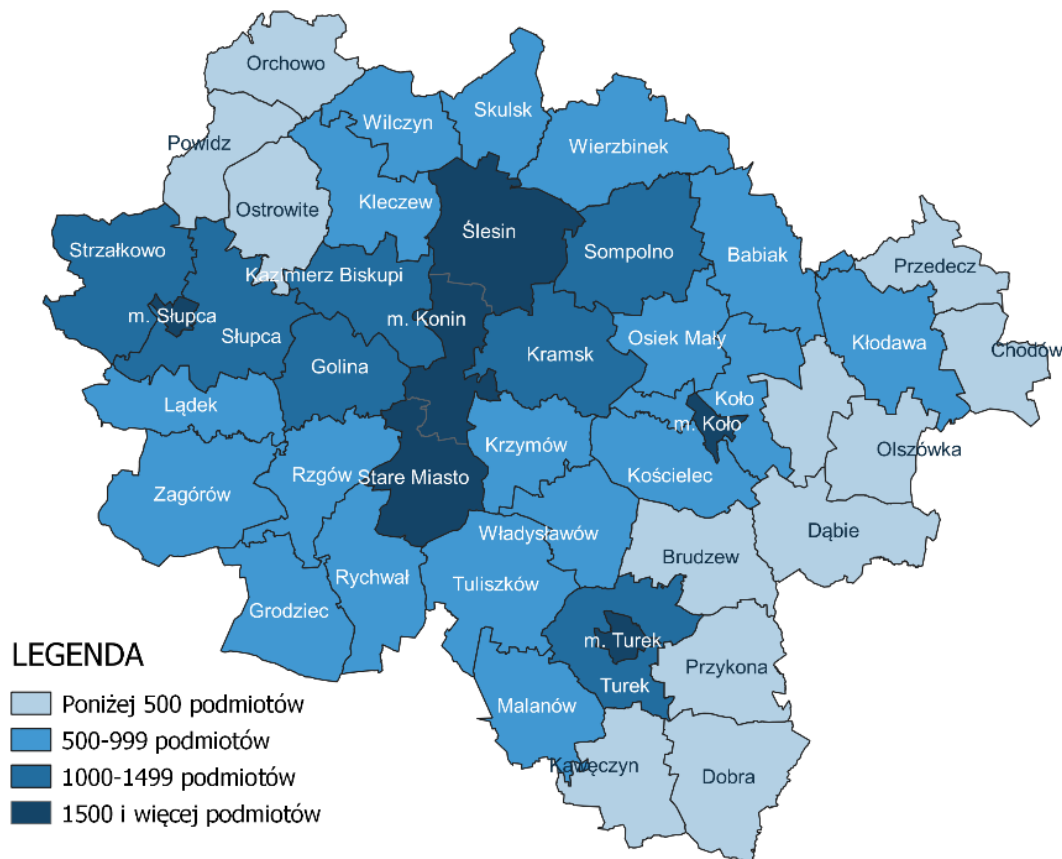
W skali subregionalnej **najwyższą dynamiką cechuje się powiat koniński** (liczba przedsiębiorstw między rokiem 2014 a 2023 wzrosła o 51%, **najniższą zaś – powiat kolski oraz miasto Konin.**

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolski Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Przedsiębiorstwa w Wielkopolsce Wschodniej są **najliczniejsze w głównych miastach subregionu**, tj. miastach powiatowych: Koninie, Turku, Kole i Słupcy. Powyżej 1000 zarejestrowanych podmiotów znajduje się w jeszcze kilku gminach subregionu: Stare Miasto, Ślesin, Golina, Kazimierz Biskupi, Słupca, Kramsk, Turek, Strzałkowo oraz Sompolno.

Mapa 1. Liczba przedsiębiorstw w poszczególnych gminach Wielkopolski Wschodniej (2023)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUD (BDL).

Najwięcej zarejestrowanych przedsiębiorstw w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców odnotowano w gminach: miejskiej Słupca (1497), Stare Miasto (1490), miejskiej Konin i miejskiej Koło (po 1344), miejskiej Turek (1236), Słupca (1235) i Ślesin (1208). Najmniej przedsiębiorstw w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców jest zarejestrowanych w gminach Przedecz i Chodów (odpowiednio 682 i 686), a w dalszej kolejności Dąbie, Babiak, Wierzbiniek, Olszówka i Grzegorzew (powyżej 700 podmiotów).

Biorąc z kolei pod uwagę zróżnicowanie terytorialne wskaźnika przedsiębiorstw na 10 tys. mieszkańców należy zauważyć, że **niski poziom rozwoju przedsiębiorczości dotyczy** prawie wszystkich gmin powiatu kolskiego, większości gmin powiatu tureckiego oraz peryferyjnie położonych gmin w powiecie konińskim i słupeckim.

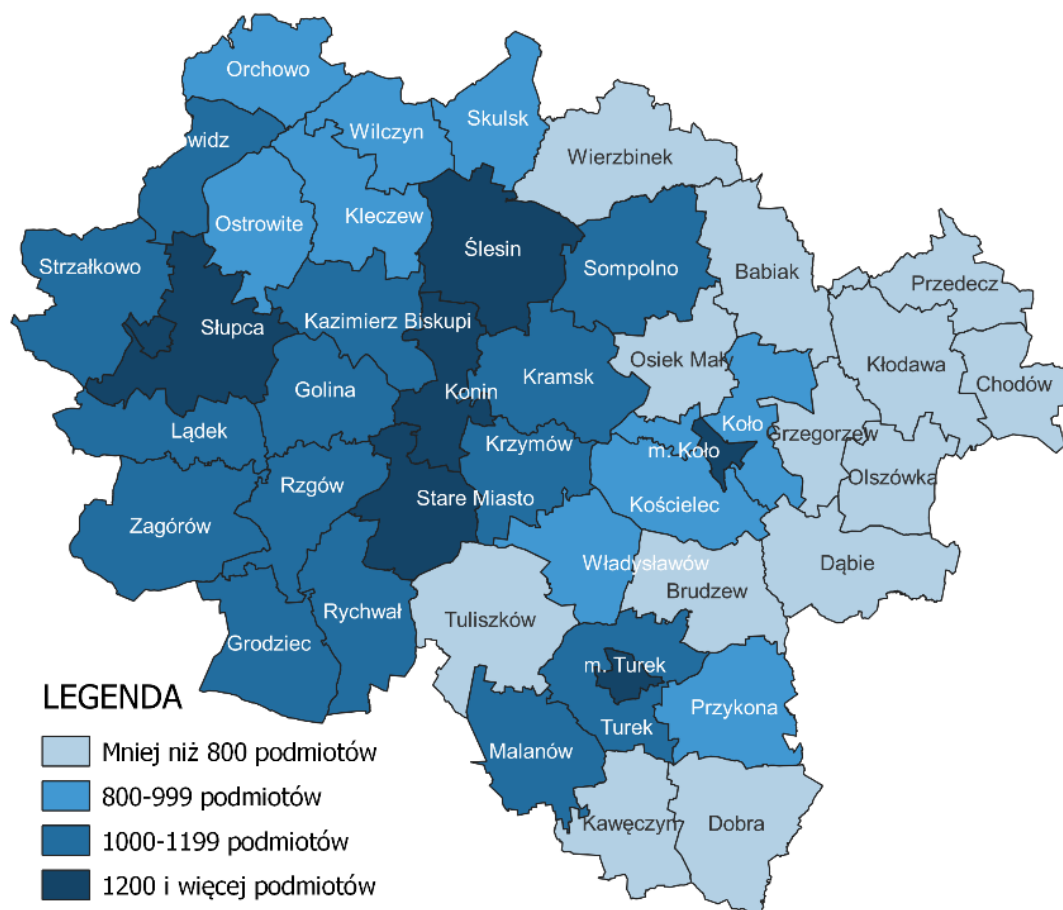
WIELKOPOLSKA

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Mapa 2. Podmioty gospodarki narodowej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Wielkopolsce Wschodniej (2023)

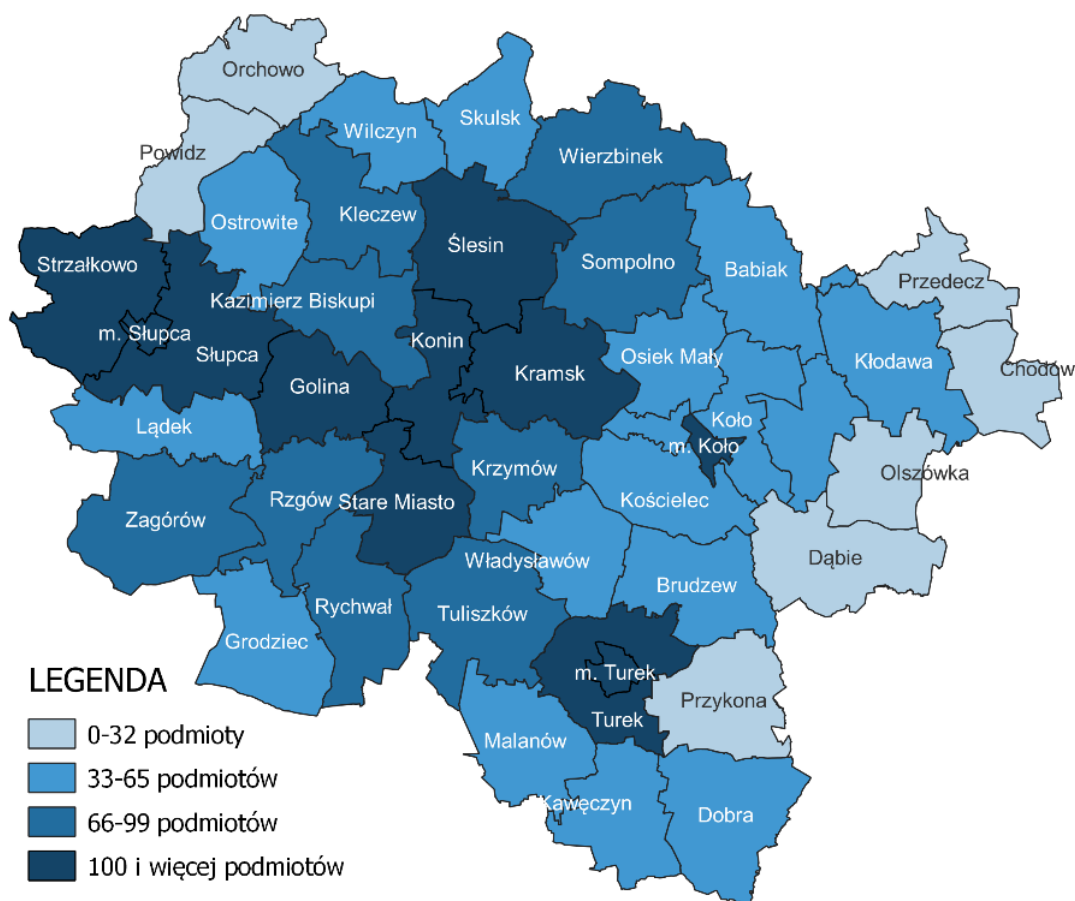
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).

Pod względem nowo zarejestrowanych podmiotów zdecydowanie przoduje powiat koniński. W roku 2023 na 3570 takich przedsiębiorstw w Wielkopolsce Wschodniej 1210 zostało zarejestrowanych właśnie w powiecie konińskim. Nowo zarejestrowane przedsiębiorstwa w subregionie stanowią 9,8% nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw w województwie wielkopolskim oraz 0,9% w Polsce.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Mapa 3. Nowo zarejestrowane podmioty gospodarki narodowej – Wielkopolska Wschodnia (2023)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).

W strukturze przedsiębiorstw Wielkopolski Wschodniej dominują podmioty z sektora MŚP - podobnie jak w strukturze przedsiębiorstw całego województwa wielkopolskiego i Polski w ogóle. Stanowią one ok. 99,9% podmiotów gospodarczych subregionu (ale także województwa wielkopolskiego oraz Polski w ogóle). **Wśród MŚP najwięcej jest podmiotów z zatrudnieniem nieprzekraczającym 9 osób** - nieco ponad 97% podmiotów gospodarczych subregionu (w Wielkopolsce ogółem jest to 96,6%, zaś średnia dla Polski wynosi 96,9%).

Podmiotów zatrudniających 250 i więcej osób jest w Wielkopolsce Wschodniej łącznie 33 (w tym 7 zatrudniających powyżej 1000 osób), co stanowi ok. 8,2% takich podmiotów w województwie wielkopolskim. Najwięcej dużych podmiotów znajduje się w powiatach: tureckim (9), mieście Konin (8) i kolskim (7).

Dominujące branże (sekcje PKD) to budownictwo, handel i przetwórstwo przemysłowe. Relatywnie dużo jest także w Wielkopolsce Wschodniej podmiotów z sekcji M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (czwarta pod względem liczby podmiotów sekcja

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

w regionie). **Najwięcej podmiotów** z tej sekcji znajduje się w **mieście Konin**, a następnie – powiecie **konińskim**.

Biorąc pod uwagę zróżnicowanie wg powiatów, należy wskazać na następujące różnice:

- w **powiecie kolskim** dominują podmioty z sekcji G (ok. 27%), następnie prowadzące działalność w obszarach zgodnych z sekcją F (ok. 18%),
- w **powiecie konińskim** najwięcej jest podmiotów prowadzących działalność w sekcji F (30%), a następnie w sekcji G (19%),
- w **powiecie słupeckim** relatywnie najwięcej jest podmiotów działających w sekcji F (27%), następnie w sekcji G (18%),
- w **powiecie tureckim** proporcje między udziałem podmiotów z sekcji F i G są wyrównane, w sekcji F prowadzi działalność 23% przedsiębiorstw, a w sekcji G – 20%,
- w **mieście Konin** działalność w sekcji G prowadzi ok. 20%, a w sekcji F – ok. 17% podmiotów gospodarczych.

W sekcji C działa od 7% (m. Konin) do 9% przedsiębiorstw (powiaty turecki i słupecki). W m. Konin zaznacza się obecność podmiotów z sekcji M (10% - trzecie miejsce pod względem odsetka działających przedsiębiorstw, podczas gdy w pozostałych powiatach jest to miejsce co najwyżej czwarte). Warto podkreślić, że sekcje G i M są istotne w budowie potencjału inwestycyjnego regionu, ponadto sekcja M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) ma duże znaczenie w budowaniu potencjału innowacyjnego. Sekcja C oraz sekcja F mają potencjalnie duże znaczenie przy osiągnięciu neutralności klimatycznej w Wielkopolsce Wschodniej.

4.1. Współpraca przedsiębiorstw w Wielkopolsce Wschodniej z podmiotami B+R

4.1.1. Współpraca przedsiębiorstw w Wielkopolsce Wschodniej z sektorem B+R

Badaniem dotyczącym współpracy z podmiotami B+R i IOB objęto 280 przedsiębiorców z Wielkopolski Wschodniej. Struktura próby pod względem lokalizacji siedziby firmy przedstawiała się następująco:

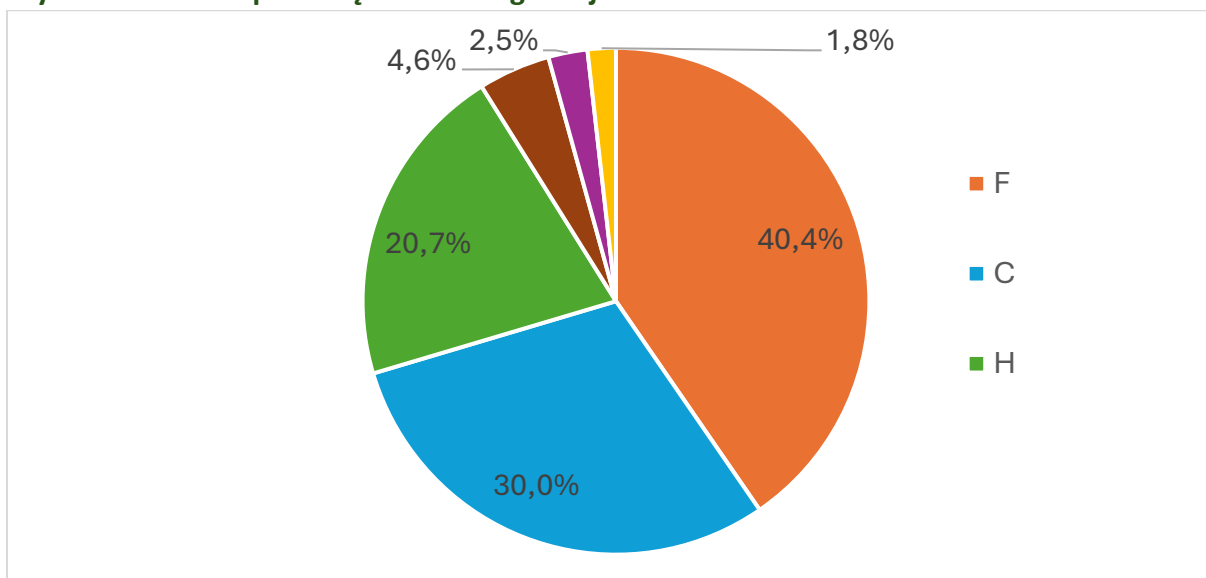
- powiat koniński: 73 podmioty,
- miasto Konin: 65 podmiotów,
- powiat turecki: 59 podmiotów,
- powiat słupecki: 47 podmiotów,

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

- powiat kolski: 34 podmioty¹¹³.

Wykres 2. Badane przedsiębiorstwa wg sekcji PKD

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników CAWI z przedsiębiorcami (n=280).

Badane przedsiębiorstwa prowadziły działalność w obszarach wpisujących się głównie w sekcję PKD: F (113 podmiotów), C (84), H (58), D (13), E (7) oraz B (5).

Przedsiębiorstwa z Wielkopolski Wschodniej **rzadko podejmują starania na rzecz nawiązania współpracy z podmiotami B+R**. W latach 2014-2023 spośród 280 badanych firm współpracę taką jeden raz próbowało zainicjować 19 podmiotów (6,8%), wielokrotnie próby realizacji wspólnych przedsięwzięć z podmiotami ze sfery B+R podjęło natomiast 14 podmiotów (5%). Wśród podmiotów, które podejmowały (jednorazowo lub wielokrotnie) starania w celu nawiązania współpracy z podmiotami B+R przeważały, podobnie jak w próbie, podmioty z sekcji F (18), ponadto o rozpoczęcie współpracy starali się przedsiębiorcy prowadzący działalność w sekcji C (8) oraz H (7).

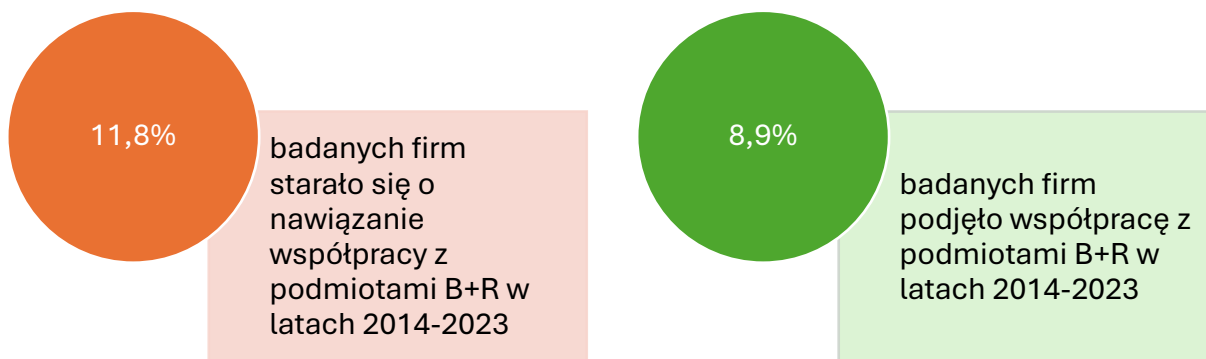
Wspólne działania z podmiotami B+R podjęło natomiast jednokrotnie 12 podmiotów (4,3%), a wielokrotnie 13 badanych podmiotów (4,6%). Wśród przedsiębiorstw, które współpracowały z podmiotami B+R znalazło się 9 prowadzących działalność w sekcji F, 8 w sekcji H, 6 w sekcji C oraz po jednym działającym w sekcjach D i E.

¹¹³ Dwa badane podmioty nie wskazały powiatu, w którym mają siedzibę.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

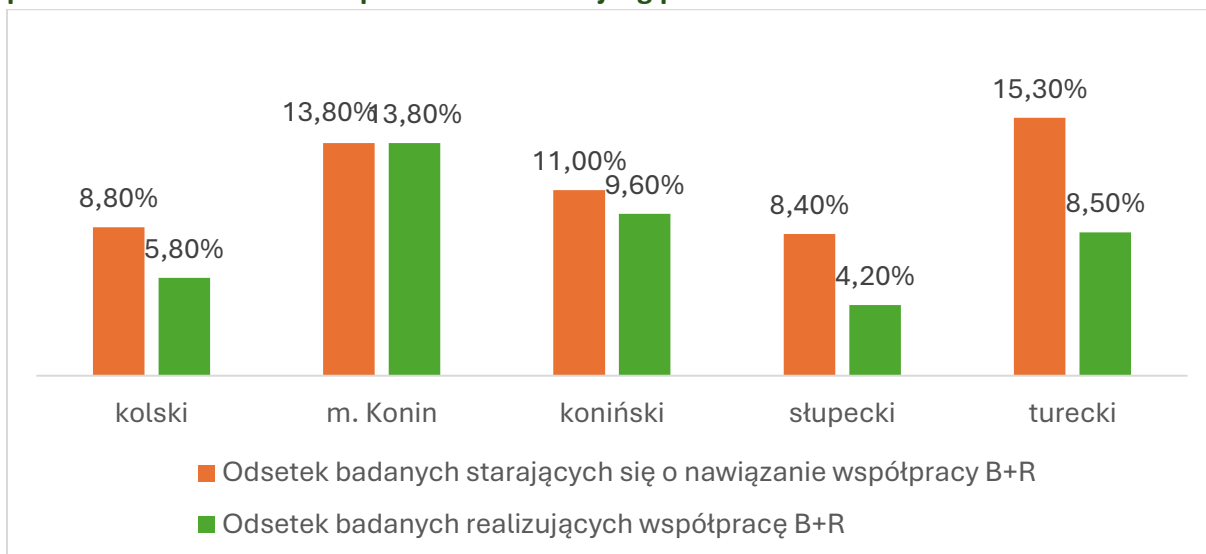
Schemat 3. Odsetek przedsiębiorstw z Wielkopolski Wschodniej starających się o nawiązanie współpracy i współpracujących z podmiotami B+R w latach 2014-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników CAWI z przedsiębiorcami (n=280).

Zarówno wśród podmiotów podejmujących starania o nawiązanie współpracy, jak i współpracujących z podmiotami B+R, najwięcej było przedsiębiorstw z powiatów: **m. Konin, konińskiego i tureckiego**.

Wykres 3. Podmioty podejmujące starania o nawiązanie współpracy i współpracujące z podmiotami B+R w Wielkopolsce Wschodniej wg powiatów

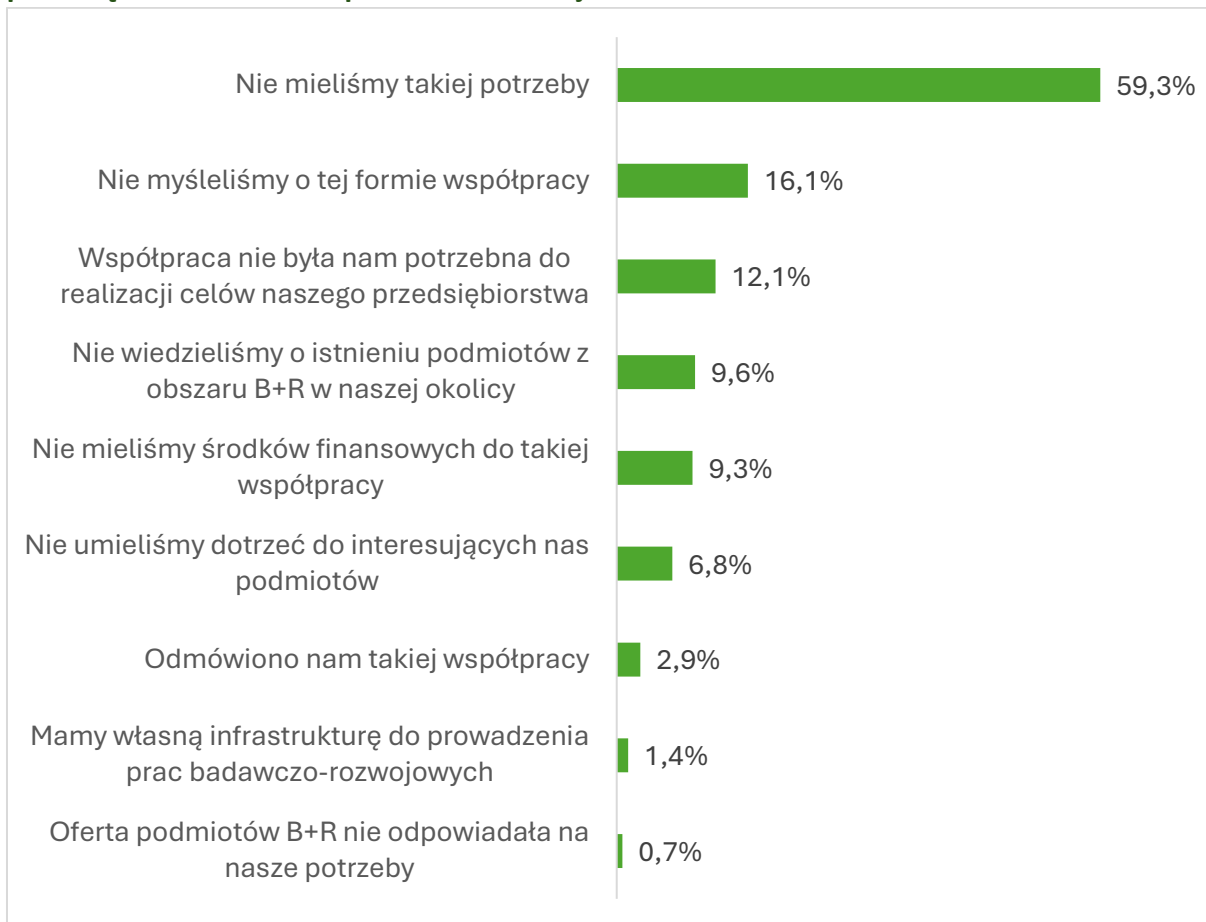
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników CAWI z przedsiębiorcami (n=280).

Zapytani o **powód niepodjęcia współpracy z podmiotami B+R**, badani wskazywali najczęściej na brak potrzeby w tym zakresie (166 podmiotów).

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Wykres 4. Przyczyny niepodjęcia współpracy z podmiotami B+R przez przedsiębiorców z Wielkopolski Wschodniej

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników CAWI z przedsiębiorcami (n=280).

Warto zwrócić uwagę, że **16% badanych (45 podmiotów) nie myślało w ogóle o takiej współpracy**. Średnio co dziesiąty badany wskazywał, że nie posiadał środków finansowych do podjęcia współpracy. Brak dostatecznej wiedzy o możliwościach w tym zakresie oraz ograniczenia zasobowe zostały także zidentyfikowane jako przyczyny nieangażowania się przedsiębiorstw z subregionu w działania B+R w realizowanym równoległym badaniu dotyczącym działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw z Wielkopolski Wschodniej¹¹⁴. Można zatem wnioskować, że upowszechnianie wiedzy o możliwościach współpracy z podmiotami B+R, jak również przedstawianie korzyści z jej podejmowania może skutkować większym zaangażowaniem przedsiębiorstw w próby nawiązywania takiej współpracy i jej realizację. Istotne w tym kontekście mogą być także działania sieciujące z

¹¹⁴ Raport z realizacji badania: Działalność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw w Wielkopolsce Wschodniej, materiał udostępniony przez Zamawiającego. Ponadto wśród przyczyn niewielkiego zakresu współpracy B+R w subregionie wskazano tutaj: bariery formalne, ograniczenia kompetencyjne.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

uwagi na fakt, że 12% badanych przedsiębiorstw (34 podmioty) nie posiada wiedzy o podmiotach B+R, z którymi mogą współpracować. Blisko 7% (19 podmiotów) nie potrafiło dotrzeć do podmiotów B+R, które byłyby dla danego przedsiębiorstwa interesujące z punktu widzenia prowadzonej działalności i planów rozwojowych, co wskazuje, że przedsiębiorcy nie znają tych podmiotów i nie mają do nich kontaktów. Te 7% badanych to przedsiębiorstwa, co do których można założyć, że przy pozyskaniu odpowiedniej pomocy (udzielenie informacji, doradztwo czy pośrednictwo) mogłyby stać się aktywne w sferze współpracy badawczo-rozwojowej.

Warto przy tym również podkreślić, że nie każda firma potrzebuje realizacji współpracy w obszarze B+R. Wielu mikro-, małych i średnich przedsiębiorców niekoniecznie musi być zorientowanych na wprowadzanie innowacji, by zrealizować swoje cele biznesowe. Istotnym ograniczeniem w realizacji takiej współpracy są jej wysokie koszty, co jest ważne zwłaszcza w odniesieniu do przedsiębiorstw z sektora MŚP. Przedsiębiorstwa takie częściej są zainteresowane współpracą z innymi przedsiębiorcami z branży, tj. nastawiają się raczej na wypracowanie własnych lub zakup gotowych rozwiązań niż zlecenie badań podmiotom zewnętrznym, ponieważ jest to tańsze.

Przedsiębiorstwa z Wielkopolski Wschodniej współpracują z następującymi podmiotami:

- Uczelnia – **11 firm**, przeważnie była to współpraca jednorazowa lub w dwóch przedsięwzięciach, w jednym przypadku firma współpracowała 5 razy, zaś jeden przypadek można uznać za stałą współpracę firmy ze szkołą wyższą (10 i więcej wspólnych przedsięwzięć),
- Park Technologiczny, Naukowy, Naukowo-Technologiczny lub Przemysłowo-Technologiczny – **9 firm**, przy czym w 4 przypadkach współpraca ta miała charakter jednorazowy, w 2 przypadkach została podjęta 2 razy, w jednym – 4 razy i dwukrotnie 5 razy;
- Inkubator Technologiczny – **6 firm**, w 4 przypadkach współpraca była jednorazowa, raz podjęta została 3 razy, a w jednym przypadku 7 razy;
- Centrum Innowacji - **6 firm**, w tym 3 jednokrotnie, jedna 3 razy, a dwie po 5 razy;
- Centrum Transferu Technologii – **4 firmy**, w tym jedna jednorazowo, pozostałe podejmowały współpracę wielokrotnie (3, 4 lub 5 razy);
- Huby Innowacji Cyfrowych - **4 firmy**, w tym dwie jednokrotnie, jedna dwukrotnie, a jedna pięciokrotnie;
- Laboratoria - **4 firmy** (1, 3, 4 oraz 10 razy).

Najczęściej wybieranymi partnerami do współpracy są zatem uczelnie oraz parki technologiczne. Uczelnie są podmiotami, z którymi przedsiębiorcy nawiązują współpracę np. przy okazji realizacji projektów finansowanych ze środków unijnych, w których częstym

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

warunkiem realizacji jest zaangażowanie jednostki naukowej w realizację prac badawczych. Z kolei parki technologiczne są podmiotami z infrastrukturą techniczną/badawczą (np. laboratoria), którą mogą udostępnić przedsiębiorcom. Stanowiąc instrument polityki wspierania innowacji, nierzadko łączą biznes z uczelniami w realizacji konkretnych przedsięwzięć badawczo-rozwojowych i pomagają w komercjalizacji wyników tych przedsięwzięć.

Badane przedsiębiorstwa współpracują **przede wszystkim z podmiotami z województwa wielkopolskiego**. Jeden z badanych podmiotów podjął współpracę w obszarze B+R z podmiotem z innego kraju (uczelnia). Jednocześnie współpraca z jednostkami z Wielkopolski Wschodniej jest stosunkowo rzadka. Zarówno uczelnie posiadające rozwinięte zaplecze B+R, jak i parków technologicznych, a zatem dwóch najczęściej wybieranych typów podmiotów, nie ma w Wielkopolsce Wschodniej, co może wpływać na skalę podejmowanej współpracy z tymi instytucjami. Funkcjonują one natomiast w pozostałej części województwa wielkopolskiego (głównie Poznaniu). Na problem braku w subregionie jednostek naukowych i badawczych zwracają także uwagę autorzy badań na temat współpracy B+R w Wielkopolsce Wschodniej,¹¹⁵. Istotne znaczenie w podejmowaniu decyzji o współpracy może mieć również obszar prac badawczo-rozwojowych, tj. tematyka badawcza czy specjalizacja naukowo-badawcza danego podmiotu. Podobne przyczyny mogą stać za wyborem do współpracy podmiotów spoza województwa.

Tabela 6. Lokalizacja podmiotów B+R, z którymi współpracowali przedsiębiorcy z Wielkopolski Wschodniej w latach 2014-2023

Rodzaj podmiotu	Wielkopolska Wschodnia	Pozostała część Wielkopolski	Inne województwo	Inny kraj
Uczelnia	1	3	5	1
Park Technologiczny, Naukowy, Naukowo-Technologiczny lub Przemysłowo-Technologiczny	4	4	1	0
Inkubator Technologiczny	2	3	1	0
Centrum Innowacji	2	3	1	0
Centrum Transferu Technologii	0	4	0	0
Huby Innowacji Cyfrowych	0	2	2	0
Laboratoria	1	1	2	0
RAZEM	10	20	12	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników CAWI z przedsiębiorcami.

¹¹⁵ Raport z realizacji badania: Działalność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw w Wielkopolsce Wschodniej, materiał udostępniony przez Zamawiającego.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Biorąc pod uwagę podmioty zlokalizowane w innych województwach, najczęściej wskazywano łódzkie (4 wskazania), dolnośląskie (3) oraz kujawsko-pomorskie i lubuskie (po 2 wskazania). Przeważnie współpraca ta przybiera charakter jednorazowy. Rzadko jest współpracą cykliczną, bardzo rzadko współpracą ciągłą. Można zatem przypuszczać, że współdziałanie dotyczy realizacji konkretnego projektu (np. współfinansowanego ze środków UE w programie regionalnym i krajowym). Dostęp środków publicznych jest w dalszym ciągu jednym z głównych motywatorów w podejmowaniu przez przedsiębiorców współpracy badawczo-rozwojowej z jednostkami naukowymi. Jednocześnie zwraca uwagę, że instytucje badawcze zlokalizowane są w województwach sąsiednich, co sugeruje, że z punktu widzenia przedsiębiorstw znaczenie ma także odległość, a co za tym idzie i czas dostępu.

Tabela 7. Charakter współpracy przedsiębiorców z Wielkopolski Wschodniej z podmiotami B+R w latach 2014-2023

Rodzaj podmiotu	Współpraca ciągła	Współpraca cykliczna	Współpraca jednorazowa	Współpraca sporadyczna
Uczelnia	1	0	6	3
Park Technologiczny, Naukowy, Naukowo-Technologiczny lub Przemysłowo-Technologiczny	0	1	5	3
Inkubator Technologiczny	0	1	3	2
Centrum Innowacji	0	1	2	3
Centrum Transferu Technologii	0	1	1	2
Huby Innowacji Cyfrowych	0	1	2	1
Laboratoria	1	0	1	1
RAZEM	2	5	20	15

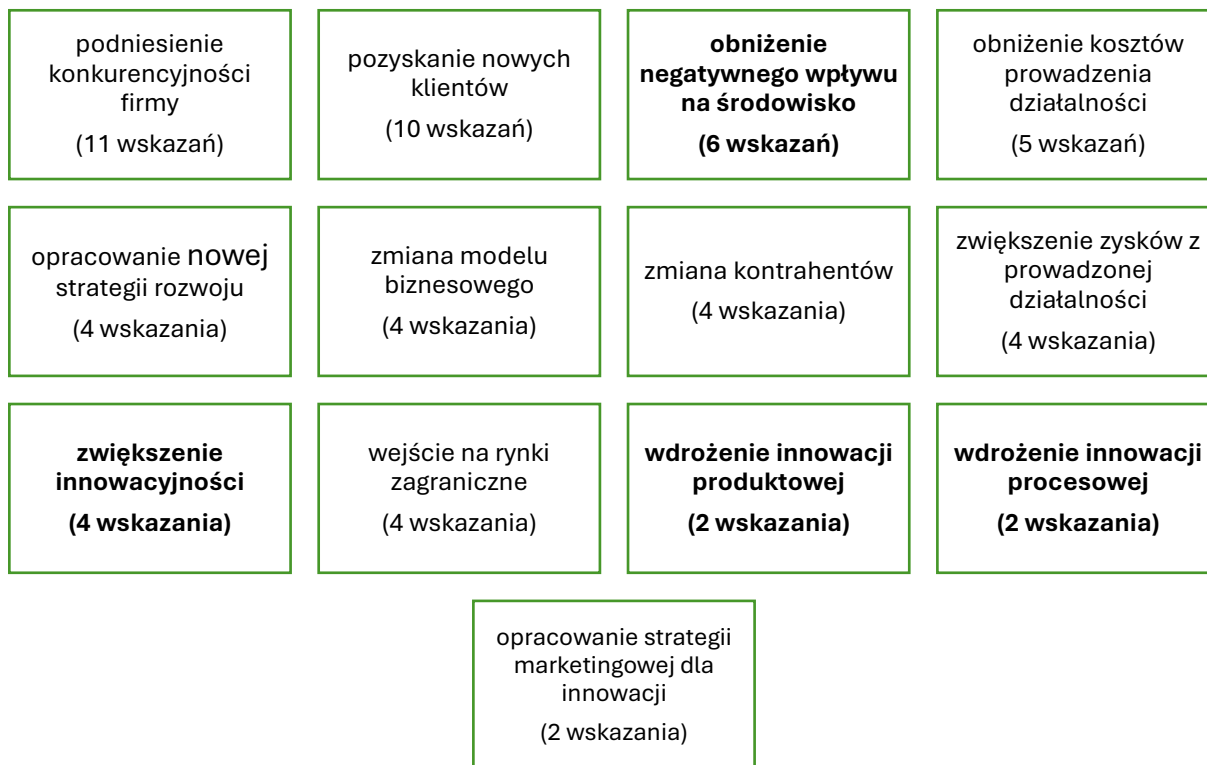
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników CAWI z przedsiębiorcami.

W pierwszej kolejności korzyści, które wymieniali przedsiębiorcy są nastawione na działania związane ze **wzrostem konkurencyjności firmy i pozyskaniem nowych klientów**, nie zaś z opracowaniem lub wdrożeniem innowacji.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Schemat 4. Korzyści ze współpracy z podmiotami B+R identyfikowane przez przedsiębiorców z Wielkopolski Wschodniej

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników CAWI z przedsiębiorcami.

W 9 przypadkach badani przedsiębiorcy wskazali, że **współpraca z podmiotem B+R nie przyniosła żadnych widocznych efektów**. Wskazywanym przez badanych powodem były trudności komunikacyjne, które skutkowały niepodjęciem lub rozwiązaniem tej współpracy. Badani wskazali, że po pierwszym kontakcie nie było dalszych, nie kontynuowano rozmów. Brak widocznych dla przedsiębiorców efektów współpracy z podmiotami B+R może również wskazywać na rozbieżność oczekiwań przedsiębiorców z tym, co mogą zaoferować im IOB.

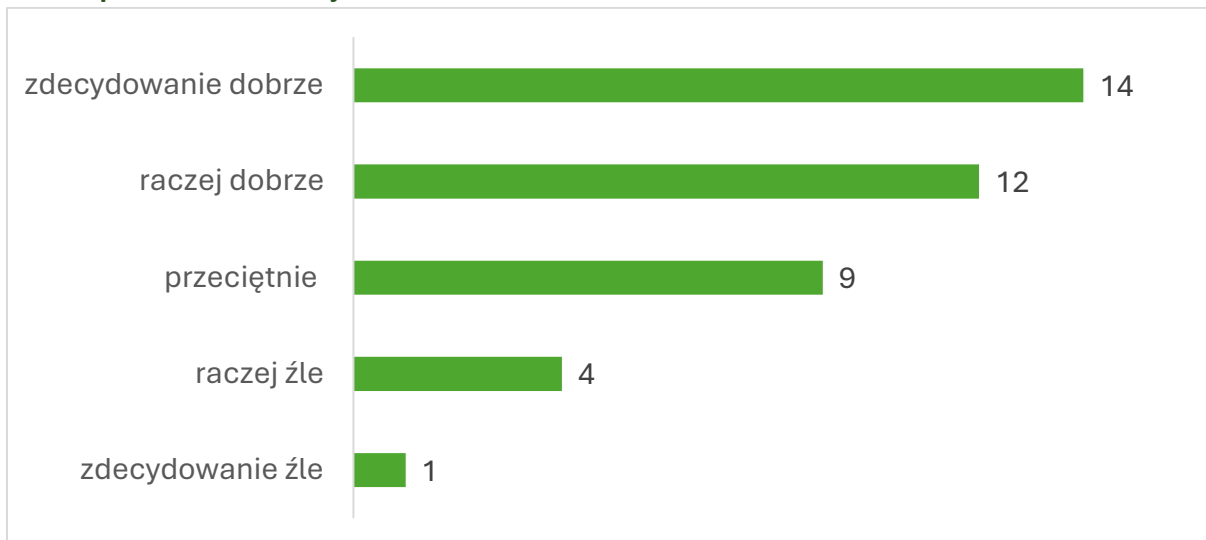
W przypadku 6 badanych przedsiębiorstw **efektem współpracy z podmiotem B+R** było **obniżenie negatywnego wpływu na środowisko**, co jest zbieżne z celami RSCN. Można zatem uznać, że jest to pole, w ramach którego współpraca przedsiębiorstw z Wielkopolski Wschodniej z podmiotami B+R ma potencjał do dalszego rozwoju.

Przedsiębiorcy z Wielkopolski Wschodniej oceniają jakość świadczonych przez podmioty z obszaru B+R usług zdecydowanie dobrze i raczej dobrze, można zatem uznać, że są zadowoleni z nawiązanej i zrealizowanej współpracy.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

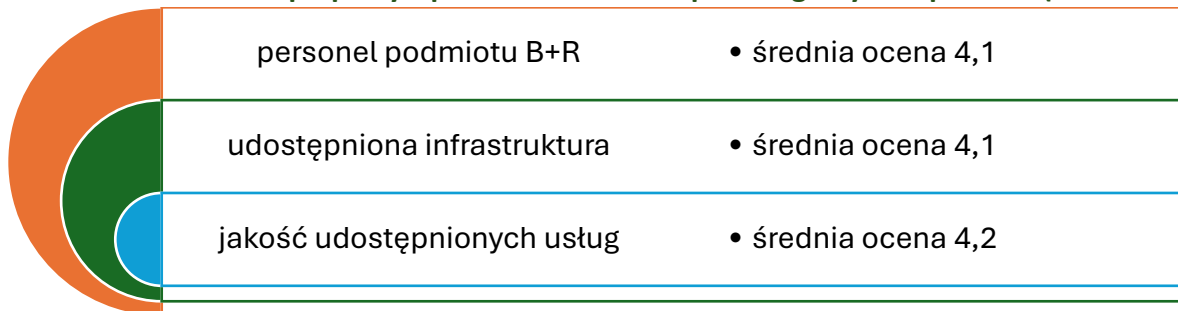
Wykres 5. Ocena jakości współpracy z podmiotami B+R przez przedsiębiorców z Wielkopolski Wschodniej

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników CAWI z przedsiębiorcami.

Biorąc pod uwagę poszczególne aspekty współpracy, badani najlepiej ocenili jakość usług, choć różnice nie były znaczące. Można uznać, że **współpraca z podmiotami B+R jest oceniana przez przedsiębiorców z Wielkopolski Wschodniej jako dobra.**

Schemat 5. Ocena współpracy z podmiotami B+R w poszczególnych aspektach (w skali 1-5)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników CAWI z przedsiębiorcami.

Wśród **czynników, które negatywnie wpływały na współpracę**, badani wskazywali słabą znajomość współczesnych trendów technologicznych (3 wskazania), przestarzały sprzęt komputerowy i/lub oprogramowanie (1) oraz brak aktywnej współpracy ze strony podmiotu B+R (1). **Dla wystawienia wyższej oceny** niezbędne byłoby, zdaniem badanych, zwiększenie poziomu świadczonych usług (2 wskazania) oraz kompetencji pracowników (2), jak również poprawienie jakości infrastruktury (1 wskazanie).

Źródła, z których przedsiębiorcy pozyskują **informacje w zakresie oferty podmiotów z sektora B+R**, to przede wszystkim strony internetowe poszczególnych podmiotów.

WIELKOPOLSKA

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Schemat 6. Źródła informacji o ofercie podmiotów B+R

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników CAWI z przedsiębiorcami.

Fakt, że badani czerpią informacje głównie ze stron internetowych wskazywać może, być istotny dla podmiotów B+R, które chcąc zwiększyć skalę współpracy z biznesem, powinny zwrócić uwagę na aktualność informacji zawartych na www, jak również – na pozycjonowanie swoich stron internetowych. Ważną rolę odgrywa także polecenie danego podmiotu przez innych przedsiębiorców, co wskazuje na duże znaczenie wszelkich inicjatyw stwarzających okazję do spotkań przedsiębiorców (np. targi, wystawy, konferencje).

4.1.2. Współpraca przedsiębiorstw w Wielkopolsce Wschodniej z IOB

Przedsiębiorstwa z Wielkopolski Wschodniej rzadko podejmują współpracę z IOB. W latach 2014-2023 z usług oferowanych przez IOB skorzystało 23 z 280 badanych przedsiębiorców, tj. ok. 8,2%. Spośród nich 13 skorzystało z usług IOB więcej niż jeden raz.

Najczęściej z IOB podejmowali współpracę przedsiębiorcy z **powiatu konińskiego** – 9 firm (co stanowi ok. 12,3%). W powiecie tureckim było to 5 firm (8,5%), m. Konin 4 firmy (6,2%), słupeckim 3 firmy (6,4%), a w powiecie kolskim 2 (5,9%). Byli to przede wszystkim przedsiębiorcy prowadzący działalność w sekcji F (13 podmiotów), a następnie w sekcjach: H (4) i C (4) oraz E (2).

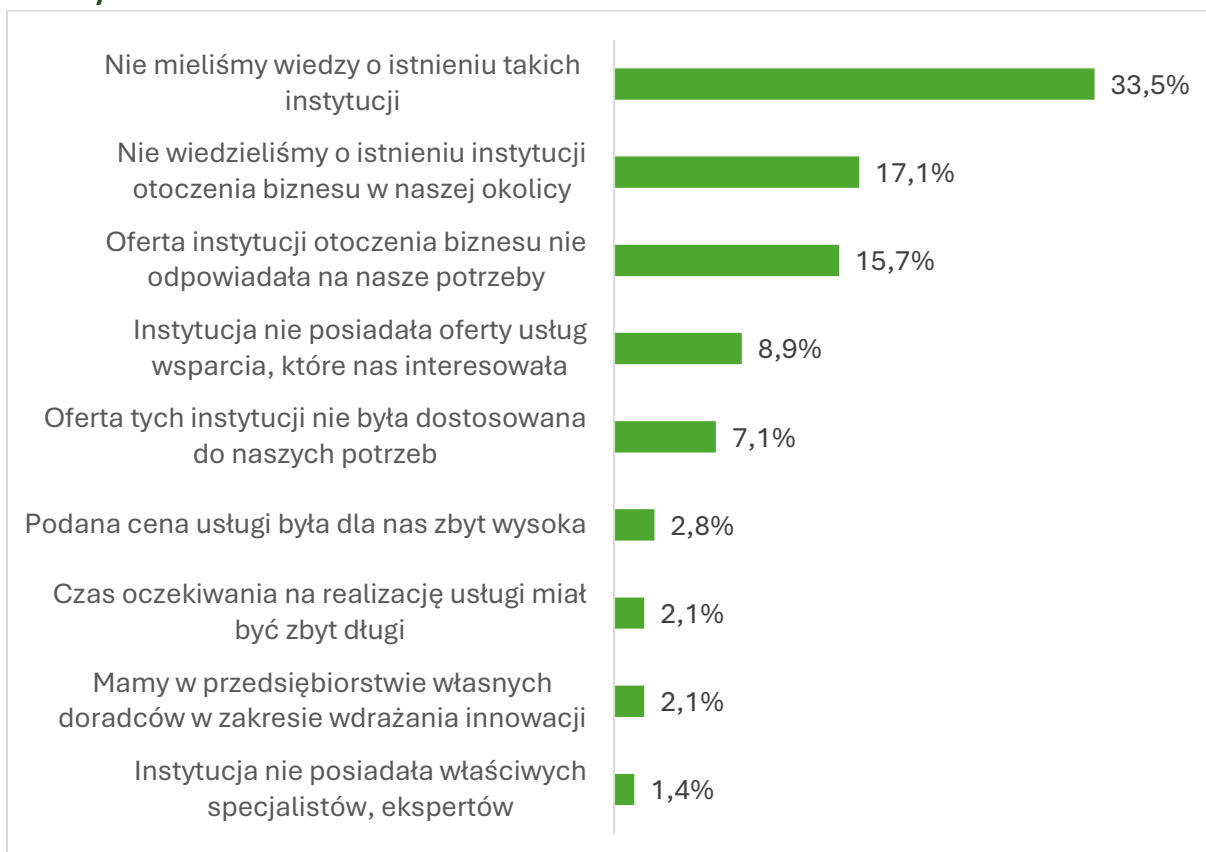
Wśród przyczyn niekorzystania z usług IOB dominuje **brak wiedzy o działalności takich podmiotów** – wskazała na nią 1/3 badanych przedsiębiorców, a kolejne 17% - że nie miało wiedzy na temat IOB działających w okolicy. Można zatem uznać, że połowa badanych

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

przedsiębiorców nie zna swojego otoczenia i posiada niewielką wiedzę na temat IOB lub nie posiada jej wcale. Jest to bardzo wysoki odsetek zważywszy na fakt, że IOB są obecne w polskiej gospodarce już od kilkudziesięciu lat¹¹⁶. Co 10 badany uznał, że nie miał potrzeby podejmowania współpracy z IOB.

Wykres 6. Przyczyny niekorzystania przez przedsiębiorców z Wielkopolski Wschodniej z oferty IOB

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników CAWI z przedsiębiorcami (n=257).

Co istotne, przedsiębiorcy rzadko wskazywali, że cena usług IOB jest zbyt wysoka lub czas jej realizacji był zbyt długi. Można wnioskować, że **upowszechnienie wiedzy nt. IOB**, ich usług, zasad współpracy oraz korzyści, jakie ona przynosi znacznie **poprawiłoby stan współpracy między tymi podmiotami a przedsiębiorstwami**, tym bardziej, że niska świadomość na temat oferty IOB w subregionie została też wskazana jako przeszkoda w nawiązywaniu współpracy przedsiębiorstw z tymi podmiotami w równoległe realizowanych badaniach dotyczących sfery

¹¹⁶ Proces budowy infrastruktury otoczenia biznesu w Polsce sięga początku lat 90. XX w. O IOB mówi się częściej od rozpoczęcia realizacji strategii Lizbońskiej, czyli od roku 2010. Więcej zob. Budowa Skutecznego Otoczenia Innowacyjnego Biznesu w Polsce, PARP 2011.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

B+R w Wielkopolsce Wschodniej¹¹⁷. Zarazem należy mieć na uwadze, że nie każda firma będzie korzystała z oferty IOB – nie każdy rodzaj prowadzonej działalności, czy plany związane z jej prowadzeniem wymagają zaangażowania tych podmiotów.

Wśród badanych przedsiębiorstw **dominowała współpraca z jednostkami budżetowymi wspierającymi biznes**, na którą wskazało 14 respondentów. Ponadto realizowana była współpraca ze stowarzyszeniami (9), firmami doradczymi (8), izbami gospodarczymi (8), fundacjami (7), inkubatorami przedsiębiorczości (7), spółkami niedziałającymi dla zysku (2) oraz akademickimi inkubatorami przedsiębiorczości (1).

Tabela 8. Lokalizacja IOB, z którymi współpracowali przedsiębiorcy z Wielkopolski Wschodniej w latach 2014-2023

Rodzaj IOB	Wielkopolska Wschodnia	Pozostała część Wielkopolski	Inne województwo	Inny kraj
Jednostka budżetowa wspierająca biznes	14	1	0	0
Stowarzyszenie	6	2	1	0
Fundacja	5	2	0	0
Izba gospodarcza	6	1	1	0
Inkubator przedsiębiorczości	4	3	0	0
Spółka niedziałająca dla zysku	2	0	0	0
Akademicki inkubator przedsiębiorczości	1	0	0	0
Firma doradcza	3	1	4	0
Inny podmiot	2	0	0	1
RAZEM	43	10	6	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników CAWI z przedsiębiorcami.

W wyborze IOB zauważalne jest **ukierunkowanie na podmioty z najbliższej okolicy – przedsiębiorcy z Wielkopolski Wschodniej zwykle współpracują z IOB z tego subregionu**, w dalszej kolejności – z pozostałej części województwa wielkopolskiego, a następnie – innego województwa (tutaj wskazano 2 razy łódzkie i po 1 razie mazowieckie oraz pomorskie). Współpraca z IOB z innego kraju jest przez przedsiębiorstwa z Wielkopolski Wschodniej podejmowana bardzo rzadko – wskazał na nią jeden podmiot. Korzystanie z oferty podmiotów zlokalizowanych najbliżej geograficznie można tłumaczyć z jednej strony łatwością i szybkością dostępu (mniejsze koszty logistyczne), jak i ofertą tych podmiotów - IOB korzystają często ze regionalnych środków unijnych, co przekłada się na zasięg ich

¹¹⁷ Raport z realizacji badania: Działalność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw w Wielkopolsce Wschodniej, materiał udostępniony przez Zamawiającego.

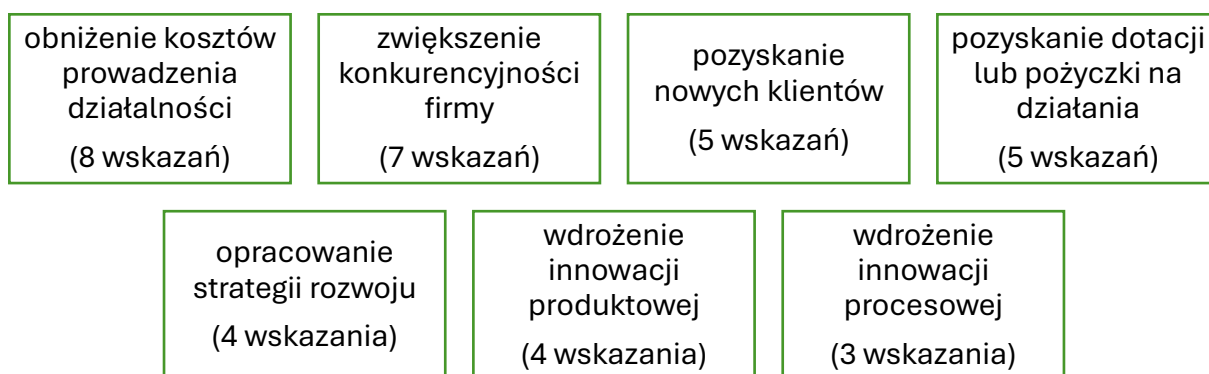
Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolski Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

działalności (ofertę kierują do podmiotów z regionu lub nawet – subregionu, wyodrębnionego ze względu na specyficzne problemy rozwojowe, co ma miejsce w odniesieniu do Wielkopolski Wschodniej). Ponadto IOB są ukierunkowane na realizację wsparcia przedsiębiorstw w ich najbliższym otoczeniu, co w praktyce sprowadza się właśnie do skali regionalnej lub subregionalnej.

Wśród **przyczyn wyboru danych IOB** wskazywano przede wszystkim na ofertę wsparcia, która była dostępna w zakresie, którego potrzebowali badani oraz w czasie, w którym chcieli ją otrzymać. Wskazano również na polecenie danej IOB (np. przez inną firmę) czy otrzymanie oferty od tej IOB. **Głównym motywem wyboru IOB spoza Wielkopolski Wschodniej** do współpracy jest oferta wsparcia lub usługa dostosowana do potrzeb danego przedsiębiorcy. Często chodzi w tym wypadku o dostępne środki w formie dotacji lub pożyczki, przeznaczone na to, co dany przedsiębiorca chce zrealizować.

Wśród **podstawowych korzyści ze współpracy z IOB** przedsiębiorcy wskazali na:

Schemat 7. Podstawowe korzyści ze współpracy z IOB, które osiągnęli przedsiębiorcy z Wielkopolski Wschodniej

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników CAWI z przedsiębiorcami.

W dwóch przypadkach przedsiębiorcy wskazali na brak widocznych efektów współpracy z IOB, czego powodem był brak aktywności ze strony IOB po nawiązaniu wstępnego kontaktu.

Podejmowana **współpraca ma głównie charakter sporadyczny lub jednorazowy**. Stałe relacje zostały podjęte przez 5 przedsiębiorstw i są realizowane przede wszystkim z jednostkami budżetowymi wspierającymi biznes oraz inkubatorami przedsiębiorczości.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Tabela 9. Charakter współpracy przedsiębiorców z Wielkopolski Wschodniej z IOB w latach 2014-2023

	Współpraca ciągła	Współpraca cykliczna	Współpraca sporadyczna	Współpraca jednorazowa
Jednostka budżetowa wspierająca biznes	3	2	4	5
Stowarzyszenie	0	2	4	3
Fundacja	0	1	5	1
Izba gospodarcza	0	1	2	5
Inkubator przedsiębiorczości	2	1	1	3
Spółka niedziałająca dla zysku	0	0	2	0
Akademicki inkubator przedsiębiorczości	0	0	0	1
Firma doradcza	0	3	2	3
Inny podmiot	0	0	2	1
RAZEM	5	10	22	22

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników CAWI z przedsiębiorcami.

Biorąc pod uwagę **zakres tematyczny** współpracy przedsiębiorstw z Wielkopolski Wschodniej z IOB, należy wskazać na **istnienie w tym zakresie potencjału do rozwijania działań związanych z realizacją celów RSCN**. Choć skala tej współpracy jest na razie niewielka, obejmuje wiele tematów wpisujących się w cele RSCN. Widać tutaj wyraźną różnicę w stosunku do zakresu tematycznego współpracy przedsiębiorców z podmiotami B+R – w przypadku IOB jest znacznie więcej przedsięwzięć wpisujących się w RSCN.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolski Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Wykres 7. Zakres tematyczny współpracy przedsiębiorstw z Wielkopolski Wschodniej w IOB w latach 2014-2023 w zakresie celów powiązanych z RSCN

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników CAWI z przedsiębiorcami.

Wyniki badań pokazują, że w Wielkopolsce Wschodniej na razie to współpraca z IOB bardziej związana jest z realizacją przez przedsiębiorców celów RSCN, niż z podmiotami B+R. Wskazuje to na częstsze korzystanie z doradztwa w zakresie pozyskiwania środków (ekopożyczki, dotacje), a nie realizacja prac B+R i w konsekwencji wdrażanie innowacji. **Może**

WIELKOPOLSKA

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

to świadczyć o niskiej dojrzałości badawczo-rozwojowej firm z Wielkopolski Wschodniej, ale też o ciągle nierozpoznanych korzyściach ze współpracy z podmiotami B+R. Zarazem pozwala na wysnucie wniosku, że IOB mają duży potencjał do bycia pośrednikami we wdrażaniu działań wpisujących się w cele RSCN.

Badani przedsiębiorcy oceniają współpracę z IOB pozytywnie. Na 23 współpracujące przedsiębiorstwa w trzech przypadkach świadczone przez IOB usługi zostały ocenione jako przeciętnie przydatne, w pozostałych jako raczej (13) i zdecydowanie przydatne (7). W przypadku określenia ich jako przeciętnie przydatnych wskazano m.in. na brak korzyści po zrealizowaniu współpracy. **Przedsiębiorcy oceniają współpracę z IOB w kategoriach kosztów i korzyści**, co powinno zostać wzięte pod uwagę przy konstruowaniu przez IOB swojej oferty.

Dla przedsiębiorców z Wielkopolski Wschodniej podstawowym **źródłem wiedzy o ofercie IOB** (podobnie jak w przypadku instytucji B+R) jest **Internet**.

Schemat 8. Źródła wiedzy o ofercie IOB wśród przedsiębiorców z Wielkopolski Wschodniej

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników CAWI z przedsiębiorcami.

Czerpanie wiedzy na temat IOB i ich oferty z Internetu jest dla IOB sygnałem, że powinny dużą wagę przykładać do aktualności i atrakcyjności treści prezentowanych w sieci (na stronach internetowych, ale także w mediach społecznościowych), w tym – przedstawiać swoją ofertę czytelnie i mówić do przedsiębiorców językiem korzyści. Drugim w kolejności źródłem wiedzy o IOB jest polecenie przez rodzinę lub znajomych, dodatkowo wskazano również na polecenie przez inne przedsiębiorstwa. W tym kontekście istotne będą przykłady dobrej współpracy, reputacja danej IOB, a więc warto wdrożyć rozwiązania mające na celu promowanie oferty poszczególnych instytucji np. w serwisach branżowych.

WIELKOPOLSKA

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

5. Określenie potencjału i zakresu działalności podmiotów z obszaru B+R oraz IOB, współpracujących z przedsiębiorcami z Wielkopolski Wschodniej ze szczególnym uwzględnieniem działań skierowanych na osiągnięcie celów RSCN

Podmiotów prowadzących działalność w obszarze B+R oraz IOB jest w Wielkopolsce Wschodniej niewiele, w województwie wielkopolskim ogółem są one skoncentrowane w Poznaniu lub podregionie poznańskim. Taka koncentracja wynika z roli ośrodka wzrostu, jaką pełni Poznań i otaczający go obszar metropolitalny. **Wielkopolska Wschodnia cechuje się relatywnie najmniejszą dostępnością IOB i podmiotów ze sfery B+R w województwie wielkopolskim.**

Biorąc pod uwagę dane GUS dotyczące liczby instytucji otoczenia biznesu na 10 tys. podmiotów gospodarki narodowej, w roku 2023 w Polsce było ich średnio 833,9, w województwie wielkopolskim 708,8, natomiast w poszczególnych powiatach Wielkopolski Wschodniej znacznie mniej: w kolskim 572,4, w tureckim 511,9, w słupeckim 439,1, a w konińskim 365,4. Stosowana przez GUS szeroka definicja IOB nie znajduje jednak przełożenia na rzeczywisty potencjał IOB w regionie. W trakcie realizacji badań napotkano bowiem trudności w kontaktach z podmiotami zidentyfikowanymi jako IOB, część z nich pozostaje nieaktywna, a część nie podejmuje kontaktu (nie odpowiada na e-mail, nie odbiera telefonu wskazanego jako kontaktowy).

Badaniem IDI zostało objętych 26 różnych IOB, spośród czego połowa (13 podmiotów) znajdowało się na obszarze Wielkopolski Wschodniej. Wśród IOB, które mają siedzibę w tej części województwa, przeważają podmioty zlokalizowane w największych miastach subregionu (przede wszystkim Konin i Turek).

Forma organizacyjno-prawna badanych **IOB** jest zróżnicowana. Są wśród nich: izby gospodarcze (działające na podstawie *ustawy o izbach gospodarczych* (Dz.U. nr 35 z 1989 z p.zm.)), stowarzyszenia i fundacje branżowe, operatorzy środków w ramach różnych funduszy działający jako spółki lub jako organizacje pozarządowe, a także agencje rozwoju regionalnego.

Uczestniczące w badaniu IOB dysponują **zróżnicowanym potencjałem kadrowym**. Najwięcej jest podmiotów, w których zatrudnienie nie przekracza 10 osób. Najmniejszy podmiot nie zatrudnia pracowników, a działa w oparciu o zasoby zewnętrzne (dwie osoby zaangażowane w oparciu o umowę cywilno-prawną), największy – zatrudnia kilkudziesięciu pracowników. Trudno wskazać w tym obszarze wyraźne różnice pomiędzy typami podmiotów. Najwięcej

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

pracowników mają duże IOB, prowadzące działalność wykraczającą poza typowe dla tych podmiotów obszary funkcjonowania (czyli np. te, które są jednocześnie podmiotami B+R). W badanych IOB przeważa zatrudnienie na umowę o pracę, co należy uznać za zaletę. Umowa o pracę wiąże pracowników z pracodawcą, daje poczucie stabilności – jest to czynnik ograniczający fluktuację kadr, co ma znaczenie dla realizowania bieżących zadań oraz dla planowania rozwoju danego podmiotu.

Źródła finansowania działalności poszczególnych IOB są powiązane z ich formą organizacyjno-prawną. W przypadku analizowanych IOB można wskazać **trzy zasadnicze schematy finansowania:**

Schemat 9. Schematy finansowania działalności IOB zidentyfikowane w badaniu

środki zewnętrzne (dotacje)	środki zewnętrzne uzupełniane dochodami z działalności gospodarczej	środki własne (np. składki) uzupełniane dochodami z działalności gospodarczej
<ul style="list-style-type: none"> pełne finansowanie z grantów i dotacji jest charakterystyczne dla podmiotów funkcjonujących w formie organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> ten model jest obecny w izbach gospodarczych oraz w podmiotach prowadzących działalność w formie spółek prawa handlowego, jest także charakterystyczny dla inkubatorów przedsiębiorczości 	<ul style="list-style-type: none"> model adekwatny do tych organizacji, w których jest możliwość ustalenia składek członkowskich, występuje zwłaszcza w izbach gospodarczych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów (IDI) z IOB.

Najważniejszym źródłem finansowania są niewątpliwie **środki zewnętrzne w formie dotacji** (są obecne w budżecie wszystkich badanych IOB), w tym przede wszystkim dotacji unijnych. Środki dotacyjne z samorządu są pozyskiwane właściwie tylko przez małe IOB, np. lokalne grupy działania. Z drugiej strony jest to także przyczyna nadmiernej formalizacji działań IOB, wynikającej z konieczności składania sprawozdań i rozliczeń środków z UE, odczuwana i przez te podmioty, i przez przedsiębiorców korzystających z oferty usług świadczonych w ramach np. unijnej dotacji (m.in. usługi doradztwa, przekazywanie środków w roli operatora dotacji na rozwój przedsiębiorstwa).

Składki członkowskie w wysokości, która może finansować pewną część działalności, pozyskują tylko izby gospodarcze, choć i w ich przypadku wskazywano, że środki te stanowią niewielką część budżetu. Jest to przede wszystkim **pochozna braku zainteresowania uczestnictwem przedsiębiorstw w izbach gospodarczych.**

Z kolei **działalność gospodarczą trudno rozwijać tym podmiotom, które powstały przy udziale środków zewnętrznych i w początkowym okresie działania oferowały bezpłatne**

WIELKOPOLSKA

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

usługi (np. inkubatory przedsiębiorczości, operatorzy środków unijnych, którzy obecnie chcą rozwijać komercyjną działalność szkoleniową itp.). Jak wskazują rozmówcy, przedsiębiorcy przyzwyczaili się, że dany typ pomocy jest nieodpłatny i nie chcą ponosić kosztów doradztwa czy wynajmu pomieszczeń. To z kolei stoi w sprzeczności z modelami biznesowymi tych podmiotów – nierzadko wpisanym w projekt dotyczący utworzenia inkubatora przedsiębiorczości założeniem była komercjalizacja części działalności. Sytuacja taka ogranicza plany rozwojowe IOB w zakresie kształtowania oferty o charakterze komercyjnym.

Badane IOB przeważnie dysponują **zapleczem lokalowym** (własność lub wynajem), jednak w zdecydowanej większości przypadków uznają, że zaplecze to nie jest adekwatne do potrzeb, a tym bardziej – do planów rozwoju. Tylko 3 z badanych IOB posiadają także pomieszczenia, które mogą wynajmować innym podmiotom (np. przedsiębiorcom) w celu prowadzenia przez nie codziennej działalności lub na potrzeby większych spotkań, szkoleń czy konferencji.

5.1. Zakres świadczonych usług

Funkcjonujące w Wielkopolsce Wschodniej IOB świadczą **różne usługi**, przy czym są wśród nich zarówno takie podmioty, które koncentrują się na jednym rodzaju usług, jak i takie, które mają bardzo rozbudowaną ofertę. Spośród podmiotów, które wzięły udział w badaniu, najmniejsza liczba usług świadczonych przez pojedynczy podmiot to dwie usługi, największa – dziewięć różnych usług. Wskazywane przez IOB **najczęściej** były:

- **usługi informacyjne** (głównie w zakresie dostępnych dla przedsiębiorców środków zewnętrznych – dotacji, pożyczek oraz w zakresie zmian prawnych, a także na temat lokalnego/regionalnego rynku) – świadczą je wszystkie badane podmioty, tj. 25 IOB,
- **usługi doradcze i konsultacyjne** w zakresie zgodnym z obszarem działalności danej IOB – takie usługi są również świadczone przez każdą z 25 badanych IOB,
- **usługi szkoleniowe** (specyficzne dla działalności danej IOB, np. szkolenia BHP, techniczne; szkolenia prawne, podatkowe, z zakresu zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej) – 8 podmiotów,
- **wsparcie w pozyskiwaniu środków ze źródeł zewnętrznych** (zwykle środków unijnych) na projekty, założenie działalności – 8 podmiotów,
- **sieciowanie podmiotów** z regionu lub kraju, w tym poszukiwanie partnerów biznesowych, do projektu itp. – w zależności od obszaru działalności danego podmiotu – 7 podmiotów,
- **udzielanie pożyczek** – 6 podmiotów (dodatkowo 2 podmioty wygaszają już ten zakres usług),
- **usługi w zakresie wynajmu pomieszczeń** – 3 podmioty,
- **udzielanie poręczeń** – 2 podmioty.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Ponadto w przypadku poszczególnych podmiotów pojawiły się usługi specyficzne dla danej IOB, tj. np. wydawanie uprawnień (technicznych), wynajem infrastruktury (sprzętu), usługi druku 3D i skanowania oraz animowanie i integracja społeczności lokalnych.

Badane IOB działają głównie w skali regionalnej, czasami wychodzą z ofertą szerzej, ale dotyczy to raczej pojedynczych działań. Można to wyjaśniać powiązaniem instytucjonalnym (z uczelniami z danego województwa, z władzami regionalnymi lub lokalnymi), ale wynika to również w dużej mierze ze źródeł finansowania działalności. Poszczególne IOB korzystają ze środków z Funduszy Europejskich, zwykle regionalnych, czasami krajowych, co wpływa na zasięg ich działalności.

Swoją ofertę IOB starają się kształtować **w odpowiedzi na potrzeby rynku**, podkreślają jednak, że te potrzeby poznają niejako pośrednio. Nie prowadzą bowiem badań rynku, nie pytają przedsiębiorców o potrzeby – poznają je, kiedy przedsiębiorcy zwracają się z pytaniem o daną usługę. Często też korzystają po prostu z dostępnych możliwości. Zwykle nie prowadzą badania zapotrzebowania, zwłaszcza w odniesieniu do działalności dotacyjnej, pożyczkowej czy poręczeniowej, która – zdaniem respondentów – zawsze znajdzie odbiorców. Natomiast jeśli dana IOB podejmuje jakąś inną działalność, wówczas stanowi ona zwykle odpowiedź na zapotrzebowanie lokalnego lub regionalnego rynku. Taką ofertą opracowaną w odpowiedzi na sygnały płynące z otoczenia była w jednej z IOB oferta skanowania i druku 3D. Również działalność szkoleniowa jest taką, którą poprzedza badanie zapotrzebowania.

Monitorowanie czy badanie potrzeb odbiorców bywa także czasami związane z konkretnym projektem, kiedy np. we wniosku projektowym można poprzeć jego wynikami uzasadnienie realizacji danego działania na wskazanym obszarze. Jak jednak wynika z wywiadów, obecnie badani bazują głównie na danych ze swojej działalności (odnotowane zainteresowanie określonymi usługami, zapytania kierowane przez przedsiębiorców na dany temat lub o daną formę wsparcia), zaś badanie rynku prowadzone jest na potrzeby własne, nie zawsze związane z ubieganiem się o dofinansowanie.

Biorąc pod uwagę wypowiedzi poszczególnych respondentów można uznać, że badane IOB są skoncentrowane przede wszystkim na **wspieraniu przedsiębiorczości**, w tym w zakresie:

- zakładania działalności gospodarczej (również w ramach dotacji ze środków unijnych),
- prowadzenia działalności gospodarczej i jej rozwoju poprzez np. inwestycje, rozszerzanie działalności (również w ramach dotacji ze środków unijnych),
- internacjonalizacji działalności.

W tym obszarze szczególna rola przypada organizacjom samorządu gospodarczego (izby gospodarcze), które działają na rzecz przedsiębiorców z określonych branż czy obszarów.

W kontekście wspierania rozwoju przedsiębiorczości warto podkreślić rolę IOB w **sieciowaniu współpracy** pomiędzy podmiotami współtworzącymi regionalny system przedsiębiorczości

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolski Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

i innowacji. Sieciowanie umożliwia bowiem osiągnięcie efektu synergii współpracujących ze sobą podmiotów posiadających specyficzne zadania i umiejętności. Badani podkreślali znaczenie sieciowania dla tworzenia klimatu sprzyjającego rozwojowi przedsiębiorczości. Zarazem wskazywali, że zdarza się konkurencja wewnątrz tego systemu, zwykle o środki (np. dotacje unijne). Nie jest to jednak konkurencja o klientów, co więcej – często sieciowanie daje możliwość poznania się IOB nawzajem, co skutkuje późniejszym polecaniem się klientom (np. w sytuacji, gdy dany przedsiębiorca szuka usługi, której nie świadczy IOB, do której trafił w pierwszej kolejności). W literaturze przedmiotu dla tego typu wspólnego funkcjonowania określonych podmiotów na rynku używa się określenia współkonkurowania (*co-opetition* - koopetycja).

Niewiele jest wśród badanych podmiotów takich, które prowadzą **działalność w obszarze B+R** na terenie Wielkopolski Wschodniej. Generalnie podmioty zajmujące się innowacjami są zlokalizowane w Poznaniu bądź jego najbliższym sąsiedztwie i na tym obszarze koncentrują swoją aktywność.

Uczestniczące w badaniu **IOB prowadzą działalność głównie w obszarze wspierania (rozwoju) przedsiębiorczości**. W niewielkim stopniu wspierają rozwój innowacyjności przedsiębiorstw.

Obecnie badane **IOB nie certyfikują swoich usług, nie posiadają też akredytacji**; nieliczne wskazują na posiadany certyfikat ISO (5 podmiotów). W pozostałych przypadkach wskazano, że certyfikaty (w tym ISO) czy akredytacje (w tym w systemie akredytacji IOB czy certyfikat SOOiPP) zostały pozyskane w określonym momencie działalności, dla realizacji określonego celu (np. wpisania jednostki do danej bazy w celu skorzystania z określonych możliwości finansowania czy rozwoju, ujęcia na liście ośrodków innowacji), jednak obecnie certyfikaty nie stanowią elementu niezbędnego do prowadzenia działalności. IOB nie są zainteresowane certyfikacją działalności, jeśli certyfikacja nie jest powiązana z szerszymi możliwościami działania lub promocją działalności. Brak certyfikacji może także wynikać z innych przyczyn, np. długotrwałości bądź kosztochłonności tego procesu. Może być to także powiązane z brakiem potrzeby lub wiedzy na temat możliwości związanych z certyfikacją/akredytacją. Dlatego też istotne jest promowanie wśród IOB korzyści, jakie wynikają z posiadania certyfikacji; może to następować np. w ramach realizacji projektu „Świadczenie usług proinnowacyjnych przez sieć IOB w Wielkopolsce” realizowanego przez Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości, którego celem jest stworzenie sieci Instytucji Otoczenia Biznesu zdolnej do świadczenia wyspecjalizowanych i wystandaryzowanych usług proinnowacyjnych/prorozwojowych na rzecz wielkopolskich przedsiębiorców z sektora MŚP.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

5.2. Trudności, problemy i bariery działalności

Najważniejszym problemem związanym z prowadzeniem działalności przez IOB jest zapewnienie finansowania. Zgodnie z informacjami przekazanymi przez respondentów podczas wywiadów, dotacje unijne umożliwiają im realizację różnych projektów i rozwój potencjału danej IOB, ale tylko w czasie ograniczonym projektem. Ponadto powodują, że działalność IOB uzależniona jest od wsparcia zewnętrznego. W efekcie takim podmiotom towarzyszy niepewność co do dalszego funkcjonowania i ich działalność przybiera często formę „od grantu do grantu”, a więc jest uzależniona od uzyskania dofinansowania na kolejne projekty. Przekłada się to również na zakres usług świadczonych przez te podmioty – ich oferta jest w pewnym stopniu kształtowana dostępnością dotacji. Działalność finansowana środkami unijnymi jest także charakterystyczna dla funduszy pożyczkowych i poręczeniowych, dla których dostępność tych instrumentów stanowi podstawę finansowania. Na inny, choć też związany z finansami, problem wskazują **inkubatory przedsiębiorczości** – według rozmówców przedsiębiorcy są w pewien sposób przyzwyczajeni do korzystania z oferty bezpłatnej pomocy (np. doradczej czy w zakresie wynajmu przestrzeni) i trudno jest to obecnie zmienić, co wpływa na trudności w rozwoju działalności. Mimo zatem relatywnie długiej obecności IOB w gospodarce, przedsiębiorcy wciąż nie są gotowi do ponoszenia kosztów usług świadczonych przez te podmioty. Warto przy tym podkreślić, że duże znaczenie środków publicznych dla funkcjonowania IOB nie jest negatywne. Oddziaływanie tych podmiotów jest szersze niż w przypadku realizowanego przez podmioty stricte komercyjnego celu biznesowego. Ponadto nie wszystkie usługi świadczone przez IOB mają potencjał do realizacji w modelu komercyjnym (np. rozwój przedsiębiorczości studenckiej).

Drugim najczęściej wskazywanym problemem jest **potencjał kadrowy**. W przypadku większości badanych IOB wzmocnieniu wymaga ograniczony potencjał kadrowy, jednak trudno pozyskać środki na ten cel. Jednocześnie, osoby pracujące w IOB to doświadczeni specjaliści, którzy nierzadko po zakończonym projekcie zmieniają miejsce pracy na bardziej atrakcyjne finansowo. Również w przypadku podmiotów B+R kwestia niedoborów kadrowych była ważna (brak wykwalifikowanej kadry, przede wszystkim z uwagi na fakt, że wykwalifikowani pracownicy odchodzą do innej pracy, np. do firm doradczych, które oferują lepsze wynagrodzenie). Można wnioskować, że jest to jedna z przyczyn bazowania IOB głównie na pracownikach zatrudnionych w oparciu o umowę o pracę – proponując stabilne warunki zatrudnienia, ograniczają fluktuację kadr. IOB często podejmują działania pozwalające na podniesienie kwalifikacji i kompetencji pracowników z uwagi na konieczność dostosowania do potrzeb rynku, projektów itp. Starają się przy tym wykorzystywać przede wszystkim ofertę dostępnych bezpłatnych szkoleń lub szkoleń stosunkowo tanich (z dofinansowaniem, np. ze środków unijnych). W efekcie pracownicy tych podmiotów cechują się wysokimi kompetencjami w obszarze swojej działalności - są dobrze zaznajomieni z

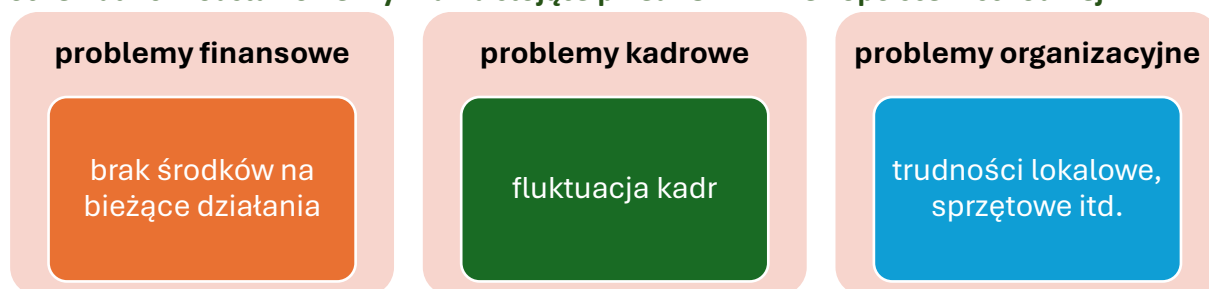

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

aktualną ofertą dostępnego dofinansowania dla przedsiębiorstw, zmieniającymi się przepisami podatkowymi i innymi, co czyni z nich atrakcyjny zasób na lokalnym i regionalnym rynku pracy. Jak wspomniano wyżej większość badanych IOB zatrudnia pracowników na podstawie umowy o pracę, a umowy zlecenia są w większości IOB stosowane w przypadku angażowania określonych ekspertów, specjalistów na krótki okres, do realizacji określonego zadania.

Trzeci problem, na który zwracali uwagę badani, to kwestie, które zostały przez nich określone mianem **logistycznych, technicznych i organizacyjnych**, a odnosiły się do zapewnienia odpowiedniego sprzętu do pracy (komputery, oprogramowanie), odpowiedniej jakości bazy lokalowej, a także możliwości realizowania usług zgodnych z misją organizacji (w związku z koniecznością poszukiwania źródeł finansowania i realizowania działań, na które można np. pozyskać dotację, a nie tych, które dana IOB chciałaby realizować).

Schemat 10. Podstawowe wyzwania stojące przed IOB w Wielkopolsce Wschodniej

Źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów (IDI) z IOB.

Wskazane wyżej trzy główne wyzwania podkreślają także **eksperci**, z którymi zrealizowano IDI, tj. przedstawicielami instytucji/ podmiotów udzielających wsparcia na projekty z zakresu B+R i wsparcia IOB, w tym odpowiadających za koordynację i wdrażanie programów unijnych. Według nich właśnie problemy finansowe, ale też lokalowe są tymi, które najbardziej angażują w codziennej pracy IOB (nastawienie na poszukiwanie źródeł finansowania, aplikowanie o granty), w rezultacie czego nie wykorzystują one dostatecznie swojego potencjału.

Ponadto IOB wskazywały jeszcze na inne, **zależne od specyfiki prowadzonej działalności, trudności**:

- IOB zajmujące się udzielaniem pożyczek wskazują, że ta działalność jest realizowana przez różne podmioty, z których część jest w stanie zaoferować przedsiębiorcom lepsze warunki (np. agencje rozwoju regionalnego będące spółkami samorządowymi oferują lepsze warunki niż izby gospodarcze),
- nadmierne sformalizowanie procedur udzielania np. pożyczek – nie wszystkie informacje, które są wymagane od przedsiębiorców wynikają z potrzeb danej IOB udzielającej pożyczki, lecz są pochodną umowy, na podstawie którego dana IOB

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

została operatorem tych środków na pożyczki (to zniechęca przedsiębiorców, ale też przysparza pracy zespołowi realizującemu daną usługę),

- nadmierne rozdrobnienie izb gospodarczych, które skutkuje ich słabym potencjałem,
- regulacje dotyczące działalności określonych podmiotów, zmiana przepisów.

W przypadku **podmiotów B+R** najważniejszym wyzwaniem jest komercjalizacja wyników prac naukowych, a także dotarcie ze swoją ofertą do przedsiębiorców i przekonanie ich, że wspólne działanie może być efektywne.

Definiując potrzeby, badane podmioty – bez względu na ich rodzaj – odnosiły się przede wszystkim do rozwoju działalności, odświeżenia oferty świadczonych usług lub jej poszerzenia, wyjścia poza to, co robiły do tej pory. Ponadto są to potrzeby projektowe – w IOB pojawiało się wskazanie na projekty realizowane z programu LIFE, w podmiotach B+R przede wszystkim projekty z programu Horyzont. Istotną barierą w opracowywaniu i składaniu takich projektów jest jednak kwestia zawiązania współpracy międzynarodowej – jest to obszar, który w badanych podmiotach musi zostać rozwinięty.

5.3. Usługi wspierające realizację RSCN

Niewielka koncentracja badanych podmiotów, zwłaszcza IOB, na działalności proinnowacyjnej ogranicza w pewien sposób ich potencjał do efektywnego wspierania realizacji celów RSCN w obszarze innowacji. W przypadku podmiotów B+R natomiast obszary działalności innowacyjnej są podyktowane zainteresowaniami naukowymi (podmioty sektora nauki) lub celami biznesowymi (podmioty B+R nastawione na rynek). Zarazem jednak należy mieć na uwadze, że przedsiębiorcy wspierani przez IOB czy podmioty sektora B+R często realizują projekty innowacyjne, zatem mimo koncentracji na wspieraniu przedsiębiorczości, IOB mają styczność z działalnością innowacyjną. Istotna jest przy tym oferta dotacyjna – jeśli wsparcie przedsiębiorstw dostępne za pośrednictwem IOB obejmuje innowacje, współpracę z podmiotami B+R, wówczas takie elementy zostają włączone do oferty danej IOB.

5.3.1. Usługi wspierające realizację RSCN – stan obecny

W zrealizowanym badaniu zidentyfikowano 6 podmiotów, które obecnie świadczą usługi związane z OZE i szerzej – transformacją w kierunku zielonej gospodarki. Są to następujące działania:

- **doradztwo**, poszukiwanie **źródeł finansowania** OZE i innych przedsięwzięć wpisujących się w realizację celów RSCN (izba gospodarcza, agencja rozwoju regionalnego, fundacja),
- działania **edukacyjne, upowszechniające wiedzę i podnoszące świadomość przedsiębiorców**, dlaczego powinni podjąć zadania związane z osiągnięciem celów

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

RSCN – konferencje (np. Konin Business Meeting), spotkania, warsztaty, debaty (agencja rozwoju regionalnego, izba gospodarcza),

- **doradztwo** dla przedsiębiorców **w zakresie tworzenia planów transformacji**, dokumentów strategicznych (agencja rozwoju regionalnego, fundacja),
- **włączenie się w proces wyznaczania kierunków transformacji** w subregionie (agencja rozwoju regionalnego),
- **kolportaż materiałów informacyjnych** nt. RSCN, zielonej transformacji (agencja rozwoju regionalnego),
- prowadzenie **proaktywnego punktu informacyjnego**, w ramach którego podczas bezpośrednich rozmów realizowane jest wsparcie przedsiębiorców w zakresie tematyki związanej z neutralnością klimatyczną (agencja rozwoju regionalnego),
- **audyt energetyczny** – obecnie jednak tylko w zakresie przewidzianym w projekcie, w którym realizująca ten audyt IOB jest partnerem (NGO/ klaster),
- **pomoc w opracowaniu dokumentacji** dla przedsiębiorców w ubieganiu się o pożyczkę eko-energetyczną (izba gospodarcza, agencja rozwoju regionalnego),
- udzielanie **pożyczek eko-energetycznych** (agencja rozwoju przedsiębiorczości),
- realizacja **projektów** finansowanych ze źródeł zewnętrznych, **ukierunkowanych na transformację energetyczną**, np. projekt OZE-BUS (lokalna grupa działania),
- **działania sieciujące** podmioty w regionie w kontekście podejmowania współpracy w obszarach zgodnych z celami transformacji energetycznej (izba gospodarcza, fundacja),
- **działania sieciujące** polskie podmioty z zagranicznymi w kontekście poszukiwania rozwiązań w obszarze transformacji gospodarki (izba gospodarcza),
- **lobbing w zakresie takiego kształtowania przepisów** dot. odnawialnych źródeł energii, by wprowadzanie rozwiązań było korzystne dla polskich przedsiębiorców (izba gospodarcza),
- **uwarunkowanie decyzji** związanych z **ulgą podatkową wyborem** przez przedsiębiorcę **OZE lub udokumentowaniem niskiego negatywnego wpływu na środowisko** (odpowiedni certyfikat) (SSE),
- **wsparcie w zakresie szukania dofinansowania** na projekty związane z zieloną gospodarką, oferują także pomoc w pisaniu, przygotowaniu tych wniosków (inkubator przedsiębiorczości).

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Eksperti dostrzegają ponadto **powstawanie nowych podmiotów wpisujących się w definicję IOB, a prowadzących działalność badawczą lub analityczną**. Podmioty te zajmują się identyfikacją zmian w otoczeniu w związku z wyzwaniami transformacji energetycznej.

5.3.2. Potencjalne usługi, które mogłyby wspierać realizację RSCN

Wiele badanych podmiotów planuje podjęcie działań związanych ze zrównoważonym rozwojem, w tym w zakresie energii odnawialnej i wdrażanie działań ukierunkowanych na gospodarkę cyrkularną czy niskoemisyjność. Jest to w pewien sposób **element strategii przetrwania lub rozwoju IOB**, które szukają dla siebie nowych możliwości finansowania działalności. W rezultacie należy wnioskować, że jeśli dostępne będą środki na usługi wspierające RSCN, w przypadku których IOB będą mogły zostać **operatorami funduszy dla firm lub realizatorami konkretnych projektów** wsparcia zielonej transformacji, z pewnością takie usługi będą przez nie realizowane. IOB w tym kontekście rozważają również wprowadzenie do **oferty szkoleń dotyczących neutralności klimatycznej** i powiązanych tematów.

Obecnie IOB podejmują już aktywności podnoszące kompetencje kadr, by przygotować je do realizacji działań w zakresie transformacji w kierunku zielonej gospodarki (np. studia podyplomowe w zakresie audytów energetycznych czy szkolenia związane z zagadnieniami OZE, niską emisją, GOZ itp.).

IOB podkreślają zarazem, że obecnie **firmy są zainteresowane** tylko tym, co jest z punktu widzenia ich obecności na rynku **konieczne**. Inwestują zatem w np. OZE wtedy, kiedy muszą to zrobić. Zainteresowanie ze strony przedsiębiorców możliwościami finansowania działań wpisujących się w cele RSCN nie jest na razie szczególnie odczuwalne, choć badani wskazywali, że to się zmieni, m.in. z chwilą rozszerzenia także na mniejsze firmy **obowiązku raportowania ESG**. Częstym motywem podejmowania działań prośrodowiskowych jest też planowana ekspansja na rynki zagraniczne, na których ESG jest po prostu wymagane. Innym powodem, który może skłonić przedsiębiorców do podejmowania decyzji o realizacji działań spójnych z RSCN, będzie **opłacalność** – jeśli koszty energii odnawialnej będą realnie niższe niż energii pozyskiwanej z tradycyjnych źródeł, wówczas z pewnością zwrócą się w poszukiwaniu odpowiednich rozwiązań, a także możliwości ich dofinansowania lub chociaż zaspokojenia potrzeb informacyjnych z tym związanych.

Wśród IOB pojawiły się jednak również **głosy krytyczne** w stosunku do niektórych rozwiązań:

- kredyty ekologiczne – ze względu na dość ogólne zasady przyznawania dofinansowania,
- dotacje na OZE – ze względu na wymogi formalne w procesie ich przyznawania (dokumentacja).

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Podmioty B+R nie identyfikują na razie wielu sygnałów z rynku w zakresie projektów B+R dotyczących transformacji energetycznej, jednak wskazują, że jest to z pewnością temat, który pojawi się w ciągu roku, dwóch. Jeden z badanych reprezentujących podmiot B+R dostrzega również zapotrzebowanie na **doradztwo energetyczne** dla przedsiębiorców. Miałoby ono obejmować m.in. zagadnienia z zakresu efektywności energetycznej i źródeł energii, kierunków zmian do wprowadzenia w firmie/ zakładzie, które pozwoliłyby na efektywniejsze wykorzystanie zasobów energetycznych, czy też obrania optymalnej strategii w odniesieniu do zakupu energii.

Zarazem przedstawiciele podmiotów B+R podkreślają **trudności z dotarciem ze swoją ofertą do przedsiębiorców**: mają odpowiednie zasoby, by dostarczać wiedzę i usługi w dziedzinie zielonej transformacji, lecz nie potrafią trafić ze swoimi pomysłami do przedsiębiorstw.

Badane IOB oraz podmioty z sektora B+R na razie w niewielkim stopniu współpracują w obszarze działań proklimatycznych. Jest to jednak dobry czas na nawiązanie takiej współpracy i jej rozwijanie. Zdaniem badanych na razie świadomość w zakresie koniecznych zmian proklimatycznych jest w społeczeństwie, w tym wśród przedsiębiorców, ciągle zbyt niska. Jednocześnie podmioty działające w sferze B+R mają już doświadczenie w realizacji projektów z tego obszaru, jednak rynek lokalny (Wielkopolska Wschodnia) nie jest jeszcze otwarty na wprowadzanie innowacji związanych z zieloną transformacją.

Wszyscy badani (IOB, podmioty B+R, eksperci) podkreślają konieczność budowania środowiska sprzyjającego sprawiedliwej, szybkiej, a jednocześnie efektywnej transformacji energetycznej. To ich zdaniem jest pierwszy krok w rozwoju takich usług. Ekspertki wskazują ponadto na ciągle aktualną konieczność **podnoszenia świadomości** przede wszystkim wśród przedsiębiorców (ale i wśród ogółu społeczeństwa) działania edukacyjne i upowszechniające informacje nt. zielonej transformacji i jej roli. Wśród tych działań mogłyby się znaleźć np. spotkania tematyczne poświęcone tematyce związanej bezpośrednio lub pośrednio z transformacją, publikacje – podręczniki, raporty czy ekspertyzy.

5.4. Etap funkcjonowania przedsiębiorstwa/cyklu powstawania innowacji, na którym wsparcie IOB/podmiotów sektora B+R w zakresie dążenia do neutralności klimatycznej będzie najskuteczniejsze

Zdaniem ekspertów nie jest możliwe wskazanie jednego momentu, etapu funkcjonowania przedsiębiorstwa czy cyklu powstawania innowacji, w którym wsparcie IOB/podmiotów sektora B+R w zakresie dążenia do neutralności klimatycznej będzie najskuteczniejsze.

Biorąc pod uwagę **etapy rozwoju przedsiębiorstwa (punkt widzenia przedsiębiorcy)**, badani najczęściej wskazywali, że będzie to **etap dojrzałości**, w którym przedsiębiorca decyduje się

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

na wprowadzenie innowacji, posiada dużą świadomość biznesową. Jest to zdaniem badanych właściwy moment na wprowadzenie nowych rozwiązań. Właśnie wśród firm, które już zakorzeniły się na rynku, powinno promować się wprowadzanie innowacji.

Z drugiej jednak strony w obecnych warunkach często takim etapem może być **rozpoczynanie działalności**, kiedy przedsiębiorca już na starcie powinien otworzyć się na płynące z rynku europejskiego i globalnego trendy. Istotna jest przy tym strategia biznesowa rozpoczynającego działalność przedsiębiorcy. Jeśli ma w planach szybką ekspansję na rynki zagraniczne (przede wszystkim w UE), decyzja o realizacji innowacyjnych działań w obszarze dążenia do neutralności klimatycznej powinna być jak najszybsza.

Z kolei identyfikując **etap cyklu powstawania innowacji (punkt widzenia IOB)**, największą rolę dla IOB badani eksperci widzą w **pierwszej fazie, czyli szukania dofinansowania lub partnera w działaniu innowacyjnym**. IOB powinna świadczyć wsparcie informacyjne i doradcze oraz sieciować podmioty współtworzące regionalny lub lokalny ekosystem innowacji tak, by kształtować klimat sprzyjający wprowadzaniu innowacji, a jednocześnie zachęcać do współpracy podmioty z najbliższego otoczenia.

Wśród IOB pojawiło się także wskazanie na różne podejście i różne potrzeby przedsiębiorcy w zależności od **miejsca prowadzenia działalności i związanego z nim dostępu do informacji**. W małych miejscowościach, poza ośrodkami aglomeracyjnymi czy metropolitalnymi, te potrzeby od najwcześniejszego etapu są zwykle większe, ponieważ jest mniej dostępnych informacji (szkoleń, konferencji itp.).

5.5. Obszary działalności IOB i podmiotów B+R w zakresie transformacji przedsiębiorstw w kierunku neutralności klimatycznej, które powinny być wspierane przez środki publiczne

Badani identyfikując obszary działalności IOB i podmiotów B+R w zakresie transformacji przedsiębiorstw w kierunku neutralności klimatycznej, które powinny być wspierane przez środki publiczne odwoływali się do modeli wsparcia funkcjonujących obecnie, a dotyczących innych definiowanych w politykach rozwojowych kierunków. W związku z powyższym wśród wskazań pojawiły się przede wszystkim:

- **możliwość realizowania przez IOB funkcji operatorów środków** (dotacji, pożyczek) na działania związane z transformacją gospodarki w kierunku neutralnej klimatycznie,
- **możliwość realizacji projektów** (wnioskowania o środki), które dotyczą zagadnień związanych z neutralnością klimatyczną, w tym zwłaszcza projektów edukacyjnych, szkoleniowych oraz związanych z sieciowaniem współpracy między podmiotami.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Ważne jest przy tym **wzmocnienie potencjału IOB** w celu wyposażenia ich w odpowiednią wiedzę i umiejętności, a także instrumenty, które umożliwią świadczenie usług wspierających procesy transformacji (wsparcie infrastrukturalne i organizacyjne). Zasadne wydaje się również certyfikowanie tych podmiotów, by ujednoczyć standard usług oraz monitorowania ich skuteczności (obecnie IOB właściwie nie prowadzą oceny jakości świadczonych usług), przy czym certyfikacja ta powinna być powiązana z możliwością skorzystania z określonego dofinansowania prowadzonej działalności.

W przypadku podmiotów B+R nadal istnieje potrzeba **wsparcia w zakresie komercjalizacji** wyników badań.

5.6. Kanały komunikacji stosowane przez podmioty sektora B+R i IOB umożliwiające dotarcie z ofertą do przedsiębiorców

IOB i podmioty sektora B+R stosują różne sposoby i kanały komunikacji, aby dotrzeć do przedsiębiorców ze swoją ofertą.

Najważniejszym i zdaniem badanych cechującym się największą skutecznością sposobem skomunikowania przedsiębiorców i podmiotów B+R oraz IOB ze sobą jest **sieciowanie współpracy**, jak np. udział w konferencjach, seminariach, spotkaniach branżowych czy targach. Istotną rolę odgrywają także wszelkiego rodzaju inicjatywy sieciujące w postaci np. śniadań biznesowych czy rozmów stolikowych (jeden z badanych wskazał, że realizują szybkie randki biznesowe). Badani są zgodni, że zetknięcie przedsiębiorców ze sobą, z IOB oraz podmiotami B+R daje efekty nie tylko najlepsze, ale i najtrwalsze.

Ponadto stosowane są **media społecznościowe**, na które wskazało 20 badanych podmiotów – jest to obecnie zdecydowanie najczęściej stosowany i uznawany za bardzo skuteczny kanał komunikacji. Badani podkreślają, że jego zaletą są niskie (lub zerowe) koszty, a skuteczne zarządzanie mediami społecznościowymi pozwala dotrzeć z ofertą do wielu odbiorców.

Badani wskazywali również na **ogłoszenia w prasie** (lokalnej lub branżowej, w zależności od oferty – czy jest skierowana na dany obszar, czy do określonej branży). Jest to kanał komunikacji skuteczny zwłaszcza wtedy, gdy dana IOB zostaje np. operatorem środków na dotacje dla przedsiębiorców z danego regionu/subregionu lub oferuje szkolenia dla przedsiębiorców z konkretnej branży.

Wśród wskazań wystąpiły także **newsletter** (baza mailingowa) oraz **strona internetowa** danego podmiotu. W przypadku strony internetowej wskazano jednak, że po pierwsze, aby ktoś na nią trafił, musi poszukiwać danego podmiotu, a po drugie – niezbędne są działania związane z moderowaniem treści oraz przede wszystkim pozycjonowaniem strony w wyszukiwarkach, co wiąże się z dość wysokimi kosztami.

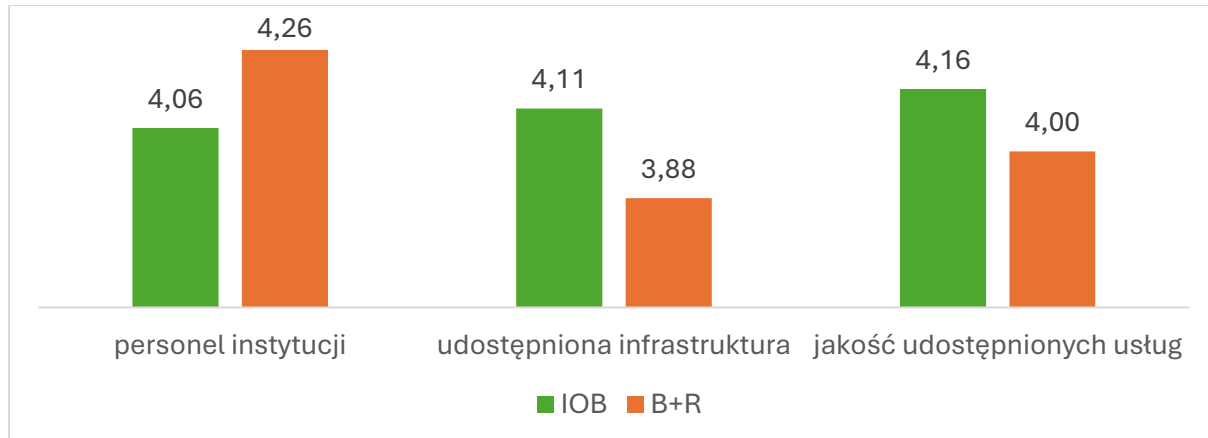

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

6. Plany, potrzeby, preferencje i oczekiwania przedsiębiorstw w Wielkopolsce Wschodniej w zakresie współpracy z podmiotami z obszaru B+R i IOB w kierunku realizacji celów RSCN

Badani w ramach CAWI/CATI przedsiębiorcy wskazywali na jakość dotychczasowej współpracy z podmiotami z branży B+R lub IOB. Ocena ta w przypadku personelu IOB i jego kompetencji wyniosła 4,06 (w skali 1-5), zaś w przypadku podmiotów B+R 4,26. W przypadku jakości udostępnionych usług oraz infrastruktury oceny były nieznacznie wyższe w przypadku IOB. Warto nadmienić, że podmioty z powiatu konińskiego oraz miasta Konin nieznacznie lepiej oceniały współpracę zarówno z IOB, jak i instytucjami B+R, niż ogół respondentów. Najniższe średnie oceny zanotowano wśród przedsiębiorców z powiatu tureckiego, którzy korzystali z usług IOB oraz B+R (niezależnie od tego, gdzie znajdował się podmiot, który oferował przedsiębiorcom usługi). Dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

Wykres 8. Średnia ocena jakości poszczególnych elementów współpracy między MŚP i IOB oraz instytucjami B+R (w skali 1-5, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 ocenę najwyższą)

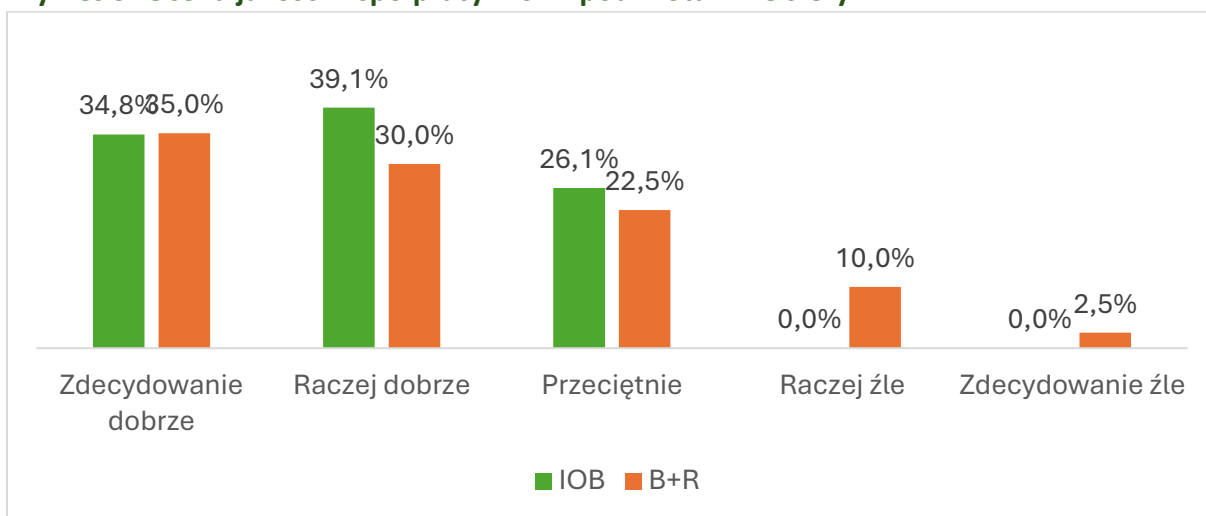
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI.

Współpraca – zarówno z IOB, jak i z podmiotami ze sfery B+R – ogółem została oceniona przez przedsiębiorców pozytywnie; jedynie 12,5% badanych oceniło raczej źle bądź zdecydowanie źle współpracę z podmiotami badawczo-rozwojowymi; w przypadku IOB nie odnotowano wskazań negatywnie oceniających współpracę. Świadczy to o tym, że co do zasady IOB oraz jednostki B+R z obszaru Wielkopolski Wschodniej odpowiadają na potrzeby regionalnych przedsiębiorstw. Zauważalne jest jednak, że zadowolenie jest większe w przypadku IOB niż podmiotów B+R.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Wykres 9. Ocena jakości współpracy MŚP z podmiotami ze sfery B+R

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI.

6.1. Plany w zakresie współpracy

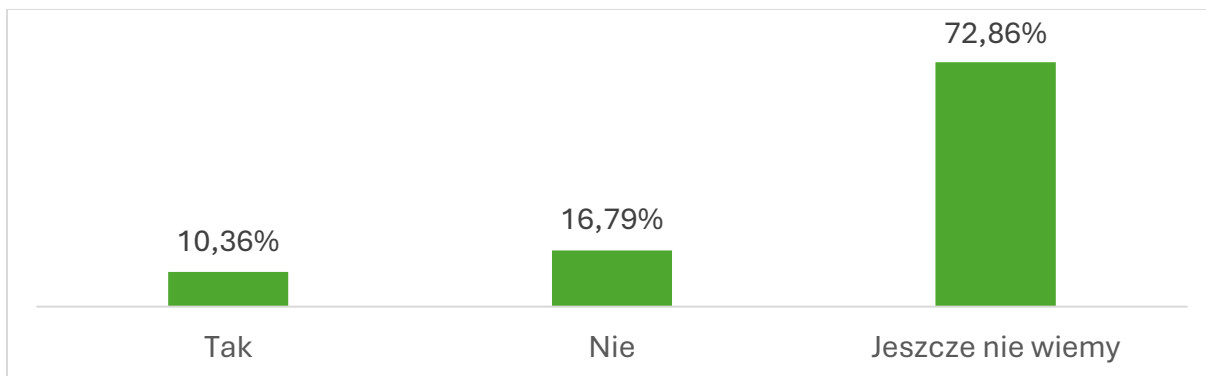
Dalsza analiza objęła **plany przyszłej współpracy przedsiębiorców z Wielkopolski Wschodniej z IOB oraz podmiotami B+R**. Jedynie 10% podmiotów (29 przedsiębiorstw) planuje podjęcie takiej współpracy w perspektywie do 2030 roku; niespełna 17% nie planuje takiego działania w ogóle. Należy zauważyć, że znaczna część badanych (72,86%) nie wie jeszcze, czy w najbliższych latach będzie podejmowała współpracę z podmiotami B+R i/lub IOB. Wahanie w tym zakresie może być spowodowane różnorodnymi czynnikami, np. uzależnieniem współpracy od dofinansowania działań ze środków zewnętrznych, przedstawionej przez IOB oferty, przyszłych planów rozwojowych, sytuacji na rynku itp.

Wśród podmiotów, które planują podjęcie współpracy znajdują się przede wszystkim podmioty z branży budowlanej (PKD sekcja F - 34%) oraz przetwórczej (PKD sekcja C – 31%); znaczący odsetek pochodzi też z branży transportu i gospodarki magazynowej (PKD sekcja H – 24%), zaś niewielki – z branży energetycznej (PKD sekcja D - wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych – 7%). Duża część podmiotów, które planują podjęcie współpracy zlokalizowana jest na obszarze miasta Konina oraz powiatu konińskiego (łącznie 61% wszystkich planujących współpracę).

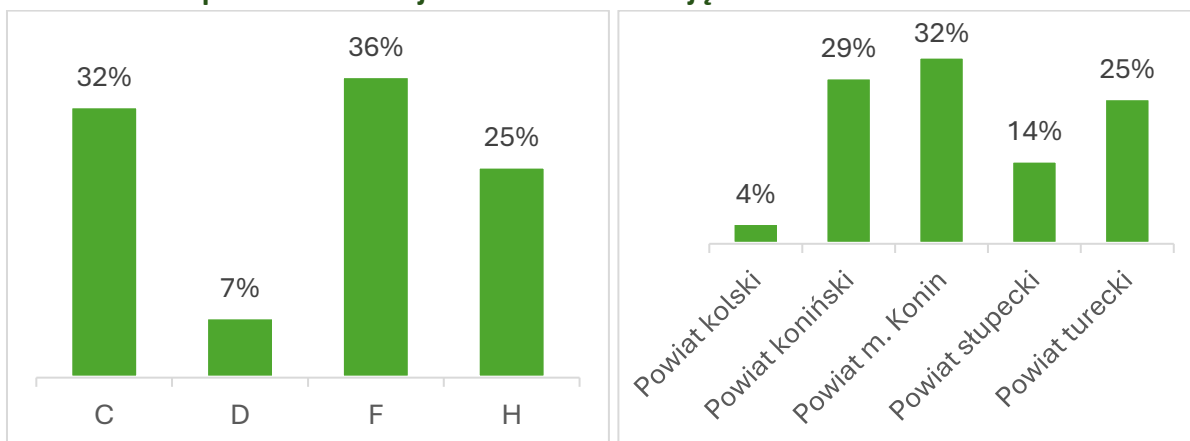
Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Wykres 10. Rozkład odpowiedzi przedsiębiorców na pytanie: „Czy w perspektywie do 2030 roku planują Państwo podjąć współpracę z jakimikolwiek podmiotami ze sfery B+R lub IOB?”

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI.

Wykres 11. Podmioty planujące podjęcie współpracy z jakimikolwiek podmiotami ze sfery B+R lub IOB w podziale na sekcje PKD oraz lokalizację

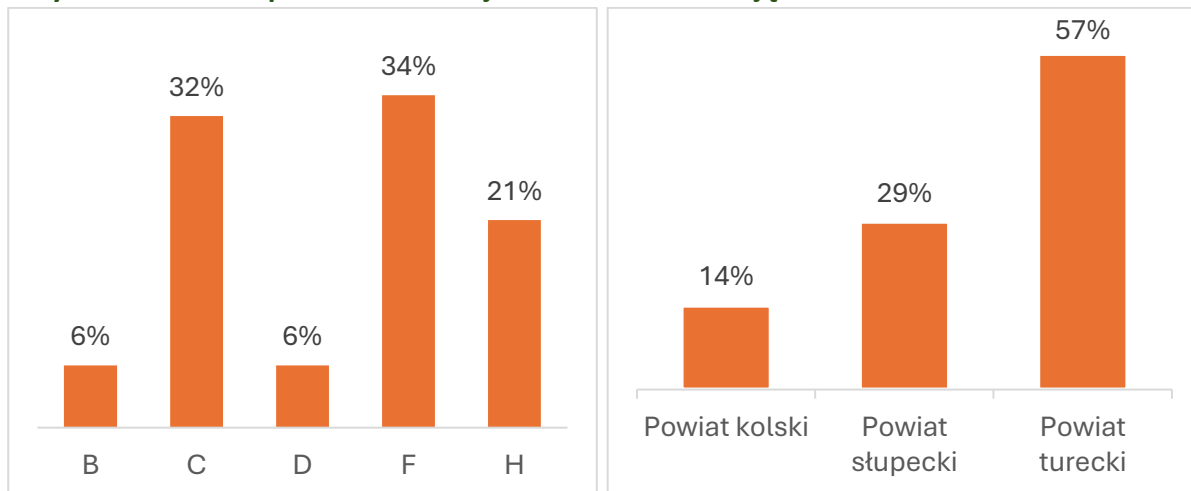
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI.

Warto wskazać również, jakie podmioty zdecydowanie zadeklarowały, że **nie zamierzają podejmować współpracy** z instytucjami z obszaru B+R lub z IOB. Jest to łącznie 47 firm, które działają w sektorach budowlanym (PKD sekcja F – 34%, 16 podmiotów), przetwórstwa przemysłowego (PKD sekcja C – 32%, 15 podmiotów) oraz transport i gospodarka magazynowa (PKD sekcja H – 21%, 10 podmiotów). Brak planów współpracy zadeklarowały też pojedyncze przedsiębiorstwa z sekcji B Górnictwo i wydobywanie oraz D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (po 6%, tj. po 3 podmioty).

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Wykres 12. Podmioty nie planujące podjęcia współpracy z jakimkolwiek partnerem ze sfery B+R lub IOB w podziale na sekcje PKD oraz lokalizację

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI.

Wśród przedsiębiorstw, które **nie planują podejmowania dalszej współpracy** znajdują się podmioty, które w przeszłości taką współpracę podejmowały. Stanowią one 14% wszystkich badanych, które w najbliższych latach nie będą podejmować współpracy – wśród nich znajduje się jedno przedsiębiorstwo, które dotychczas korzystało z usług IOB oraz dwa przedsiębiorstwa, które dotychczas współpracowały z podmiotami B+R. Podmioty te położone są na obszarach powiatów kolskiego oraz tureckiego. Reprezentują one zróżnicowane sektory PKD – działają w branżach: C (przetwórstwo przemysłowe), F (budownictwo) oraz H (transport i gospodarka magazynowa).

Analizując kwestie współpracy z drugiej strony należy wskazać podmioty, które w najbliższych latach planują podejmowanie współpracy mimo, że wcześniej nie współpracowały z IOB ani podmiotami B+R. Ta grupa jest całkiem liczna, bo stanowi aż 75% (9 podmiotów), które dotychczas takiej współpracy nie praktykowały. Podmioty, które nie współpracowały, a zamierzają współpracować w najbliższych latach znajdują się na obszarze powiatu tureckiego (6 podmiotów), słupeckiego (2 podmioty) i kolskiego (1 podmiot).

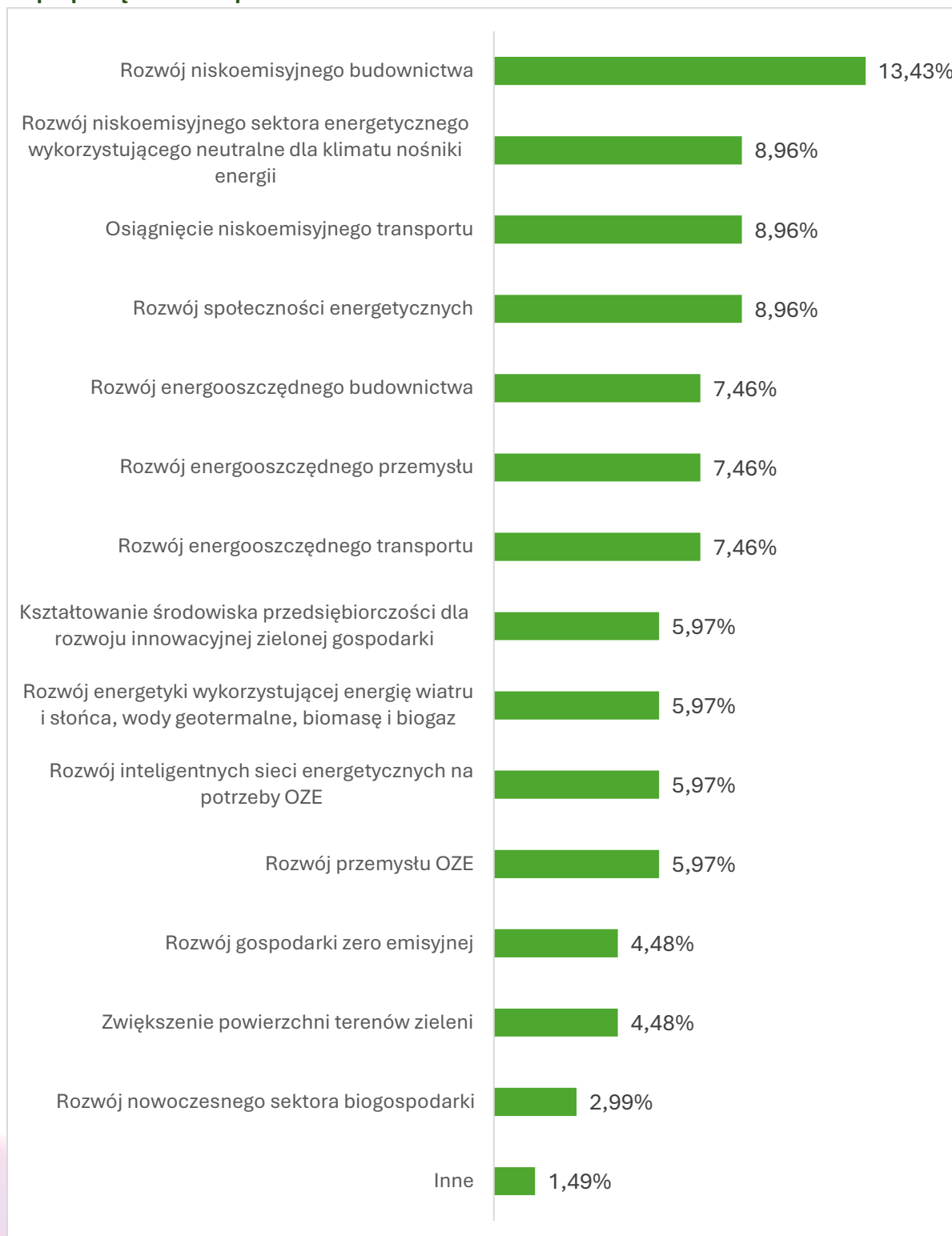
WIELKOPOLSKA

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Wykres 13. Obszary tematyczne, w których przedsiębiorcy planują podejmować współpracę z IOB lub podmiotami B+R

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Podmioty, które planują podjęcie współpracy jako główny zakres współpracy wskazały **rozwój niskoemisyjnego budownictwa** (13,43%). Po ok. 9% badanych wskazało na **rozwój niskoemisyjnego sektora energetycznego, osiągnięcie niskoemisyjnego transportu oraz rozwój społeczności energetycznych**. Po blisko 7,5% badanych wskazało na **rozwój energooszczędnego budownictwa, przemysłu lub transportu**. Zagadnienia, w przypadku których zadeklarowano współpracę są zbieżne z branżą reprezentowaną przez poszczególnych respondentów (budownictwo, transport); w przypadku przetwórstwa przemysłowego deklarowano natomiast najczęściej rozwój energooszczędnego przemysłu.

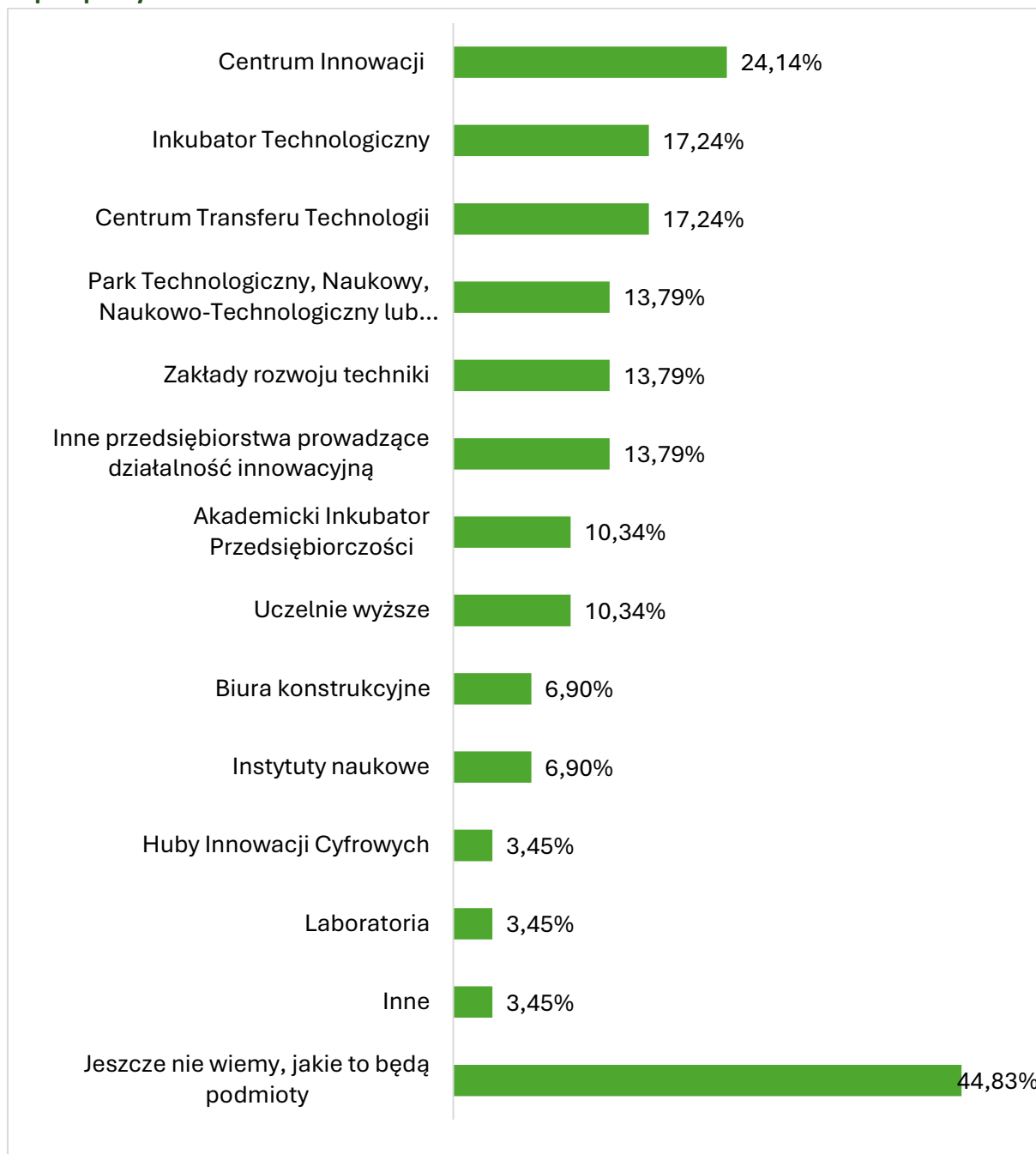
Badani najczęściej planują podjęcie współpracy z **Centrum Innowacji** – wskazał na tę opcję co czwarty badany (24,4%). W dalszej kolejności uplasowały się **Inkubatory Technologiczne, Centra Transferu Technologii** (po 17,24% wskazań), **Parki Technologiczne, Naukowe, Naukowo-Technologiczne lub Przemysłowo-Technologiczne, zakłady rozwoju techniki oraz inne przedsiębiorstwa** (po 13,79% wskazań). Mniejszy odsetek respondentów – bo jedynie po 10,34% - wskazuje na **Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości oraz uczelnie wyższe**. Do rzadkości natomiast należą plany współpracy z biurami konstrukcyjnymi, instytutami naukowymi, hubami innowacji cyfrowych oraz laboratoriami.

Trudno jednak wnioskować, by wynikało to z braku dostępności takich podmiotów na badanym terenie – choć niewątpliwie w Wielkopolsce Wschodniej jest ich niedostatek, przyczyny tego stanu rzeczy wydają się inne; jak dowodzi jednak późniejsza analiza, przedsiębiorcy z obszaru Wielkopolski Wschodniej nie posiadają wiedzy dotyczącej tego, które z podmiotów tam funkcjonują. Możliwe więc, że zainteresowanie tymi usługami ze strony wschodnio-wielkopolskich przedsiębiorstw jest relatywnie niewielkie, co przekłada się na niski odsetek przedsiębiorców deklarujących zamiar współpracy z tego rodzaju podmiotami. Co więcej, niemal co drugie badane przedsiębiorstwo, które planuje nawiązanie współpracy, nie wie, z jakim podmiotem będzie współpracowało.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Wykres 14. Rodzaj podmiotów B+R, z jakimi przedsiębiorcy zamierzają podjąć współpracę w perspektywie do 2030 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI. Dane sumują się do ponad 100%, gdyż respondenci mogli wskazać więcej niż 1 odpowiedź.

Duża część przedsiębiorców, którzy zamierzają podjąć współpracę (niezależnie od tego, którego podmiotu w powyższego wykresu dotyczyć będzie ta współpraca) znajduje się na obszarze powiatu tureckiego, co świadczy o dużym, w stosunku do pozostałych obszarów objętych badaniem, zapotrzebowaniu na usługi B+R na terenie tego powiatu.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Blisko połowa badanych przedsiębiorstw, które zamierzają podjąć współpracę z podmiotami B+R i/lub IOB chciałoby podjąć tę współpracę z **podmiotami zlokalizowanymi na obszarze Wielkopolski Wschodniej**. Należy jednak wskazać, że na obszarze Wielkopolski Wschodniej zidentyfikowano bardzo mało instytucji, z którymi możliwe byłoby podjęcie takiej współpracy. Ewentualna współpraca musiałaby więc opierać się o partnerstwo z podmiotem z innego regionu. Odnotowane wskazania dotyczące lokalizacji podmiotów, z którymi przedsiębiorcy chcieliby nawiązać współpracę mogą świadczyć o braku znajomości oferty tych instytucji w regionie i możliwości, z jakich może skorzystać przedsiębiorstwo. To z kolei wskazywać może, że plany współpracy w przypadku analizowanych podmiotów znajdują się dopiero w ogólnym zarysie. Można domniemywać, że istnieje wizja tego, co przedsiębiorstwo chce osiągnąć oraz w jakim obszarze tematycznym, brak jest jednak konceptualizacji niezbędnych do podjęcia działań, które będą prowadziły przedsiębiorcę do celu. W takim przypadku niezbędna jest nie tylko infrastruktura badawczo-rozwojowa, ale również wsparcie pozwalające na sprecyzowanie planów przedsiębiorców w zakresie B+R.

Co trzecie przedsiębiorstwo planuje współpracę z podmiotami z pozostałej części województwa wielkopolskiego. Jedynie 5% badanych ma w planach podjęcie współpracy z podmiotem B+R/IOB z innego województwa, zaś żadne z badanych przedsiębiorstw nie zamierza podjąć współpracy z podmiotem zagranicznym. Co więcej, aż 20% przedsiębiorców planuje podjąć współpracę nie wiedząc jednak, gdzie będzie zlokalizowany partner, którego do tej współpracy wybierze. To może (lecz nie musi) wskazywać na to, że nie ma dla nich znaczenia lokalizacja, ale liczy się zakres oferowanego wsparcia, które musi odpowiadać potrzebom przedsiębiorstwa oraz cena usługi.

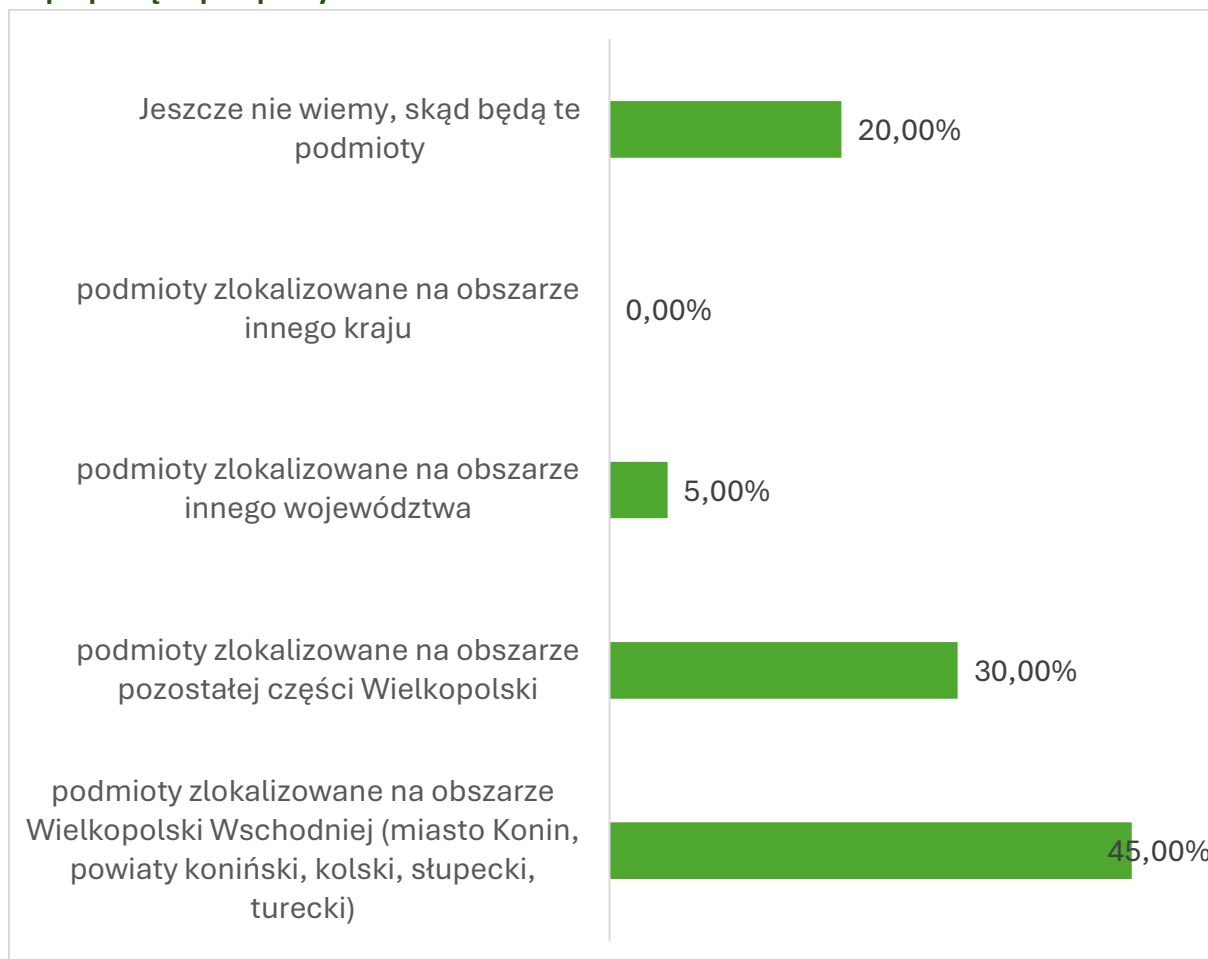

WIELKOPOLSKA

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Wykres 15. Lokalizacja podmiotów B+R, z jakimi przedsiębiorcy zamierzają podjąć współpracę w perspektywie do 2030 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI.

6.2. Potrzeby dotyczące współpracy

W obszarze wsparcia w celu osiągnięcia neutralności klimatycznej największy odsetek badanych oczekuje pomocy w opracowaniu wniosków o dofinansowanie (trzech na czterech badanych). Blisko 38% przedsiębiorców oczekuje innego wsparcia merytorycznego np. doradztwa w zakresie neutralności klimatycznej. Wskazania dotyczące wsparcie szkoleniowego wskazał niemal co trzeci badany (31,03%), zaś pomocy w nawiązywaniu współpracy oczekuje co piąty przedsiębiorca (20,69%), niewiele mniej, bo 17,24% badanych, wskazało na udostępnianie zasobów na potrzeby prowadzenia badań. Pokazuje to, że **przedsiębiorcy z Wielkopolski Wschodniej nastawione są w większej mierze na pozyskanie dofinansowania na prowadzone działania, niż na realizację działań badawczo-rozwojowych**. Warto również zaznaczyć, że podmioty, które zadeklarowały, że oczekują udostępnienia infrastruktury na potrzeby prowadzenia badań w dużej części znajdują się w powiecie tureckim (60% wszystkich przedsiębiorców, którzy wskazali tę odpowiedź). Ponadto,

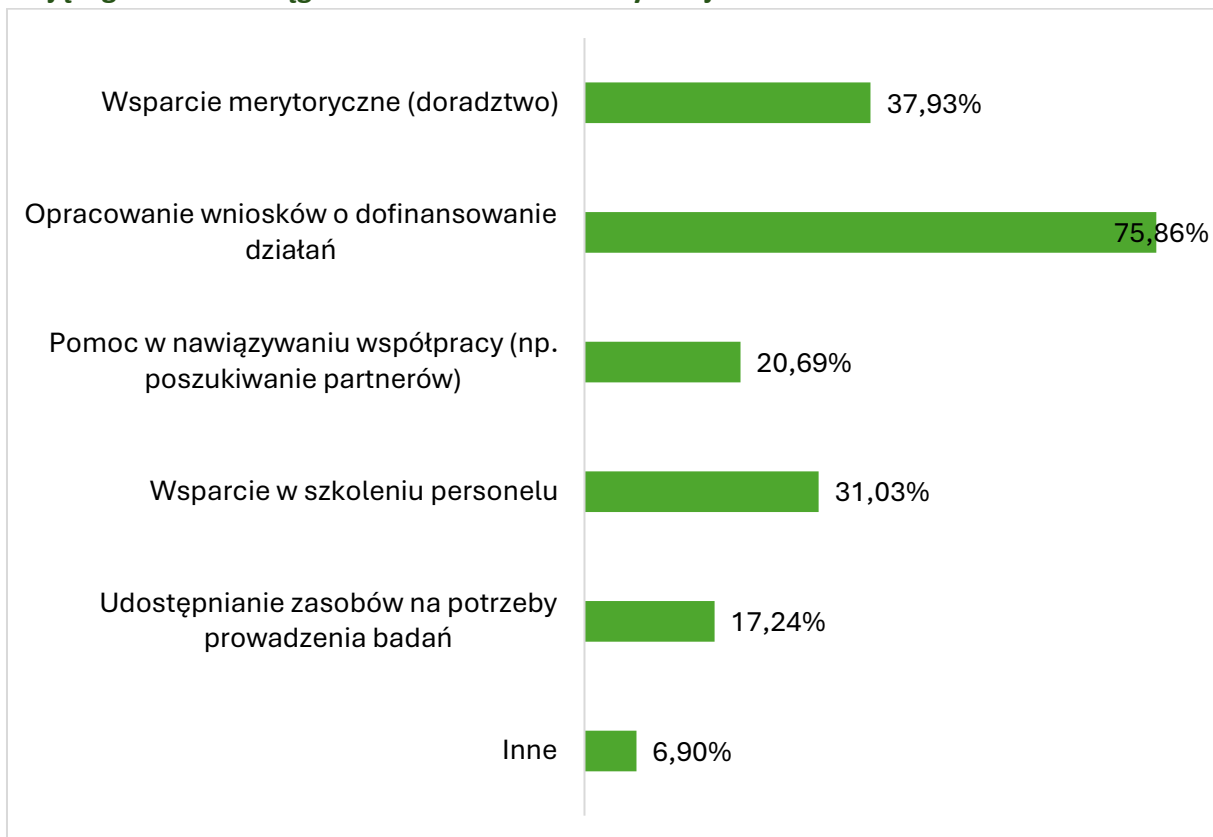
WIELKOPOLSKA

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

potrzebę taką identyfikuje się w sekcjach przetwórstwa przemysłowego oraz transportu i gospodarki magazynowej.

Wykres 16. Potrzeby przedsiębiorstw w Wielkopolski Wschodniej w zakresie wsparcia mającego na celu osiągnięcie neutralności klimatycznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI. Wartości sumują się do więcej niż 100% z uwagi na to, że respondenci mogli wskazać więcej niż 1 odpowiedź.

Badani mają konkretne propozycje tego, co powinna zrobić administracja publiczna, by zachęcić przedsiębiorców do podejmowania współpracy z podmiotami z obszaru B+R i/lub IOB. Wśród głównych działań wskazano **zwiększenie dedykowanego na ten cel finansowania** (45,36%) oraz **zwiększenie zachęt/ulg dla podmiotów rozwijających działalność innowacyjną sprzyjającą osiągnięciu neutralności klimatycznej** (36,07%). Zwrócona także uwagę na konieczność **zwiększenia skali wsparcia, które świadczone jest w postaci nieodpłatnej** (20% wskazań) oraz poprawę jakości wsparcia oferowanego przedsiębiorcom przez podmiot B+R (18,93%). Powyższe wskazuje, że przedsiębiorstwa z obszaru Wielkopolski Wschodniej są bardzo podatne na absorbcję środków finansowych. Zarówno ich potrzeby związane z osiągnięciem neutralności klimatycznej, jak i pomysły na działania publiczne wspierające współpracę z B+R i/lub IOB skupiają się na zapewnieniu finansowania na te cele.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Wykres 17. Oczekiwane przez przedsiębiorców działania, jakie powinna podjąć administracja publiczna, w celu promowania współpracy z podmiotami z sektora B+R i IOB

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

6.3. Oczekiwania przedsiębiorców w zakresie współpracy z IOB i sferą B+R

Badani przedsiębiorcy dzięki współpracy z IOB oraz podmiotami sektora B+R mają w planach przede wszystkim **opracowanie w wyniku współpracy nowej technologii, usługi lub produktu** (14,46% badanych), **opracowanie strategii biznesowej** oraz **przygotowanie wniosku o dofinansowanie lub dokumentów z tym wnioskiem powiązanych** (po 10,84%), w mniejszym stopniu plany dotyczą doradztwa naukowo-technicznego (9,64%), badań marketingowych lub udoskonalenia istniejącego produktu/technologii/usługi (po 8,43%). W przypadku 6,02% wskazano na znakowanie, testowanie i certyfikację jakości oraz podnoszenie kompetencji pracowników, zaś jedynie w przypadku 4,82% - na udostępnianie specjalistycznego sprzętu (np. aparatury badawczej). Zestawienie wszystkich wskazywanych odpowiedzi prezentuje poniższy wykres.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Wykres 18. Planowane przez przedsiębiorców efekty osiągnięte w wyniku podjętej współpracy z IOB i podmiotami sfery B+R

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI.

Plany opracowania w wyniku współpracy nowej technologii, usługi lub produktu oraz doradztwa naukowo-technicznego posiadają przede wszystkim przedsiębiorcy z sekcji PKD C i

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

F (odpowiednio: przetwórstwo przemysłowe, budownictwo) – głównie z Konina i powiatu konińskiego. Podmioty z tych powiatów – jak również z powiatu tureckiego – planują także zlecenie sporządzenia wniosku o dofinansowanie podmiotom zewnętrznym. Również tutaj dominują sekcje C oraz F, a dodatkowo podmioty z sekcji transportu i gospodarki magazynowej.

6.4. Finansowanie współpracy

Przedsiębiorcy wskazali, że jako główne źródło finansowania współpracy planują wykorzystać środki europejskie, które wskazało ponad 2/3 badanych przedsiębiorstw (68,97%). Znacząca część przedsiębiorców (58,62%) zadeklarowało przeznaczenie na ten cel środków własnych. Co czwarty respondent wskazał, że działania w zakresie współpracy sfinansuje – o ile będzie to możliwe – ze środków pochodzących od samorządów lokalnych (24,14%), zaś co piąty (20,69%) – z budżetu państwa (9,38%). Niewiele mniej (po 17,24%) wskazało na środki pochodzące z organizacji pozarządowych oraz na kredyty bankowe. Co dziesiąty respondent wskazał na pożyczki pochodzące z innych źródeł niż banki.

Wykres 19. Źródła, z jakich przedsiębiorcy zamierzają sfinansować współpracę z IOB i podmiotami sfery B+R

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI. Dane sumują się do więcej niż 100%, ponieważ respondenci mieli możliwość wyboru więcej niż 1 odpowiedzi.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Należy zauważyć, że **w przypadku braku finansowania zewnętrznego szanse na współpracę są dużo mniejsze**; jedynie 16,67% badanych przedsiębiorców deklaruje, że w przypadku braku środków zewnętrznych na planowane działania współpraca dojdzie do skutku w takiej samej skali, jak obecnie jest planowana; co czwarty przedsiębiorca wskazuje, że skala współpracy będzie mniejsza, tyle samo – że współpraca w ogóle nie zostanie nawiązana. Co trzeci badany podmiot nie jest w stanie zadeklarować, jak postąpi w przypadku braku środków na finansowanie współpracy. Dostęp do finansowania zewnętrznego jest zatem jednym z głównych warunków nawiązywania współpracy na linii przedsiębiorcy – podmioty B+R i/lub IOB.

Wykres 20. Rozkład odpowiedzi przedsiębiorców na pytanie: „Czy w przypadku braku finansowania zewnętrznego współpraca z IOB i podmiotami sfery B+R dojdzie do skutku?”

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI.

6.5. Preferencje dotyczące współpracy

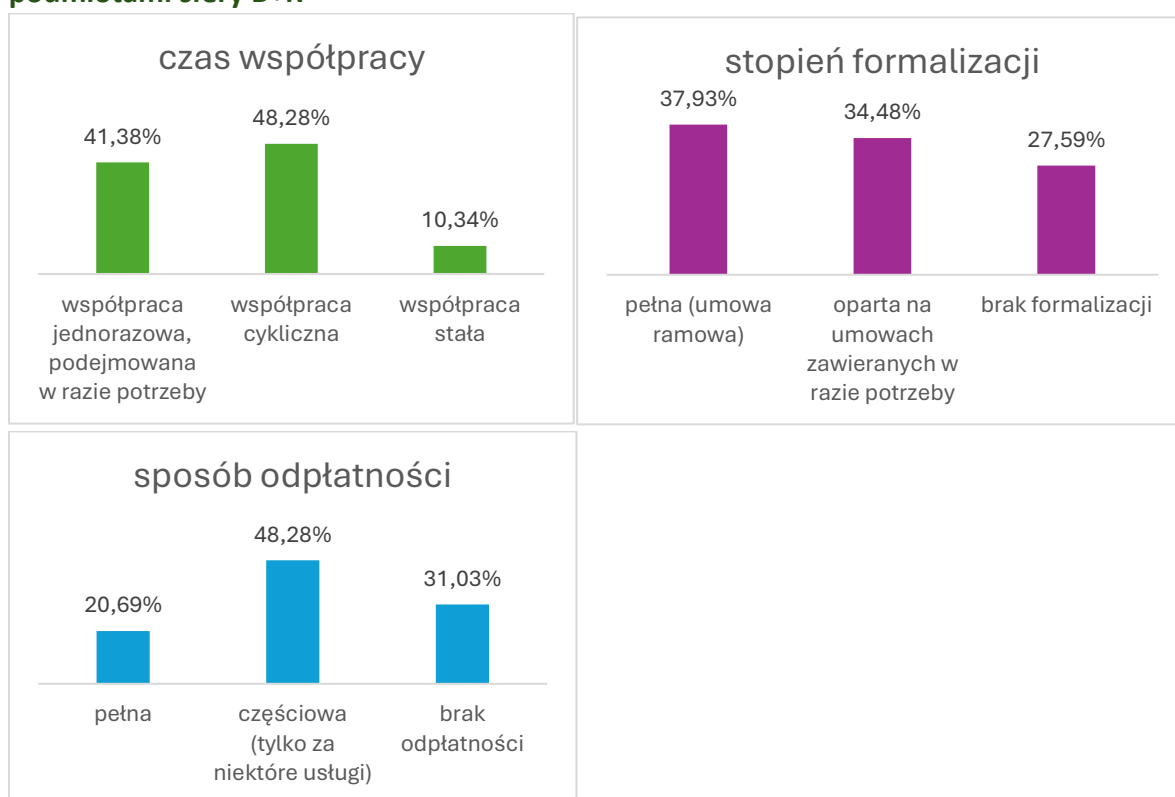
W dalszej kolejności zapytano badanych, jaki jest optymalny, z ich punktu widzenia, model współpracy. W przypadku czasu współpracy większość badanych wskazała, że chciałaby, by była to współpraca jednorazowa lub podejmowana ad hoc w razie potrzeby bądź współpraca cykliczna; jedynie co dziesiąte przedsiębiorstwo wskazało, że mogłaby być to współpraca stała. W kwestii stopnia sformalizowania umowy panowało jeszcze większe zróżnicowanie – wskazania rozkładały się niemal równomiernie pomiędzy wszystkie trzy odpowiedzi: blisko 38% badanych wskazało na umowę ramową, 35% - na umowy zawierane ad hoc, zaś 28% - na brak jakiegokolwiek formalizacji. Nakazuje to zastanowić się nad wynikami – **współpracy stałej chciałby co dziesiąty badany (10,34%), zaś aż 1/3 wszystkich respondentów (37,93%) deklaruje, że preferowaną formą współpracy jest umowa ramowa**. Może to dowodzić niskiego stopnia przemyślenia własnych potrzeb przez badane przedsiębiorstwa. Co trzeci

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

badany (31,03%) uznał, że oczekiwałby braku odpłatności za usługi; blisko połowa (48,28%) wskazała, że jest gotowe zapłacić częściowo za usługi (tzn. za niektóre spośród świadczonych usług, podczas gdy inne byłyby dostępne bezpłatnie). Co piąty badany (20,59%) wskazał, że jest gotowy ponieść pełną odpłatność za świadczone usługi. Przedsiębiorcy, uzasadniając swoją odpowiedź wskazywali przede wszystkim na to, iż najpierw muszą sprawdzić, czy współpraca przebiega zgodnie z ich oczekiwaniami, by móc podjąć wiążące decyzje (np. w zakresie podpisania długofalowej umowy o współpracy).

Wykres 21. Optymalny z punktu widzenia przedsiębiorców model współpracy z IOB i podmiotami sfery B+R

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

7. Wnioski i rekomendacje z badania

1. Przedsiębiorcy z Wielkopolski Wschodniej podejmują współpracę z IOB lub podmiotami B+R w obszarach wpisujących się w realizację celów RSCN bardzo rzadko. Relatywnie częściej jest to współpraca z IOB. Dla zwiększenia jej zakresu niezbędna byłaby oferta wsparcia obejmująca tematykę zgodną z RSCN. Warto byłoby **zapewnić IOB wsparcie merytoryczne w zakresie transformacji energetycznej**, które pozwoliłoby na budowanie zasobów do dalszej działalności w tym obszarze. Wsparcie to powinno być realizowane równoległe z promocją informacji nt. IOB i ich oferty, wśród przedsiębiorców z Wielkopolski Wschodniej. Należy uwzględnić możliwości promowania przykładów udanej współpracy (za zgodą danego przedsiębiorcy). Ponadto IOB powinny w większym stopniu skupić się na personalizacji oferty, a przynajmniej jej zróżnicowaniu względem przedsiębiorstw o różnej wielkości, z różnych branż itp.
2. Aby zwiększyć współpracę przedsiębiorstw z Wielkopolski Wschodniej m.in. w obszarach wpisujących się w cele RSCN z IOB oraz podmiotami B+R niezbędne jest po pierwsze, **zwiększenie świadomości przedsiębiorców na temat działalności i funkcjonowania takich podmiotów**, zwłaszcza IOB, a po drugie – przedstawienie przedsiębiorcom konkretnych korzyści z takiej współpracy. W Wielkopolsce Wschodniej należy skoncentrować się na organizacji większej liczbie spotkań/wydarzeń dla przedsiębiorców, które będą miały na celu propagowanie wiedzy, wymianę praktyk i doświadczeń, w tym szczególnie w zakresie tematycznym RSCN. Wszelkie działania o charakterze sieciującym powinny być cykliczne, mogą być realizowane zarówno w formie stacjonarnej jak i on-line. Wdrażając działania związane z networkingiem i bezpośrednimi spotkaniami, IOB będą miały okazję do bezpośredniej identyfikacji konkretnych obszarów, w których firmy potrzebują wsparcia, a jednocześnie do zaprezentowania swojej oferty. Regularne spotkania i networking może przyczynić się do wzrostu zaufania do IOB jako partnera biznesowego.
3. IOB z Wielkopolski Wschodniej borykają się z problemami finansowymi, co skutkuje **koncentracją na pozyskiwaniu środków na działania** (dotacje, granty) w ramach bieżącej działalności. Podmioty te mierzą się również z trudnościami natury organizacyjnej (niedostateczne zaplecze lokalowe, sprzęt), co ogranicza ich możliwości rozwojowe. Należy dążyć do zapewnienia możliwości finansowania dla IOB poprzez ustanowienie specjalnych programów lub opracowanie projektów (ze środków unijnych i pozaunijnych). Warto byłoby w tym celu zaplanować takie działania w skali subregionu, które, pozwoliłyby na dystrybucję środków do IOB realizujących usługi wg określonych standardów, w pożądanym z punktu widzenia realizacji celów

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

rozwojowych obszarach (np. zgodnych z RSCN). W tym kontekście ważne mogą być standardy, które zostaną wypracowane w ramach projektu „Świadczenie usług proinnowacyjnych przez sieć IOB w Wielkopolsce” (Działanie 1.6 FEW). Stosowanie tych standardów można by powiązać z promowaniem usług stosujących je IOB, co mogłoby zwiększyć rozpoznawalność tych podmiotów, a tym samym przekonać przedsiębiorców do korzystania z ich oferty. Istotne byłoby również wsparcie merytoryczne dla IOB w zakresie możliwości finansowania działalności, w tym rozwój działalności komercyjnej, poszerzenie oferty, możliwości pozyskania środków na działania z programów innych niż programy regionalne itp.

4. Przedsiębiorstwa z Wielkopolski Wschodniej w niewielkim stopniu na razie dostrzegają zasadność podejmowania działań badawczo-rozwojowych w obszarach wpisujących się w cele RSCN. Mimo, że podmioty B+R w regionie, w tym w Wielkopolsce Wschodniej, dysponują potencjałem kadrowym i infrastrukturalnym, który pozwoliłby im na skuteczną realizację działań w zakresie innowacji na rzecz osiągnięcia celów RSCN, nie odnotowują zainteresowania takimi usługami. Na przeszkodzie stoją na razie głównie bariery świadomościowe, związane z niedostrzeganiem przez przedsiębiorców znaczenia zielonej transformacji. Konieczne jest zatem **prowadzenie działań o charakterze uświadamiającym, edukacyjnym skierowanych do przedsiębiorców, a dotyczących konieczności transformacji w kierunku zielonej gospodarki** i długookresowych korzyści, jakie przyniesie to m.in. przedsiębiorstwom i całemu subregionowi.
5. Funkcjonujące w Wielkopolsce Wschodniej IOB dysponują zróżnicowanym potencjałem kadrowym, różna jest także ich oferta. Jak wskazują wyniki zrealizowanych badań, mają relatywnie wysoki potencjał do wspierania przedsiębiorców w zakresie celów RSCN. Aby jednak IOB mogły je skutecznie realizować, niezbędne są **działania sprzyjające stabilizacji sytuacji kadrowej w IOB** (zapewnienie finansowania ich działalności lub doradztwo w zakresie możliwych źródeł finansowania, określenia modelu biznesowego itp.). Zarazem niezbędne jest ciągłe podnoszenie kwalifikacji kadr tych podmiotów, zwłaszcza w zakresie neutralności klimatycznej. Istotne w tym kontekście będą wszelkie szkolenia dla kadry IOB, zwłaszcza oferta obejmująca szkolenia bezpłatne lub realizowane za niewielką odpłatnością.
6. Istotne byłoby wykreowanie w Wielkopolsce Wschodniej **lidera, który zajmowałby się promowaniem i wspieraniem współpracy między IOB**, uczelniami i instytucjami badawczymi, co będzie prowadzić do budowania trwałych relacji między tymi podmiotami. Warte rozważenia wydaje się także stworzenie **stałej platformy wymiany wiedzy i komunikacji między instytucjami** (IOB oraz B+R) z subregionu albo

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolski Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

w formie cyklicznych spotkań albo (bardziej formalnie) porozumienia/forum. Konieczne jest podjęcie działań promocyjnych, informacyjnych w celu zwiększenia świadomości o istnieniu IOB i ich ofercie. Działania te powinny być realizowane poprzez aktywną promocję oferowanych usług w mediach społecznościowych i wśród lokalnych przedsiębiorców. Warto informować w nich o sukcesach poszczególnych IOB (i ich klientów). Jest to tym ważniejsze, że lokalni przedsiębiorcy poszukują IOB raczej w najbliższym otoczeniu, a nie w sąsiednich województwach. Dobrym pomysłem byłoby stworzenie one-stop shop, w którym przedsiębiorcy mogliby pozyskać pełną wiedzę o dostępnej dla nich ofercie IOB w Wielkopolsce Wschodniej.

7. Jedynie niewielki odsetek przedsiębiorców z Wielkopolski Wschodniej planuje współpracę z podmiotami z sektora B+R lub IOB. Wśród planujących taką współpracę są przede wszystkim przedsiębiorstwa z Konina i powiatu konińskiego, reprezentujące sekcje PKD: F (branża budowlana), C (przetwórstwo przemysłowe) oraz H (transport i gospodarka magazynowa). W grupie planujących współpracę w perspektywie do 2030 roku jest aż 75% tych, którzy dotychczas takiej współpracy nie podejmowali, co jest dobrym prognostykiem na przyszłość. Największą biernością cechują się podmioty z powiatów słupeckiego i tureckiego, reprezentującego sekcję H PKD.
8. Przedsiębiorcy z Wielkopolski Wschodniej najchętniej podjęliby współpracę z podmiotami znajdującymi się z ich bezpośredniej okolicy. Może być to jednak trudne z uwagi na niewielką liczbę IOB oraz podmiotów B+R zlokalizowanych na obszarze subregionu. Z drugiej strony, znaczna część przedsiębiorców (ok. 20%) nie wie jednak, gdzie będzie zlokalizowany partner, z którym nawiąże współpracę. Można z tego wyciągnąć wniosek, że plany dot. współpracy są niesprecyzowane, istnieją jedynie w ogólnym zarysie i będą konkretyzowane w miarę rozwoju potrzebnego wsparcia. Zalecane byłoby zatem **intensywniejsze działanie matchingowe**, mające na celu kojarzenie IOB/podmiotów B+R z przedsiębiorstwami z regionu Wielkopolski Wschodniej, co może wykrystalizować pomysły oraz sprecyzować plany dot. współpracy.
9. Głównymi źródłami finansowania działań dot. współpracy z IOB/B+R dla przedsiębiorców z Wielkopolski Wschodniej są środki UE. W przypadku braku takiego finansowania aż ¼ przedsięwzięć nie doszłaby do skutku, a kolejna ¼ przedsięwzięć byłaby zrealizowana w mniejszej niż planowana skali. Co trzeci badany nie potrafił odpowiedzieć na zadane pytanie jednoznacznie, co może sugerować, że skala zaniechanej współpracy lub współpracy o okrojonym zakresie w przypadku braku finansowania zewnętrznego może być jeszcze większa, niż deklarowana. Z tego względu istotne dla przedsiębiorstw z Wielkopolski Wschodniej mogą być **działania doradcze, consultingowe oraz informacyjne związane z możliwościami pozyskania**

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

środków na przedsięwzięcia – zarówno dotacji, jak i środków zwrotnych (np. nisko oprocentowanych pożyczek).

10. Przedsiębiorcy z ostrożnością podchodzą do współpracy z IOB oraz podmiotami B+R. Wskazują, że najpierw chcą uzyskać pewność w zakresie tego, czy współpraca przebiega zgodnie z ich wyobrażeniami i przynosi im oczekiwane korzyści. Są w stanie ponieść większe opłaty za usługi, by uzyskać większą swobodę w zakresie formy współpracy z IOB/B+R. Wynikać to może z faktu, że usługi IOB oraz B+R są koszt- oraz czasochłonne. Przedsiębiorstwa – w obliczu, jak dowiodło badanie, jedynie ogólnie sprecyzowanych planów współpracy i rozwoju – obawiać się mogą zatem angażowania dużych środków finansowych (zwłaszcza, że działania finansowane są przede wszystkim przez fundusze zewnętrzne). Wolą sprawdzić, jak współpraca będzie przebiegała, by dopiero wówczas podjąć kluczowe decyzje. Kluczowa zatem **wydaje się kwestia wzajemnego poznania możliwości oraz oczekiwań przez podmioty, które mogą nawiązać współpracę**. Pomocnym działaniem w tym zakresie może być **okresowe badanie potrzeb (monitoring) lokalnych przedsiębiorców** w obszarze usług B+R poprzez np. ankietyzację. Zebrane informacje mogą posłużyć zarówno IOB jak i podmiotom ze strefy B+R w budowaniu swojej oferty dostosowanej do aktualnej sytuacji na rynku.
11. Przedsiębiorstwa z Wielkopolski Wschodniej relatywnie rzadko współpracują zarówno z podmiotami B+R, jak i IOB. Tak w jednym jak i w drugim przypadku współpraca ta ma najczęściej charakter jednorazowy. Wskazuje to na podejmowanie wspólnych działań np. w ramach projektu. Przedsiębiorcy dostrzegają przy tym korzyści tej współpracy, które w przypadku podmiotów B+R dotyczą głównie zwiększenia konkurencyjności i pozyskania nowych klientów, a w przypadku IOB także zmniejszenia kosztów prowadzenia działalności. Można zatem ocenić, że współpraca jest efektywna, a częstsze przedstawianie korzyści z niej płynących (np. w ramach **spotkań, targów, konferencji, webinarów**) mogłoby skutkować zwiększeniem zainteresowania przedsiębiorców ofertą IOB i podmiotów B+R. Zarazem należy mieć na uwadze, że nie wszystkie rodzaje działalności i nie wszystkie typy podmiotów będą taką współpracą zainteresowane, co nie jest zjawiskiem negatywnym.
12. Współpraca z podmiotami z sektora B+R oraz IOB ma głównie wymiar regionalny. Jest to spowodowane wieloma różnymi czynnikami, w tym powiązaniem instytucjonalnymi oraz ukierunkowaniem wsparcia realizowanego przez te podmioty w ramach projektów, na które pozyskały dofinansowanie (głównie projekty z programów regionalnych). Wybór podmiotów spoza regionu częściej ma miejsce w odniesieniu do podmiotów B+R niż IOB. Wskazuje to na **konieczność wspierania**

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

rozwoju podmiotów B+R i ich oferty na terenie województwa wielkopolskiego, a zwłaszcza Wielkopolski Wschodniej.

13. Zarówno podmioty z sektora B+R, jak i IOB dostrzegają konieczność poszerzenia swojej oferty o (nowe) usługi związane z zieloną transformacją. Podmioty z sektora B+R wskazują przede wszystkim na konieczność dotarcia do przedsiębiorców z ofertą i przedstawienia możliwych do osiągnięcia korzyści. Natomiast IOB w tym zakresie wskazują na wprowadzenie lub poszerzenie oferty dot. doradztwa w obszarach spójnych z RSCN, jak również przekonania przedsiębiorców do tej oferty. Można uznać, że podmioty B+R oraz IOB trafnie definiują swoje plany rozwojowe w kontekście wspierania przedsiębiorców w obszarach wpisujących się w cele RSCN. Zarazem te plany mają punkty styczne, które dotyczą przede wszystkim dotarcia do docelowych odbiorców, tj. przedsiębiorców. Wskazuje to na zasadność działań sieciujących, a jednocześnie pokazuje, że istotne może być **współdziałanie tych podmiotów m.in. poprzez wzajemne informowanie o swoich usługach.**

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolski Wschodniej 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Wykaz elementów graficznych w tekście

Spis wykresów

Wykres 1. Dynamika wzrostu liczby przedsiębiorstw w powiatach Wielkopolski Wschodniej w odniesieniu do województwa wielkopolskiego i Polski w latach 2014 (rok bazowy) - 2023 ...	63
Wykres 2. Badane przedsiębiorstwa wg sekcji PKD.....	68
Wykres 3. Podmioty podejmujące starania o nawiązanie współpracy i współpracujące z podmiotami B+R w Wielkopolsce Wschodniej wg powiatów	69
Wykres 4. Przyczyny niepodjęcia współpracy z podmiotami B+R przez przedsiębiorców z Wielkopolski Wschodniej	70
Wykres 5. Ocena jakości współpracy z podmiotami B+R przez przedsiębiorców z Wielkopolski Wschodniej.....	75
Wykres 6. Przyczyny niekorzystania przez przedsiębiorców z Wielkopolski Wschodniej z oferty IOB	77
Wykres 7. Zakres tematyczny współpracy przedsiębiorstw z Wielkopolski Wschodniej w IOB w latach 2014-2023 w zakresie celów powiązanych z RSCN.....	81
Wykres 8. Średnia ocena jakości poszczególnych elementów współpracy między MŚP i IOB oraz instytucjami B+R (w skali 1-5, gdzie 1 oznacza ocenę najniższą, a 5 ocenę najwyższą) ...	96
Wykres 9. Ocena jakości współpracy MŚP z podmiotami ze sfery B+R.....	97
Wykres 10. Rozkład odpowiedzi przedsiębiorców na pytanie: „Czy w perspektywie do 2030 roku planują Państwo podjąć współpracę z jakimikolwiek podmiotami ze sfery B+R lub IOB?”	98
Wykres 11. Podmioty planujące podjęcie współpracy z jakimikolwiek podmiotami ze sfery B+R lub IOB w podziale na sekcje PKD oraz lokalizację	98
Wykres 12. Podmioty nie planujące podjęcia współpracy z jakimikolwiek partnerem ze sfery B+R lub IOB w podziale na sekcje PKD oraz lokalizację	99
Wykres 13. Obszary tematyczne, w których przedsiębiorcy planują podejmować współpracę z IOB lub podmiotami B+R	100
Wykres 14. Rodzaj podmiotów B+R, z jakimi przedsiębiorcy zamierzają podjąć współpracę w perspektywie do 2030 roku.....	102
Wykres 15. Lokalizacja podmiotów B+R, z jakimi przedsiębiorcy zamierzają podjąć współpracę w perspektywie do 2030 roku	104
Wykres 16. Potrzeby przedsiębiorstw z Wielkopolski Wschodniej w zakresie wsparcia mającego na celu osiągnięcie neutralności klimatycznej.....	105
Wykres 17. Oczekiwane przez przedsiębiorców działania, jakie powinna podjąć administracja publiczna, w celu promowania współpracy z podmiotami z sektora B+R i IOB	106
Wykres 18. Planowane przez przedsiębiorców efekty osiągnięte w wyniku podjętej współpracy z IOB i podmiotami sfery B+R.....	108
Wykres 19. Źródła, z jakich przedsiębiorcy zamierzają sfinansować współpracę z IOB i podmiotami sfery B+R	109
Wykres 20. Rozkład odpowiedzi przedsiębiorców na pytanie: „Czy w przypadku braku finansowania zewnętrznego współpraca z IOB i podmiotami sfery B+R dojdzie do skutku?”	110

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Wykres 21. Optymalny z punktu widzenia przedsiębiorców model współpracy z IOB i podmiotami sfery B+R	111
--	-----

Spis tabel

Tabela 1. Różnice pomiędzy poszczególnymi rodzajami działalności B+R.....	21
Tabela 2. Różnice pomiędzy patentem a wzorem użytkowym.....	29
Tabela 3. Wybrane wskaźniki dotyczące działalności B+R w Polsce.....	39
Tabela 4. Wykaz zidentyfikowanych IOB oraz podmiotów prowadzących działalność B+R z obszaru Wielkopolski Wschodniej.....	49
Tabela 5. Wskaźniki pozwalające na monitorowanie Strategii w podziale na cele szczegółowe	59
Tabela 6. Lokalizacja podmiotów B+R, z którymi współpracowali przedsiębiorcy z Wielkopolski Wschodniej w latach 2014-2023	72
Tabela 7. Charakter współpracy przedsiębiorców z Wielkopolski Wschodniej z podmiotami B+R w latach 2014-2023.....	73
Tabela 8. Lokalizacja IOB, z którymi współpracowali przedsiębiorcy z Wielkopolski Wschodniej w latach 2014-2023	78
Tabela 9. Charakter współpracy przedsiębiorców z Wielkopolski Wschodniej z IOB w latach 2014-2023	80

Spis map

Mapa 1. Liczba przedsiębiorstw w poszczególnych gminach Wielkopolski Wschodniej (2023)	64
Mapa 2. Podmioty gospodarki narodowej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Wielkopolsce Wschodniej (2023)	65
Mapa 3. Nowo zarejestrowane podmioty gospodarki narodowej – Wielkopolska Wschodnia (2023)	66

Spis schematów

Schemat 1. Zależności pomiędzy poszczególnymi rodzajami działalności B+R.....	21
Schemat 2. Cztery główne cechy IOB	33
Schemat 3. Odsetek przedsiębiorstw z Wielkopolski Wschodniej starających się o nawiązanie współpracy i współpracujących z podmiotami B+R w latach 2014-2023.....	69
Schemat 4. Korzyści ze współpracy z podmiotami B+R identyfikowane przez przedsiębiorców z Wielkopolski Wschodniej	74
Schemat 5. Ocena współpracy z podmiotami B+R w poszczególnych aspektach (w skali 1-5)	75
Schemat 6. Źródła informacji o ofercie podmiotów B+R	76

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Schemat 7. Podstawowe korzyści ze współpracy z IOB, które osiągnęli przedsiębiorcy z Wielkopolski Wschodniej	79
Schemat 8. Źródła wiedzy o ofercie IOB wśród przedsiębiorców z Wielkopolski Wschodniej.	82
Schemat 9. Schematy finansowania działalności IOB zidentyfikowane w badaniu	84
Schemat 10. Podstawowe wyzwania stojące przed IOB w Wielkopolsce Wschodniej	89